

โลกทัศน์เยาวชน

กระทรวงศึกษาธิการ

โลกทรรศน์เยาวชน

ระดับมัธยมศึกษา

อนุช อภาภิรม เรียบเรียง

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

โลกธรรม์เขวชน

อนุช อภาภิม ผู้เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545

จำนวนพิมพ์ 15,000 เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-269-2653

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง

กรุงเทพมหานคร 10310

คำนำ

หนังสือ เรื่อง “โลกทรรศน์เยาวชน” เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาให้ข้อคิดสำหรับเยาวชนที่จะเข้าใจถึงโลกอันกว้างใหญ่ไพศาล เข้าใจตัวเอง รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า เหมาะสำหรับใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

หนังสือเล่มนี้ นายอนุช อภาภิรม เป็นผู้เรียบเรียง นางสาวสละ กำทรัพย์ เป็นผู้วาดภาพประกอบและจัดทำรูปเล่ม เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ มี 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นเรื่องการเข้าใจโลกหรือภาวะแวดล้อมที่ก่อให้เกิดชีวิตมนุษย์ การเข้าใจสภาวะแวดล้อมธรรมชาติ โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ส่วนที่สอง เป็นเรื่องปัญหาพื้นฐานว่า เราเกิดมาทำไม เราควรมองชีวิตอย่างไร และควรดำเนินชีวิตอย่างไร เพื่อสร้างจิตสำนึกทางสังคม หรือการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ส่วนที่สาม เป็นเรื่องเยาวชนควรจะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับปฏิรูปทางการเมืองการปกครอง

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์แก่ครูและนักเรียนมัธยมศึกษา ในการศึกษาค้นคว้าตามสมควร

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

1 กรกฎาคม 2545

คำนำ

หนังสือ “โลกทรรศน์เยาวชน” เล่มนี้ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2516 โดยรวบรวมจากบทบรรณาธิการในนิตยสารชัยพฤกษ์ บทความเหล่านี้ได้เขียนขึ้นเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว แต่เนื้อหาสาระทั่วไปก็ยังคงใช้ได้ สถานการณ์ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ความหลายตอนซึ่งยกขึ้นเป็นตัวอย่างนั้นเก่าเกินไปสำหรับเยาวชนรุ่นใหม่ ในการพิมพ์ครั้งนี้จึงได้แก้ไขปรับปรุงข้อความเพื่อให้ทันสมัย และได้แก้ไขสำนวนบางแห่งให้สอดคล้องกับยุคสมัย

เนื้อหาในหนังสือ “โลกทรรศน์เยาวชน” มี 3 ส่วน เริ่มต้นด้วยการเข้าใจโลกหรือภาวะแวดล้อมที่ก่อให้เกิดชีวิตมนุษย์ การเข้าใจสภาวะแวดล้อมธรรมชาตินั้นโดยทั่วไปก็อาศัยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ในส่วนนี้จึงสนับสนุนให้เยาวชนมีความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ และรู้จักใช้วิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน แต่ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์ก็มีการพัฒนาไปมาก จำนวนไม่น้อยถูกใช้ไปเพื่อการทหารและการหากำไร ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น ชื่อในหนังสือนี้ก็ได้ชี้ว่าเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์อยู่ที่การอำนวยความสะดวกแก่มวลมนุษย์และที่ควรเพิ่มเติมก็คือคำว่า “อย่างยั่งยืน” ได้แก่การคำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ส่วนนี้ แม้ว่าจะดูไกลตัวแต่ก็จำเป็น เพราะว่ามันหนึ่ง เราอาจถามตัวเองโดยไม่รู้ตัวว่า เราคือใคร มีฐานะอย่างไรในจักรวาล

ส่วนที่สอง ไกลตัวขึ้นไปอีก โดยการถามปัญหาพื้นฐานว่า เราเกิดมาทำไม เราควรมองชีวิตอย่างไร และควรดำเนินชีวิตอย่างไร ซึ่งที่สำคัญก็คือการสร้างจิตสำนึกทางสังคม หรือความคิดที่ว่าคนเราอยู่ร่วมกันเป็นสังคม กิจกรรมที่ดูเป็นเรื่องของคนๆ หนึ่งนั้น ความจริงเกิดจากการได้อยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อสังคมในด้านใดด้านหนึ่งหรือระดับใดระดับหนึ่ง

ส่วนที่สาม ยิ่งไกลตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่การเสนอว่า เยาวชนที่เป็นนักเรียนนั้นควรปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับการปฏิรูปทางการเมืองการปกครอง เช่น มีความรักในประชาธิปไตย การช่วยแก้ปัญหาสังคม ได้แก่ยาเสพติดและความยากจน และการช่วยกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น การประหยัด การพึ่งตนเอง เป็นต้น

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้นอาจกล่าวได้ว่ามี 3 แบบ แบบที่หนึ่งเป็นการดำเนินชีวิตแบบแก้ปัญหา อย่างที่สองเป็นแบบก่อปัญหา และอย่างที่สามเป็นแบบกลบปัญหา เยาวชนคนรุ่นใหม่ทั้งหลายคงเห็นได้ว่าการดำเนินชีวิตที่พึงกระทำควรเป็นแบบแก้ปัญหา ไม่ใช่ก่อหรือกลบปัญหา ถ้าหากช่วยคนละไม้คนละมือก็พบว่าภาระของชีวิตนั้นไม่หนักเกินไปที่จะแบก และเราก็สามารถรื่นรมย์กับการมีชีวิตอย่างมีคุณค่าได้

อนุช อภาภิรม

24 เมษายน 2544

ตอนที่ 1

โลกทรรศน์เยาวชน	1
กลไกของร่างกาย	2
มนุษย์กับเครื่องจักร	6
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาจากไหน	10
เหนือเสรีภาพและศักดิ์ศรี	15
นาฬิกาชีวิต	19
ความก้าวร้าวรุนแรง	23
จักรวาลคืออะไร	27
สิ่งมีชีวิตจะต้องเปลี่ยนแปลงความเป็นจริง	31
ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์	34
เหตุผลของวิทยาศาสตร์	38
ของขั้วความจริงจากวิทยาศาสตร์	42
กฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์	45
เก่ากับใหม่	49
เจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์	52
วิทยาศาสตร์กับสังคม	55
วิทยาศาสตร์กับศีลธรรม	59

ตอนที่ 2

ความหมายของชีวิต	63
การมองโลกในแง่ดี	64
กิจกรรมของชีวิตเรา	67
ดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีแผนการ	70
การใช้เวลาว่าง	73
เราเกิดมาทำไม	76
การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวมีผลร้ายต่อจิตใจอย่างไร	79
เป็นตัวของตัวเองได้อย่างไร	83
เราจะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้อย่างไร	87
อุดมการณ์และความใฝ่ฝัน	91
กำจัดฝุ่นใฝ่ฝัน	94
ความรักที่เป็นวิทยาศาสตร์	98
เที่ยวกลางคืน	103
พ่อแม่กับลูก	105
การท่องเที่ยวไม่ใช่เรื่องบันเทิงส่วนตัว	109
อวยพรกันอย่างไรดี	112
ความกล้าหาญคือการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรม	116
ต้องประหยัดและขยันเพื่อสร้างชาติใหม่	119

ตอนที่ 3

นอกรั้วโรงเรียน

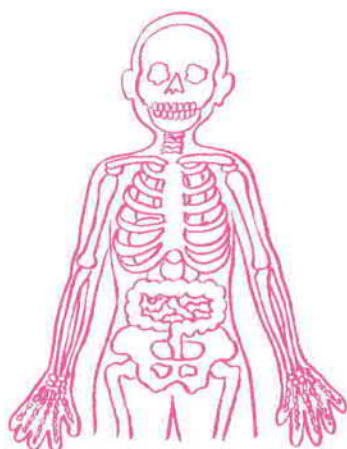
รอบรู้โลกกว้างเห็นทางถูกผิด	124
หน้าที่การเรียนของนักเรียน	127
แต่มีตรเยาวชนวันเปิดภาคเรียน	131
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอบ	134
ประชาธิปไตยในโรงเรียน	137

รอบรั้วโรงเรียน

อารยธรรมมาจากไหน	142
เอกลักษณ์แห่งชาติ	146
ไทยเป็นประเทศชั้นเยี่ยมได้	149
อุดมการณ์ของชาติกับชีวิตจริงของเยาวชนคนหนึ่ง	151
ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน	153
สดุดีสตรีทั่วโลก	156
สดุดีวีรชน	160
เรารักประชาธิปไตย	163

ตอนที่
1
โลกทรรศน์เยาวชน

กลไกของร่างกาย

มนุษย์มีการถกเถียงกันมานานแล้วว่า จิตกับร่างกาย
สิ่งใดเป็นของแท้ สิ่งใดเป็นของมาก่อน จากคำสอนและลัทธิ
ความเชื่อที่เกิดขึ้นในสมัยโบราณนั้นมักกล่าวว่า จิตมาก่อน
จิตเป็นของแท้ แต่ผู้ที่ได้ศึกษากระบวนการและวิธีคิดแบบ
วิทยาศาสตร์ จะเห็นตรงกันข้ามว่าร่างกายเป็นของแท้ เป็น
ของมาก่อน จิตนั้นเกิดขึ้นจากการทำงานและพัฒนาการของ
ร่างกาย

ความก้าวหน้าทางวิชาว่าด้วยวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต
และวิศวกรรมศาสตร์สาขาเครื่องจักรกล ทำให้เราเห็นชัดขึ้นว่า
ร่างกายของมนุษย์มีกลไกทำงานทำนองเดียวกันกับเครื่องจักร
แต่ซับซ้อนและทำงานได้มากกว่าเครื่องจักรชนิดใดๆ

สิ่งมีชีวิตแบบมนุษย์ได้อุบัติขึ้นหลายล้านปีมาแล้ว และ
ได้ค่อยๆ วิวัฒนาการจนกลายเป็นมนุษย์เช่นปัจจุบัน วิวัฒนาการ

ของมนุษย์ที่ใช้เวลานานนี้มีส่วนทำให้มนุษย์นั่งต่อตนเองจนถึงกับสร้างสิ่งที่เรียกว่าจิตวิญญาณขึ้นมา แต่ที่จริงเราไม่มีอะไรมากกว่าร่างกายที่เป็นมรดกตกทอดกันมานานแสนนาน และการทำงานของร่างกายบางส่วนที่เป็นเรื่องทางเคมีและฟิสิกส์เช่นเดียวกับเครื่องกล การย่อยอาหารเป็นกระบวนการทางเคมี การทำงานของสมองมีลักษณะเป็นไฟฟ้า และการทำงานของอวัยวะบางชนิดก็มีลักษณะเป็นอัตโนมัติคล้ายเครื่องจักรอัตโนมัติ เช่น ปอดทำหน้าที่ถ่ายออกซิเจนให้แก่เลือด ลองดูกลไกของร่างกายเราจะละเอียดขึ้นสักนิด

ถ้าเรามองร่างกายเราให้เหมือนเครื่องจักร ก็จะทำให้เห็นว่าร่างกายของเราเป็นเครื่องจักรที่ไม่เหมือนเครื่องจักรที่เราประดิษฐ์ขึ้นหลายประการ ข้อแรกเครื่องจักรของร่างกายเรานั้น ทำงานโดยหมุนเวียนของเหลวโดยเฉพาะเลือด ไม่ว่าเราจะอยู่ในอิริยาบถใดของเหลวนี้จะไหลเวียนอยู่ตลอดเวลา ของเหลวนี้มีหน้าที่ในการให้พลังงาน ซ่อมแซม และขจัดของเสีย มีเส้นเลือดใหญ่และเส้นเลือดฝอยอยู่ทั่วร่างกาย ยาวประมาณ 96,000 กิโลเมตร เซลล์ทุกเซลล์ในร่างกายจะอยู่ห่างเส้นเลือดไม่เกิน $1/40$ นิ้ว

อวัยวะที่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปทั่วร่างกายคือหัวใจ ซึ่งมีกำลังทำงานในเวลาปกติราว 1.5 ถึง 4 วัตต์ จะสูบฉีดเลือดวันละประมาณ 14,000 ลิตร กล้ามเนื้อของหัวใจมีลักษณะยึดติดอยู่ในตัวดังเช่น หัวใจกับแม้ว่าฝ่าเท้าออกมานอกร่างกายแล้วยังดันต่อไปอีกหลายชั่วโมง

เลือดที่ใช้ออกซิเจนหมดแล้ว จะถูกส่งไปที่ปอดเพื่อเติมออกซิเจน ในบรรยากาศมีออกซิเจนราว 21 เปอร์เซ็นต์ แต่ลมหายใจออกของเรามีออกซิเจนอยู่เพียง 16.4 เปอร์เซ็นต์ การเติมออกซิเจนนี้เป็นกระบวนการอัตโนมัติเกือบทั้งหมด กล่าวคือเพียงแค่เลือดผ่านถุงลมภายในปอด ความกดของออกซิเจนก็จะผ่านเข้าไปในเลือดเอง

กระบวนการขจัดของเสียออกจากเลือดซับซ้อนกว่ามาก อวัยวะที่ทำหน้าที่นี้คือไต ไตทำงานเหมือนกับเครื่องกรองซึ่งกรองของเสียและน้ำที่มีมากเกินไปออกจากร่างกาย นอกจากนี้ยังทำหน้าที่สำคัญอีก 2 ประการคือ ควบคุมส่วนประกอบและความดันของเลือด

เนื่องจากกลไกการทำงานของร่างกายมีของเหลวไหลหมุนเวียน ดังนั้นจึงเกิดความร้อนน้อย โดยปกติไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับเครื่องยนต์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วนับว่าเกิดความร้อนน้อยมาก

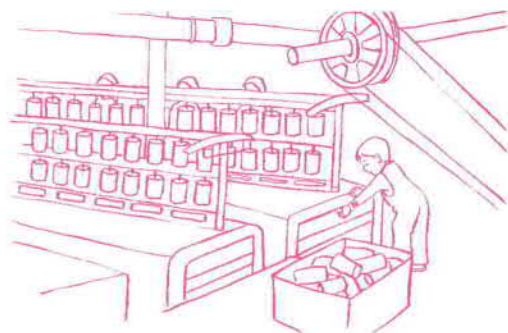
แม้ว่าร่างกายเราจะทำงานคล้ายเครื่องจักร แต่มีความแตกต่างกันที่สำคัญคือ ร่างกายเราแก้ไขข้อผิดพลาดเองได้ เครื่องเล่นจานเสียงนั้น ถ้าตกร่องก็เข้าอยู่อย่างนั้น แต่ร่างกายของเราแก้ไขความผิดพลาดได้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ได้ประดิษฐ์เครื่องกลที่เรียกกันว่าหุ่นยนต์ ซึ่งสามารถแก้ไขความผิดพลาดได้ เช่น ให้อยิบไม้กวาด ถ้าหุ่นยนต์ไปจับถูกขาโต๊ะก็แก้ไขความผิดไปหยิบไม้กวาดมาจนได้ แต่การทำงานยังไม่ซับซ้อน

ซ้อนเท่ากับคน นอกจากนี้ คนยังมีอารมณ์ความรู้สึก คนต้องการ
ผู้กมมิตร ต้องการอยู่รอด ซึ่งเครื่องจักรไม่มีความต้องการเช่นนั้น

มนุษย์นั้นเมื่อเทียบกับเครื่องจักร เช่น คอมพิวเตอร์
จะทำงานได้ช้า ไม่แม่นยำ เชื่อถือไม่ได้ เหนื่อยง่าย ต้องการ
เชื้อเพลิงสูง เวลาทำงานน้อย แต่ข้อได้เปรียบสำคัญของมนุษย์
คือ มีความคิดความรู้สึก และรู้จักแก้ไขข้อบกพร่องผิดพลาดได้เอง
ดังนั้นถ้าเราไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักแก้ไขข้อบกพร่องของตัวเองและ
ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้ว เราก็จะมีค่าน้อยกว่ารถยนต์ที่สร้าง
ขึ้นจากแผ่นเหล็กและสายไฟ

มนุษย์กับเครื่องจักร

มนุษย์ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาฝีมือและมันสมอง ที่ละเอียดซับซ้อนกว่าสัตว์อื่น (มันสมองพัฒนาขึ้นภายหลังการใช้มือ) โดยการใช้มือและมันสมอง เขาต้องต่อสู้กับไฟฟ้า น้ำท่วม ความแห้งแล้งกันดาร สัตว์ร้าย และโรคภัยไข้เจ็บ มนุษย์ไม่เพียงจะต้องต่อสู้กับสิ่งดังกล่าว ที่สำคัญกว่านั้น ยังจะต้องผลิตสิ่งของอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคเพราะถ้าไม่ทำการผลิตก็ไม่อาจจะดำรงชีพอยู่ได้ และไม่ต้องพูดถึงว่าจะสามารถสร้างอารยธรรมขึ้นได้

มนุษย์มีความสามารถในการใช้มือและสมอง จึงได้ประดิษฐ์เครื่องมือขึ้น เพื่อช่วยในการผลิต เพื่อต่อสู้และควบคุมธรรมชาติ เครื่องมือที่สร้างขึ้นครั้งแรกเป็นแบบง่ายๆ เช่น ขวาน หิน หอก คันไถ จอบ เสียม เครื่องมือเหล่านี้ต้องอาศัยแรงคน

หรือแรงสัต์ว์มากกระทำเพราะตัวของมันเองนั้นเคลื่อนไหวทำงานไม่ได้

ต่อมาเมื่อมนุษย์สามารถสั่งสมความรู้ในการต่อสู้กับธรรมชาติมากขึ้น มนุษย์ได้ปรับปรุงเครื่องมือของตนให้ซับซ้อนขึ้น เจมส์วัตต์ คิดเครื่องจักรไอน้ำขึ้น และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป เครื่องมือในระดับนี้เราเรียกว่า “เครื่องจักรกล” กล่าวคือในตัวเครื่องมือนั้นมีพลังทำงานด้วย แต่มนุษย์ยังต้องควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด เครื่องกลในระดับต้นนี้เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นไม่ซับซ้อน เช่น เกวียน ต่อมาเครื่องจักรกลนี้ได้พัฒนามากลายเป็นรถยนต์ สมัยก่อนเรามีเลื่อย ปัจจุบันเรามีเลื่อยไฟฟ้า เครื่องจักรกลเหล่านี้ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตมนุษย์มากมาย และมันได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเรา

มนุษย์มีการพัฒนาเครื่องจักรกลต่อไปอีก นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา เครื่องจักรด้านเครื่องไฟฟ้า และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้นคว้าด้านนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น เพื่อนำผลมาใช้ทางสงคราม เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง เครื่องจักรกลเริ่มพัฒนาเป็นเครื่องจักรอัตโนมัติ อันเป็นเครื่องจักรระดับสูงสุดเท่าที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ได้ ยุคที่มนุษย์ใช้เครื่องจักรอัตโนมัตินี้บางที่เรียกว่า “ยุคหลังอุตสาหกรรม” หรือ “ยุคอิเล็กทรอนิกส์” หลายคนถือเอาปี พ.ศ. 2499 ที่คนคิดประดิษฐ์เครื่องทรานซิสเตอร์เป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตเครื่องจักรอัตโนมัติ

ดังนั้น แทนที่จะมีเครื่องปั่นขนมปังธรรมดา เรามีเครื่องปั่นขนมปังอัตโนมัติ รถยนต์ในปัจจุบันเรายังต้องขับ แต่ต่อไปจะสามารถบังคับด้วยเครื่องอัตโนมัติ ประตูห้างสรรพสินค้าและประตูโรงแรมบางแห่งเปิดปิดโดยอัตโนมัติ ลักษณะพิเศษของเครื่องจักรอัตโนมัติ คือ สามารถ “สั่ง” ให้มันทำอะไรโดยตัวมันเองได้

ในอนาคตเครื่องจักรอัตโนมัติ อาจจะก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ นอกจากเราจะสั่งมันได้แล้ว มันยังคิดได้เองด้วย

เครื่องจักรเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อช่วยผลิตและควบคุมธรรมชาติ ผลโดยตรงของเครื่องจักร ก็คือ สามารถผลิตสิ่งของได้มากมาย แต่ก่อนเสื้อผ้าเป็นสิ่งที่มีความแพง ปัจจุบันคนๆ หนึ่งสามารถมีเสื้อผ้าใช้หลายชุด เครื่องจักรไม่เพียงแต่ทำให้เราสามารถผลิตสิ่งของได้มากขึ้นเท่านั้น ยังสามารถผลิตสิ่งของคุณภาพดีขึ้นด้วย วิลเบอร์ และออร์วิลไรต์ ได้ประดิษฐ์เครื่องบินและบินครั้งแรก เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2446 มีความเร็วราว 12 กิโลเมตร/ชั่วโมง แต่ในปัจจุบันเครื่องบินบางชนิดสามารถบินได้เร็วกว่าเสียงถึง 2 เท่า

การใช้เครื่องจักรทำให้เกิดผลผลิตมากขึ้น ขณะเดียวกันการต่อสู้ควบคุมธรรมชาติดีขึ้น จำนวนมนุษย์มากขึ้นและชีวิตมนุษย์ก็ยืนยาวขึ้น กล่าวสั้นๆ คือ คุณภาพชีวิตดีขึ้นนั่นเอง

เครื่องจักรไม่ได้สร้างผลดีให้มนุษย์เท่านั้น เพราะถ้าหากไม่รู้จักรักใช้จะมีผลเสียเกิดขึ้น การที่มนุษย์ใช้ธรรมชาติอย่างมากมาย และใช้เครื่องจักรที่ทำงานได้มากได้เร็ว อัตราการเสื่อมเสียของ

ธรรมชาติยิ่งมีมากขึ้น ปัจจุบันประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผูกขาดเป็นอุตสาหกรรมก้าวหน้า กำลังเผชิญปัญหามลพิษ เช่น อากาศเสีย น้ำเสีย และอาหารเป็นพิษ จนเกิดความวิตกว่าโลกจะ “ตาย” ไป ความอุดมสมบูรณ์ทางผลผลิตมีผลทำให้ปริมาณมนุษย์เพิ่มมากขึ้นจนก่อปัญหา นอกจากนี้เครื่องจักรที่ใหญ่โตซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มนุษย์กลายเป็นส่วนประกอบของเครื่องจักร ซึ่งบางครั้งไม่สามารถควบคุมได้

นอกจากนี้ เครื่องจักรยังอาจถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เช่น ใช้เพื่อกดขี่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพื่อทำสงครามแย่งชิงดินแดน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้เครื่องจักรจะมีผลเสีย แต่ทัศนคติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเครื่องจักรย่อมไม่ถูกต้อง มนุษย์จะต้องสัมพันธ์กับเครื่องจักร และนับวันจะอยู่ในโลกของเครื่องจักรมากขึ้น การประณาม การดูหมิ่น หรือการหวาดกลัว และไม่ใช้เครื่องจักรกลเลย จะไม่ช่วยให้ชีวิตเรามีคุณภาพดีในโลกยุคปัจจุบัน

ทัศนคติที่ถูกต้องคือ เครื่องจักรเป็นเครื่องขยายความรู้สึกล้มผัส และความสามารถในการทำงานของเรา มนุษย์ได้รู้ได้เห็น ทำอะไรได้มากขึ้นโดยอาศัยเครื่องจักร แต่เราจะต้องใช้เครื่องจักรด้วยความระวัง เพื่อประโยชน์ของตัวเราเองและผู้อื่น ต้องไม่ใช่เครื่องจักรเพื่อเป็นเครื่องมือกดขี่หรือเอาเปรียบผู้อื่นเป็นอันขาด ไม่เช่นนั้นแล้วมนุษย์อาจจะทำลายโลกนี้ด้วยเครื่องจักรที่เราสร้างขึ้น

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาจากไหน

ความรู้ทั่วไปและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของมนุษย์มีมากจนมนุษย์สามารถนำมาใช้ในการสร้างสิ่งต่างๆ เช่น รถยนต์ เครื่องบิน ท่านผู้อ่านสงสัยบ้างไหมว่าความรู้ของมนุษย์โดยเฉพาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของมนุษย์มาจากไหน

คำถามนี้ มีคำตอบหลายทาง ทางหนึ่งผู้ที่เชี่ยวชาญวิทยาศาสตร์ก็คงตอบได้จากการสังเกต การทดลอง การพรรณนา การตั้งทฤษฎี และการพิสูจน์ทฤษฎีว่าเป็นจริงใช้ได้เพียงใด นี่ก็เป็นคำตอบที่ไม่ผิดอะไร แต่บางคนรู้สึกว่าการตอบยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ เพราะว่าคำถามนี้นัยความหมายลึกซึ้งไปกว่านั้นอีก กล่าวคือเท่ากับถามว่า ความรู้ของมนุษย์เป็นไปได้อย่างไร เราจะเชื่อความรู้ของมนุษย์ได้เพียงใด ความรู้ของมนุษย์สัมพันธ์กับความเป็นจริงหรือไม่เพียงไร

คำถามที่ว่าความรู้ของมนุษย์เป็นไปได้อย่างไรนี้ เป็นคำถามสำคัญคำถามหนึ่งทางวิชาปรัชญาที่เรียกกันว่า **ญาณวิทยา** หรือ**วิชาว่าด้วยความรู้** มีนักปรัชญาจำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพยายามตอบปัญหา บางคนกล่าวว่าความรู้ของมนุษย์เกิดจากจิต เกิดจากการคิดหาเหตุผล บางคนกล่าวว่าความรู้ของมนุษย์มีอยู่ในตัวมนุษย์อยู่แล้ว การศึกษาเป็นเพียงการดึงเอาความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวมนุษย์ออกมาเท่านั้น บางคนกล่าวว่าความรู้ของมนุษย์ได้จากประสาทสัมผัส เมื่อมนุษย์สัมผัสอะไรก็ได้ความรู้ บางคนกล่าวว่าความรู้ของมนุษย์ได้จากการสังเกต คำตอบของนักปรัชญาทั้งหลายมีความจริงบางส่วน แต่ไม่ทั้งหมด ที่ไม่ทั้งหมดเพราะว่านักปรัชญาส่วนมากเห็นว่าความรู้เป็นของเสถียร ซึ่งหมายถึงความมั่นคงตายตัว ไม่เคลื่อนไหว แต่ความรู้หรือข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าความรู้เป็นกระบวนการ

คำตอบความรู้ของมนุษย์มาจากไหน และเป็นไปได้ อย่่างไรนั้น ในทางจิตวิทยาทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ของมนุษย์ที่น่าเชื่อถือมาก คือ ทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ท่านผู้นี้เป็นนักชีววิทยา นักจิตวิทยา และนักอื่นๆ อีกมากมาย รวมทั้งเป็นนักปรัชญาด้วย ท่านได้ทดลองการรู้ของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตใหญ่ การค้นพบของท่านนี้น่าสนใจมาก ตัวอย่างเช่น พบว่าเด็กรู้เรื่องคุณลักษณะหรือคุณภาพก่อนเรื่องปริมาณ ซึ่งตรงข้ามกับที่เราเคยเชื่อกันว่าเรื่องปริมาณเกี่ยวกับจำนวนนั้นเด็กน่าจะรู้ได้ก่อนเพราะนับได้ หรือพบว่าเด็กรู้เรื่องอัตราเร็วของสิ่งต่างๆ ว่าอะไรเร็วกว่ากันโดยที่ไม่รู้เรื่องเวลา ซึ่งก็เป็นเรื่องแปลกเพราะว่า

อัตราเร็วของวัตถุนั้นคำนวณมาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางกับเวลา (เด็กเล็กๆ ยังไม่รู้จักเวลา แต่รู้เรื่องอัตราเร็วได้โดยวิธีไหน ท่านผู้อ่านลองพิจารณาเอง)

ผลจากการทดลองของเพียเจท์ ก่อให้เกิดการพัฒนาของสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของจิตวิทยา นักการศึกษาได้นำทฤษฎีนี้มาใช้ในการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ทำให้มองเห็นเด็กตรงกับความจริงมากขึ้นว่า เด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ที่ตัวเล็กยังไม่โต แต่เด็กคือผู้ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ถึงแม้ว่ายังจะต้องมีการทดลองค้นคว้าอีกมากเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้ว่าความรู้ของมนุษย์เป็นไปได้อย่างไร หรือความรู้ของมนุษย์มาจากไหน แต่ก็พอสรุปหลักสำคัญของทฤษฎีดังกล่าวได้ ดังนี้

ข้อแรกคือ ความรู้ของมนุษย์เกิดจากการสะท้อนภาพความจริง โดยผ่านการปฏิบัติของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (การปฏิบัติทางสังคมของมนุษย์) และความรู้นี้เป็นกระบวนการจากง่ายไปสู่ยากจากระดับต่ำขึ้นสู่ระดับสูงขึ้น

ถ้าจะกล่าวอย่างแยกแยะก็คือ ความรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการ นั่นคือ ความรู้ของมนุษย์ไม่ได้หยุดอยู่ในระดับหนึ่ง หากพัฒนาไปสู่อีกระดับหนึ่งที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ผู้ที่เห็นว่าความรู้ของมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่นิ่ง คิดว่าเรียนจบมหาวิทยาลัยแล้วก็เท่ากับรู้ทุกสิ่ง ไม่ต้องเรียนอีก อย่างนี้เข้าใจไม่ตรงกับความจริง

ข้อที่สองคือ ความรู้ของมนุษย์เกิดจากการปรับความคิดให้เข้ากับความจริง และมนุษย์ก็จะปรับความคิดให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด หรือสะท้อนภาพความจริงได้ใกล้เคียงที่สุดก็โดยการปฏิบัติ เช่น เมื่อมนุษย์ปลูกข้าวก็รู้ว่าปลูกข้าวทำอะไรจึงดีที่สุด จะปลูกข้าวก็ต้องไถหว่าน ความรู้ไม่ได้เกิดจากการท่องจำหรือใช้ประสาทสัมผัสอย่างเดียว

ข้อที่สามที่ว่าความรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการ จากระดับต่ำไปสู่ระดับสูงนั้น เริ่มต้นด้วยการปฏิบัติสังเกตเห็นภายนอก หลังจากนั้นสรุปเป็นทฤษฎีมองเห็นลึกซึ่งไปถึงภายใน แล้วนำทฤษฎีนั้นไปปฏิบัติอีกทีหนึ่ง เพื่อสรุปเป็นทฤษฎีที่ซับซ้อนขึ้นไปเรื่อย ๆ

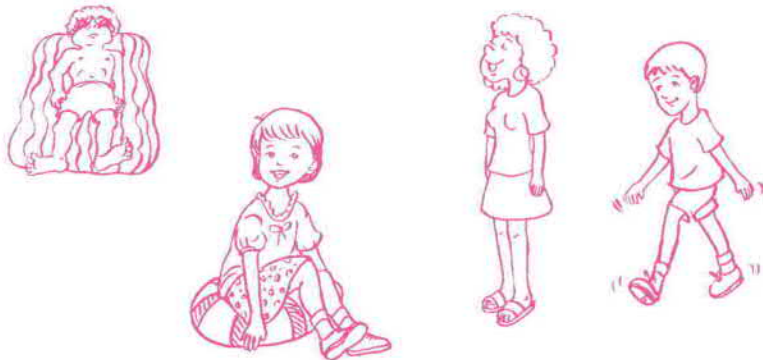
ยกตัวอย่างเรื่องการปลูกข้าวอีกครั้งหนึ่ง ที่แรกคนสังเกตเห็นข้าวเปลือกงอกขึ้นได้เอง เมื่อทดลองนำไปปฏิบัติ นำข้าวเปลือกไปหว่านในผืนนาถึงงอกขึ้นมาได้ จึงสรุปความว่าเราสามารถทำนาได้เองไม่ต้องเก็บเกี่ยวต้นข้าวที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ หลังจากนั้นนำไปปฏิบัติ แล้วพัฒนาวิธีไถ คราด วิธีปลูก ตลอดจนพันธุ์ข้าว เช่น พันธุ์ข้าว “มหัศจรรย์” ที่ให้ผลผลิตสูงในช่วง “ปฏิวัติเขียว” (การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยการปรับปรุงพันธุ์พืชและวิธีการเพาะปลูกแบบใหม่ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นไป)

ในอดีตคนไม่เข้าใจว่าความรู้ของมนุษย์มาจากไหน เป็นไปได้อย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไร บางคนคิดไปว่าความรู้ของมนุษย์เป็นพรที่พระเจ้าประทานให้ ปัจจุบันเราสามารถสรุปได้

ว่าความรู้มาจากไหน เป็นได้อย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไร
ดังนั้น เราจึงควรหาความรู้ให้สอดคล้องกับความจริงทาง
วิทยาศาสตร์นี้ ไม่พึงพอใจว่ารู้แค่นี้พอแล้วหรือรู้แบบรู้ไว้ใช้ว่า
ใส่ป่าแบกหาม แต่จะต้องนำความรู้ไปปฏิบัติและยกระดับ
ความรู้ของเราให้สูงขึ้นเรื่อยๆ

เหนือเสรีภาพและศักดิ์ศรี

ชื่อเรื่องนี้แปลมาจากชื่อหนังสือจิตวิทยาที่ขายดีมากเล่มหนึ่ง ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้ คือ บี.เอฟ. สกินเนอร์ ท่านผู้นี้เป็นคนที่สำคัญในการก่อตั้งจิตวิทยาทฤษฎีพฤติกรรมนิยมขึ้น ทฤษฎีนี้มีผู้เชื่อถือและนำไปใช้มากมายแทนทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เพราะว่าอธิบายความประพฤติของมนุษย์และสามารถแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์ได้ผลดีกว่า แต่ทฤษฎีนี้มีจุดด้อยคือไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนาหรือการยกระดับความรู้สึกนึกคิดของคนจากง่ายไปสู่ยากเช่นที่เปียเยต์เสนอไว้ และยังไม่สามารถศึกษาได้ในสภาพความเป็นจริงในสังคม

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมนี้ได้ให้แง่คิดที่มีประโยชน์น่าเชื่อถือแก่เราเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมาก จิตวิทยาสาขานี้เกิดขึ้นมาคัดค้านความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อ

กันมานานว่า จิตใจอยู่ต่างหากจากร่างกาย หรือในร่างกายคนมี “บุคลิกภาพ” ต่างๆที่เราไม่รู้จักแฝงอยู่ หรือมนุษย์มี “สัญชาตญาณมืด” หรือบางคนเป็นคนเก็บตัว บางคนเป็นคนเปิดเผย หรือมนุษย์มี เสรีภาพในการทำอะไรเต็มที่ คือ เขาเป็นคน “ทำ” อะไรทั้งหมด การกระทำเป็นเรื่องของเขาทั้งหมด ไม่มีสาเหตุอื่น ความเชื่อที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเช่นนี้ทำให้มนุษย์ไม่เข้าใจพฤติกรรมหรือ การกระทำของตนเอง เช่น เห็นใครทำผิดเล็กน้อยก็พูดว่า สันดานไม่ดี แทนที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมที่บังคับให้เขาต้องทำเช่นนั้น

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีสาระหลัก คือ ร่างกายมนุษย์เป็น ผู้ที่ทำการทั้งหมด ไม่ใช่จิต ข้อต่อมาคือ สภาพแวดล้อม พฤติกรรม ของมนุษย์ทั้งหมดเกิดการขัดแย้งต่อสู้กันระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ดังนั้นจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดจึงไม่ได้เป็นผู้ทำหรือ บังการสั่งร่างกาย แต่ร่างกายและการกระทำของร่างกายต่างหากที่ กำหนดจิตใจมนุษย์ คนหนึ่งจึงไม่ได้เป็นคนเกียจคร้านหรือขยัน ขันแข็ง หรือคนหนึ่งเก็บตัว อีกคนหนึ่งเปิดเผย เป็นนิสัย สันดาน หากเป็นเพราะว่าในความสัมพันธ์ระหว่างคนนั้นกับสภาพแวดล้อมหนึ่ง และสภาพแวดล้อมนั้นมีส่วนทำให้เขายึดถือเอา พฤติกรรมที่เกียจคร้านหรือขยัน เก็บตัวหรือเปิดเผย เมื่อสภาพแวดล้อมนั้นเปลี่ยนไป คนนั้นก็อาจจะเปลี่ยนพฤติกรรมได้

ดังนั้นในการศึกษาเพื่อการเข้าใจตัวมนุษย์ พฤติกรรม และความรู้สึกนึกคิดของเขา สามารถพิจารณาจากเงื่อนไข 2 ข้อ คือ เงื่อนไขทางร่างกายมนุษย์ และเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม

เงื่อนไขทางร่างกายมนุษย์เป็นอย่างไร ร่างกายมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีลักษณะเฉพาะต่างเผ่าพันธุ์ของตน เช่น การสืบพันธุ์ทางเพศ การเลี้ยงลูกด้วยน้ำนม การเดิน 2 ขา มีขนตามตัวและสมองซับซ้อน ลักษณะที่ตกทอดกันมาทางเผ่าพันธุ์นี้ มนุษย์ใช้เวลาพัฒนามานับเป็นล้านปี ลักษณะเฉพาะทางเผ่าพันธุ์ของมนุษย์และสัตว์ จึงมีส่วนกำหนดพฤติกรรม เช่น ในยามหนาวจัดร่างกายต้องการอาหารและพลังงานมาก มนุษย์อาจจะใช้วิธีหาเสื้อผ้าหนาหรือผิงไฟ แต่สัตว์บางชนิดใช้วิธีขุดหลุมเป็นโพรงแล้ว นอนหลับ หรือที่เรียกว่า “จำศีล”

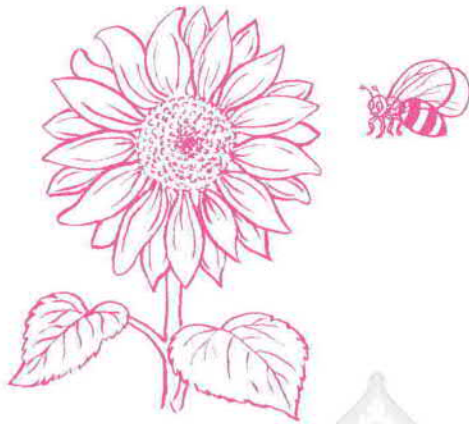
เงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินั้น ทำหน้าที่คัดเลือก ถ้าพฤติกรรมของมนุษย์ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น อยากให้ฝนตกไปแห่งนางแมว ธรรมชาติก็คัดเลือกกว่าความประพฤติแบบนี้ถูกต้องใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้มนุษย์ก็ต้องเลิกไม่ทำเช่นนั้น

นอกจากนี้ การที่มนุษย์เข้าไปสัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อม มนุษย์ไม่ได้ทำโดยลำพังคนเดียว หากได้ทำพร้อมกันไปในสังคมเป็นต้นว่าในการจะหาอาหาร มนุษย์รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อล่าสัตว์ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปก็คือสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อให้สามารถผ่านการคัดเลือกของธรรมชาตินั้นคืออยู่รอดได้

เนื่องจากมนุษย์ต้องการอยู่รอดให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องปรับปรุงวัฒนธรรมของตนให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้นเสมอ เพื่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้น่าอยู่ การกล่าวถึงเสรีภาพอย่างลอยๆ หรือพูดถึงศักดิ์ศรีมนุษย์อย่างลอยๆ โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นทางธรรมชาติและทางสังคมวัฒนธรรมย่อมไม่ถูกต้อง

นาฬิกาชีวิต

ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และการดำเนินชีวิต อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ไม่อยู่เหนือธรรมชาติ แต่ชีวิตนั้นซับซ้อนและบางครั้งพ้นจาก ความรู้ของมนุษย์ เช่น ดอกทานตะวันหันดอกของมันตาม ดวงอาทิตย์โดยวิถีใด หรือค้าวคาวที่บินไปนับแสนๆ ตัว แยก ออกได้อย่างไรว่าเสียงใดเป็นเสียงสะท้อนที่เกิดจากการส่งเสียง ของมันเอง ชีวิตจึงยังคงมีความลึกลับอีกมากมาย แต่ก็ไม่พ้น ขอบข่ายของธรรมชาติไปได้

ชีวิตมีหลายรูปแบบตั้งแต่เซลล์เดียว เช่น อะมีบา ไป จนถึงนับเป็นล้านล้านเซลล์ เช่น มนุษย์ ชีวิตทุกรูปแบบจะต้อง สัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อมเพื่อดัดแปลงธรรมชาติแวดล้อม เป็นอาหารหรือที่อยู่อาศัย ในกระบวนการที่ชีวิตสัมพันธ์ เข้าใจ และดัดแปลงธรรมชาติแวดล้อม สิ่งมีชีวิตก็ดัดแปลงตนเองให้

เหมาะสมที่จะอยู่รอดในธรรมชาติแวดล้อมนั้นพร้อมๆ กันไป
ดังนั้น สิ่งมีชีวิตจึงมีหลายรูปแบบและมีวิวัฒนาการ

สิ่งหนึ่งที่สิ่งมีชีวิตจำเป็นต้องรู้เพื่อการดำเนินชีวิต
ได้แก่ เวลา เรามักเข้าใจเวลาในความหมายที่เป็นนามธรรมไม่มี
ตัวตน แต่ความเป็นจริงนั้นเวลาเป็นรูปธรรมมีตัวตนเสมอ เวลาที่
สิ่งมีชีวิตรู้จักจึงเป็นเวลาที่เป็นรูปธรรม มีตัวตน ซึ่งอาจกล่าวว่า
เป็นจังหวะเวลาก็ได้ เวลาที่สิ่งมีชีวิตรู้จักคือเวลากลางวัน กลางคืน
เวลาน้ำขึ้นน้ำลงและฤดูกาลต่างๆ เช่น หน้าร้อน หน้าหนาว
ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง เราจะเห็นว่าเวลาเกิดจากการหมุนของ
โลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวอื่นๆ นั่นเอง

เวลาที่โลกหมุนรอบตัวเอง 24 ชั่วโมง แบ่งเป็นกลางวัน
ประมาณ 12 ชั่วโมง กลางคืน 12 ชั่วโมง เวลาที่ดวงจันทร์หมุน
รอบโลกราว 30 วัน เวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ใน 1 ปี
แกนโลกเอียงเป็นเหตุสำคัญให้เกิดฤดูกาลและเขตภูมิอากาศต่างๆ
กัน แรงดึงดูดของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ทำให้เกิดน้ำขึ้นน้ำลง
 ฯลฯ เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่สิ่งมีชีวิตในโลกนี้จะต้องเรียนรู้ เพื่อ
ที่จะดัดแปลงธรรมชาติและดัดแปลงตัวเองได้อย่างเหมาะสม

จากการสังเกตการทดลองของนักวิทยาศาสตร์จำนวน
มากซ้ำแล้วซ้ำอีกเป็นเวลาหลายสิบปีกับสิ่งมีชีวิตหลายสิบชนิด
ทำให้เราอาจสรุปได้ว่าสิ่งมีชีวิตทั้งปวงมีอวัยวะกลไกที่รับรู้จังหวะ
เวลาในการหากินหาอยู่ ตัวอย่างเช่น ต้นไม้ที่ใช้แสงแดดปรุง
อาหารในตอนกลางวันจะหลับในตอนกลางคืน ชาร์ลส์ ดาร์วิน
ได้ศึกษาอาการที่ใบไม้หลับและตั้งข้อสันนิษฐานว่าใบไม้หลับเพื่อ

ป้องกันอากาศหนาวเย็นในยามค่ำคืน ตรงข้ามกับแมลงสาบซึ่งเป็นสัตว์กลางคืน มันจะเริ่มเคลื่อนไหววิ่งไปมาเมื่อความมืดมาถึง มันจะเคลื่อนไหววิ่งหากินอยู่ราวสองสามชั่วโมง ถัดจากนั้นจะเคลื่อนไหวช้าลง จนหยุดนิ่ง วงจรการเคลื่อนไหวหากินของมันใช้เวลา 24 ชั่วโมงพอดี ดังนั้นมันจะรู้ด้วยตัวของมันเองว่าเมื่อใดจะเคลื่อนไหวเมื่อใดจะหยุดพัก สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของกลางวันและกลางคืน มีผู้ทดลองนำมันไปไว้ในที่มีแสงสว่างอยู่ตลอดเวลา คือ ไม่มีสภาพความเป็นจริงของกลางวันและกลางคืน มาทดสอบพฤติกรรมของมัน ในช่วงระยะแรกๆ แมลงสาบสามารถรู้เวลาและออกหากินตรงกับที่เป็นจริง แต่หลังจากนั้นมันเริ่มออกหากินอย่างสะเปะสะปะ

หอยนางรมจะอำพรางของมันกว้างที่สุดเพื่อหากินตอนน้ำขึ้น มันจะอำพรางของมันตรงกับเวลาน้ำขึ้นเสมอ ทั้งที่เวลาน้ำขึ้นลง แต่ละวันช้าลงราว 50 นาที มีผู้ทดลองเอาหอยนางรมจากที่หนึ่งใส่เครื่องบินไปปล่อยไว้อีกที่หนึ่งซึ่งเวลาน้ำขึ้นลงตรงข้ามกัน ในช่วงเวลาแรกๆ มันยังอำพรางตรงกับเวลาน้ำขึ้นในสถานที่เดิม แต่ผ่านไปนานนักมันจะปรับตัวเองได้ และอำพรางหากินตรงกับเวลาน้ำขึ้นในสถานที่แห่งใหม่

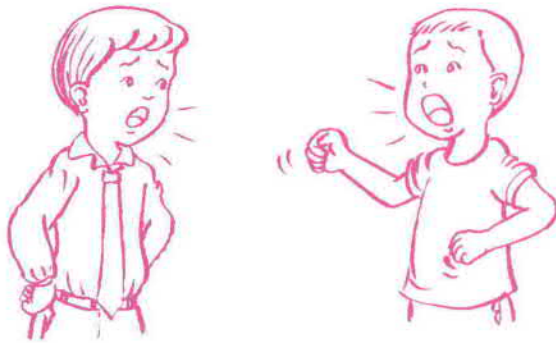
เราอดนึกถึงตัวเราและถามไม่ได้ว่า แล้วมนุษย์เล่าเป็นอย่างไร มนุษย์โดยทั่วไปแล้วเป็นสัตว์กลางวัน ออกมาหากินในตอนกลางวัน ดังนั้นมนุษย์จึงยกย่องดวงตะวันมาตั้งแต่อดีตว่าเป็นเครื่องหมายของความสดใสกระปรี้กระเปร่าและชีวิตใหม่ในตอนเย็นอุณหภูมิของคนจะขึ้นสูง แล้วลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว

เป็นเครื่องหมายเตือนให้พักผ่อน ส่วนในตอนเช้าอุณหภูมิร่างกายต่ำแล้วสูงขึ้นอย่างรวดเร็วช่วยให้กระปรี้กระเปร่า ตัวอย่างแห่งวงจรและการรู้เวลาของร่างกายมีอีกมากมาย แต่สำหรับมนุษย์นั้นเวลาดังกล่าวสำคัญน้อยเพราะว่าในกระบวนการที่มนุษย์ดัดแปลงธรรมชาติและตนเองเพื่อการหากินหาอยู่นั้น มนุษย์ได้เข้าร่วมทำกับมนุษย์คนอื่น ๆ เป็นความสัมพันธ์และกิจกรรมของสังคม การรู้จักหวัะเวลาของสังคม จึงสำคัญสำหรับมนุษย์มากกว่าเวลาตามธรรมชาติ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เราต้องรู้ว่าเวลาใดควรทำอะไรและทำอย่างไร เช่น วัยเด็กควรฝึกฝนสร้างความรู้ ความสามารถ กระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

เราทุกคนมี “กลไกนาฬิกาชีวิต” อยู่แล้ว ถ้ารู้จักใช้ก็จะสามารถดัดแปลงโลกและตนเอง สร้างสังคมสันติสุขสำหรับมวลมนุษย์ขึ้นได้

ความก้าวร้าวรุนแรง

ระยะนี้มีผู้พูดกันหนาหูว่า คนเราประพฤติก้าวร้าวต่อกันรุนแรงขึ้นทุกที เด็กก้าวร้าวต่อผู้ใหญ่ นักเรียนก้าวร้าวครู อาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้นอย่างอุกอาจกลางเมืองกลางวันแสกๆ การรบกวนที่ยืดเยื้อยาวนานเกิดขึ้นทั่วโลก เหตุการณ์และข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้นักวิทยาศาสตร์เริ่มสนใจกันอย่างมากว่า ความก้าวร้าวรุนแรงนั้นเกิดขึ้นและพัฒนาได้อย่างไร มีหนทางใดบ้างที่จะจัดการความก้าวร้าวรุนแรงในตัวคน เพื่อว่าจะได้ป้องกันสงครามอันหฤโหดไม่ให้เกิดขึ้น

คำตอบพื้นฐานเกี่ยวกับความก้าวร้าว (aggression) มีอยู่ 2 คำตอบด้วยกัน คำตอบหนึ่งกล่าวว่า ความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่คนเรียนรู้ภายหลัง อีกคำตอบหนึ่งกล่าวว่า ความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่ติดตัวคนหรือกล่าวให้กว้างไปอีก คือ เป็นสิ่งที่ติดมากับชีวิต

นั่นคือชีวิตทุกชีวิตจะต้องมีความก้าวร้าว จึงจะสามารถดำรงชีพและพัฒนาเผ่าพันธุ์ของตนได้

หากความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ขึ้นภายหลัง เราก็จะสามารถอบรมสั่งสอน หรือสร้างสภาพที่ลดทอนความก้าวร้าวของมนุษย์ ให้มนุษย์กลายเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม ไม่ก้าวร้าวรุกรานใครได้

หากความก้าวร้าวเป็นของติดตัวมนุษย์หรือชีวิตทุกชีวิต มาตั้งแต่เกิด เราก็ไม่สามารถกำจัดความก้าวร้าวได้ ทำได้อย่างมากเพียงหันเหความก้าวร้าวไปในทางที่ถูกที่ควร

คำตอบข้อใดถูกกันแน่?

ก่อนจะรู้คำตอบ เราควรเข้าใจว่าความก้าวร้าวคืออะไร ความก้าวร้าว ได้แก่ สภาพความโน้มเอียงของจิตใจที่จะมีอำนาจควบคุม ที่จะทำสิ่งใดให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยจะเป็นความรุนแรงหรือไม่รุนแรงก็ได้ โดยจะคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่นหรือไม่คำนึงก็ได้ แต่ความหมายที่ใช้กันมาก คือ เป็นความปรารถนาที่จะมีอำนาจเหนือกว่าโดยใช้ความพยายามอย่างแน่วแน่มุ่งมั่น

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาชีวิตสัตว์เท่าที่รวบรวม ประเมินผลมาได้ แสดงให้เห็นว่าความก้าวร้าวหรือความปรารถนาที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมเป็นของคู่กับชีวิต นั่นก็หมายถึงว่าความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่ติดอยู่ภายในชีวิต แต่เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญต่อการแสดงออกของความก้าวร้าว

ถ้าเรารู้สึกไม่ชอบใจคำว่า “ก้าวร้าว” เราจะพูดใหม่ก็ได้ว่าทุกชีวิตมีความปรารถนาหรือเจตจำนงที่จะเข้าใจและเปลี่ยน-

แปลงสิ่งแวดล้อม เมื่อแรกเกิดชีวิตมีเซลล์เดียว ชีวิตนั้นจะรู้จักสิ่งแวดล้อมได้ก็ด้วยการกินอาหารที่ได้จากสิ่งแวดล้อม การกิน **จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กับชีวิตที่วิวัฒนาการมาเป็นมนุษย์** การกินไม่เพียงแต่ทำให้เรารู้จักสิ่งแวดล้อม แต่ยังให้พลังงานแก่เราด้วย ในขณะเดียวกันสิ่งที่มีชีวิตจะสามารถ “กิน” สิ่งแวดล้อมได้ก็ต้องสามารถเข้าใจหรือควบคุมมันได้เสียก่อน

เมื่อเราทราบว่า ความต้องการเพื่อเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงควบคุมสิ่งแวดล้อมมีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทั้งมวลรวมทั้งมนุษย์ ประเด็นจึงไม่อยู่ที่การขจัดพฤติกรรมก้าวร้าว หรือทำให้คนเรียบร้อยร่ากับเป็นผ้าพับไว้ เพราะนั่นเป็นสิ่งที่ขัดกับลักษณะของชีวิตเท่าที่ดำเนินกันมา ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าเราควรสร้างเงื่อนไขที่จะหันเหความปรารถนาหรือก้าวร้าวไปในทางที่ถูกต้องอย่างไร

ในประวัติศาสตร์มนุษย์ มนุษย์มีความพยายามที่จะเข้าใจและควบคุม 2 สิ่งใหญ่ๆ ได้แก่ ธรรมชาติและสังคม ในแง่ที่เราพยายามจะเข้าใจและควบคุมธรรมชาตินั้น เราได้พยายามสร้างระบบความรู้ที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติขึ้น และได้ใช้ระบบความรู้นั้นมาบังคับดัดแปลงธรรมชาติให้เกิดประโยชน์แก่เราที่เรียกว่าเทคโนโลยีเพื่ออยู่อาศัย เช่น ผลิตยารักษาโรคที่มีประสิทธิภาพ สร้างเมือง ถนน เขื่อน

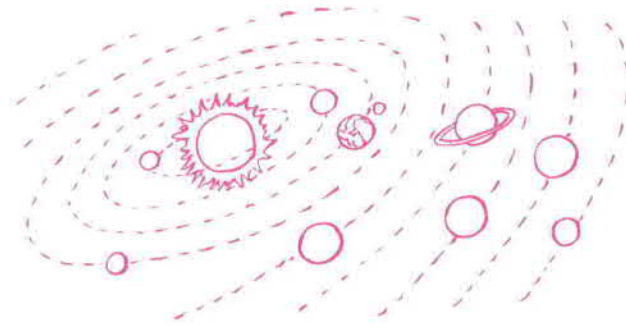
ในส่วนที่เกี่ยวกับสังคม มนุษย์ได้พยายามสร้างสถาบันทางสังคมต่างๆ หลายรูปแบบเพื่อให้สังคมเป็นระเบียบ และเกิดความสุขแก่คนหมู่มาก

ถึงแม้ว่ามนุษย์จะใช้ความพยายามดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มต้นประวัติศาสตร์ แต่ในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถเข้าใจและควบคุมธรรมชาติได้เต็มที่จนถึงกับเกิดภาวะของเน่าของเสียขึ้นในโลก ยังไม่สามารถเข้าใจและควบคุมสังคมได้เต็มที่ จึงยังมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูง มีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ มีศึกสงคราม

ความก้าวร้าวในตัวของเราถ้าใช้เพื่อกดขี่เอาเปรียบเหยียบย่ำกันเอง ผลร้ายก็จะเกิดขึ้น นั่นเป็นความก้าวร้าวที่ไม่ถูกต้อง **ความก้าวร้าวที่ถูกต้องคือ การพยายามจะเข้าใจ และควบคุมธรรมชาติและสังคมเพื่อผลประโยชน์ของมวลมนุษย** ความก้าวร้าวทำนองนี้จะต้องเสริมขึ้นให้มาก เพื่อที่เราจะได้มีกำลังใจในการต่อสู้กับภาวะเน่าเสียของธรรมชาติ และต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในสังคม

จักรวาลคืออะไร

คำว่า “จักรวาล” ที่ใช้กันมากในปัจจุบัน ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า **universe** หมายถึง สรรพสิ่งที่มีอยู่ เมื่อกล่าวถึงคำนี้แล้ว เรามักนึกถึงดวงดาวที่ส่องแสงระยิบระยับอยู่เต็มท้องฟ้า นึกถึงที่ว่างเวิ้งว้างไม่มีที่สิ้นสุด จักรวาลหมายถึง ตั้งแต่อะตอมไปจนถึงกาแล็กซี จักรวาลจึงดูใหญ่โตลึกซึ้งจนกระทั่งเกิดความสับสนว่ามันคืออะไรแน่

“จักรวาลคืออะไร” ลองถามปัญหานี้กับตัวเองหลายครั้งถามแล้วบางทีอดนึกถึงไม่ได้ว่า จักรวาลนั้นกว้างขวางยิ่งใหญ่รู้ไปแล้วก็ไม่เห็นเกี่ยวกับตัวเรา ตัวเรานั้นอาศัยอยู่ในโลกซึ่งเป็นจุดเล็กนิดเดียวในกาแล็กซีทางช้างเผือก แต่คิดเช่นนั้นผิดถนัดทีเดียว คำถามปัญหาว่า จักรวาลคืออะไร นี่สำคัญมาก ถ้าหากมองปัญหาอย่างไม่ถูกต้อง ตอบปัญหาไม่ตรงกับความเป็นจริงแล้ว ก็จะทำให้ความรู้ลึกลับนึกคิดผิดไปทั้งระบบทีเดียว ยกตัวอย่าง

ง่าย ๆ ถามว่า “จักรวาลประกอบด้วยอะไร” เราก็คิดว่าควรตอบว่า ประกอบด้วยดวงดาวและรังสีอนุภาคต่างๆ เช่น รังสีคอสมิก แต่เชื่อไหมว่ามีคนจำนวนมาก (บางทีรวมทั้งตัวของเราเอง) คิดว่าจักรวาลนั้นประกอบด้วยภูติผี เจ้าพ่อ เจ้าแม่ต่างๆ ด้วย พวกเขากันเคารพกราบไหว้ ตั้งศาลให้อยู่ ที่นี้เราคงเห็นแล้วว่า ปัญหา จักรวาลคืออะไร ประกอบด้วยอะไร เป็นปัญหาสำคัญมาก และเกี่ยวข้องกับความเชื่อและการดำเนินชีวิตของเราอย่างใกล้ชิดทีเดียว

กลับมาสู่ปัญหาเดิมอีกครั้ง “จักรวาลคืออะไร” หรือ “จักรวาลประกอบด้วยอะไร” คำตอบอย่างสั้นก็คือว่า จักรวาล ประกอบด้วยวัตถุที่เคลื่อนที่ นั่นก็คือนอกจากวัตถุที่เคลื่อนที่ แล้วในจักรวาลก็ไม่มีสิ่งอื่นใด ไม่มีวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีเจ้าพ่อเจ้าแม่ ไม่มีอำนาจลึกลับอะไรเลย มีแต่วัตถุที่เคลื่อนที่เท่านั้นเอง

หากกล่าวถึง “วัตถุ” แล้ว เรามักนึกถึง “ที่ว่าง” หรือ “สุญญากาศ” เพราะคิดจากสามัญสำนึกว่าวัตถุต้องอยู่ในที่ว่าง ฉะนั้น บางทีจึงคิดเลยไปถึงว่าแรกเริ่มมีความว่างเปล่าอยู่ก่อน แล้วจึงมีวัตถุเกิดขึ้นมาภายหลัง ความคิดทำนองนี้เหมือนกับตำนานสร้างโลกตามคติความเชื่อต่างๆ แต่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะข้อเท็จจริงที่วิทยาศาสตร์ค้นพบก็คือไม่มีสิ่งที่เรียกว่า ความว่างเปล่าหรือสุญญากาศ จรวดส่งมนุษย์เข้าสู่ห้วงอวกาศ เพื่อพบว่า ในอวกาศนั้นมีโมเลกุลของก๊าซนี้บร่อยๆ โมเลกุลในเนื้อที่ 1 ตารางเซนติเมตร นอกจากนั้นยังมีรังสีและอนุภาค

อื่นๆ อีกมาก จากข้อเท็จจริงนี้นักวิทยาศาสตร์จึงสรุปได้ว่าที่ว่างดำรงอยู่เท่าที่มีวัตถุดำรงอยู่ ถ้าหากว่าไม่มีวัตถุเสียแล้ว ก็ย่อมไม่มีที่ว่าง

ข้อความข้างต้นนี้ก็คือเรื่อง “มิติที่สี่” ของวัตถุนั่นเอง แต่ก่อนเชื่อกันว่าวัตถุมีเพียง 3 มิติ คือด้านกว้าง ยาว และลึก ต่อมาจึงได้พบว่า วัตถุมีมิติที่สี่ ได้แก่ “กาล-อวกาศ” ด้วย นั่นคือปัจจัยของ “เวลาและที่ว่าง” เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของวัตถุจากการค้นพบนี้ทำให้เราเข้าใจวัตถุได้ดีขึ้นอย่างมาก ปัจจุบันนี้เราได้ทราบว่าวัตถุเวลาและที่ว่างนั้น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะมีอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่มีอีกอย่างไม่ได้ วัตถุต้องมีมากกว่าหนึ่ง นั้นหมายถึงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นอย่างโดดๆ ไม่ได้ ต้องเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ที่เรากล่าวว่าจักรวาลประกอบด้วยวัตถุที่เคลื่อนที่ เราจะรู้ว่าวัตถุเคลื่อนที่ได้ก็เมื่อเทียบเคียงหรือสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ฉะนั้นการกล่าวว่าวัตถุที่เคลื่อนที่ จึงหมายถึงว่าต้องมีวัตถุหลายชิ้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อธิบายคุณสมบัติของวัตถุโดยทั่วไป และเราจะเห็นว่าเรื่องของวัตถุนั้นซับซ้อนไม่ได้ง่ายอย่างที่เราคิด และวัตถุที่เราเห็นหรือสัมผัสอยู่ก็ไม่เคยหยุดนิ่ง หากเคลื่อนไหวอยู่เสมอด้วยแก้วที่ถืออยู่ในมือดูเหมือนอยู่นิ่ง ทว่ามันเคลื่อนที่ไปพร้อมกับการหมุนรอบตัวเองและรอบดวงอาทิตย์ของโลก ในเนื้อแก้วอิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่อยู่เสมอ อะตอมก็เคลื่อนที่อยู่เสมอกัน ไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเลยที่อยู่นิ่ง วัตถุลั่นแล้วแต่ต้องเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น

เราเคยเรียนมาว่าของในโลกหรือจักรวาลมี 2 อย่าง คือ สสาร หรือวัตถุและพลังงาน เราเคยเรียนว่าสสารและพลังงานนั้น แยกต่างหากจากกัน แต่จากทฤษฎีสัมพันธภาพและการทดลองที่เป็นจริงเราทราบว่า สสารกับพลังงานนั้นเป็นอันหนึ่งเดียวกัน พลังงานเป็นเพียงรูปหนึ่งของสสารเท่านั้น พลังงานไม่ใช่เป็นเพียงการเคลื่อนที่หรือความสามารถในการทำงานได้ แต่พลังงานนั้นมีลักษณะเป็นคลื่นและมีมวล ไม่ว่าจะเป็นแสงแดดหรือความโน้มถ่วง ซึ่งเป็นพลังงานก็มีมวล อย่างไรก็ตามเนื่องจากแสงแดดและความโน้มถ่วงมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากสสารวัตถุที่จับต้องได้ จึงแยกออกจากกันเพื่อสะดวกในการศึกษา

มองในแง่ของจักรวาลแล้ว คำว่า พลังงาน มีความหมายกว้างและไม่ชัดเจน ดังที่กล่าวมาหลายครั้งแล้วว่าจักรวาลประกอบด้วยวัตถุที่เคลื่อนที่ วัตถุที่เคลื่อนที่นี้แบ่งออกเป็น 2 พวกใหญ่ๆ พวกหนึ่งคือสสาร ที่มีอยู่ 4 สถานะ ได้แก่ ของแข็ง ของเหลว ก๊าซ และพลาสมา อีกพวกหนึ่งคือ “สนาม” ได้แก่ สนามแม่เหล็กไฟฟ้า สนามความโน้มถ่วง และสนามนิวเคลียร์

กล่าวโดยสรุปก็คือ จักรวาลประกอบด้วยสสารและสนาม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ จักรวาลปรากฏอยู่ในรูปแบบพื้นฐาน 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ สสาร และ สนาม รูปแบบพื้นฐาน 2 รูปแบบนี้รวมกันเข้าเป็นสิ่งต่างๆ มากมายที่ไม่รู้จบ และเพียงชีวิตอันเป็นเพียงส่วนน้อยนิดที่สุดก็ยังมีหลายรูปแบบอย่างไม่น่าเชื่อ

สิ่งมีชีวิตจะต้องเปลี่ยนแปลงความเป็นจริง

จากวิชาวิทยาศาสตร์ เราทราบว่าสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิตต่างกันหลายอย่าง เป็นต้นว่าสิ่งมีชีวิตเคลื่อนไหวได้ สืบพันธุ์ได้ กินอาหารได้ เติบโตได้ แต่สิ่งไม่มีชีวิตทำเช่นนั้นไม่ได้ทั้งหมด อากาศเคลื่อนไหวได้ แต่ว่าสืบพันธุ์ไม่ได้ ความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตสรุปสั้นก็คือ สิ่งมีชีวิตสามารถเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงอย่างมีจุดมุ่งหมายได้ แต่สิ่งไม่มีชีวิตทำไม่ได้

เมื่อเราศึกษากระบวนการของชีวิต เราจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงหรือสภาพแวดล้อมนั้นไม่ใช่เป็นเพียงความสามารถเท่านั้น หากเป็นความจำเป็นทีเดียว ดังนั้น สิ่งมีชีวิตทั้งหลายเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้จะต้องเปลี่ยนแปลงความเป็นจริง

หากเราลองทิ้งขนมปังไว้ ไม่ช้าขนมปังจะเกิดขุยสีเขียว กิมี สีเทาก็มี เราเรียกว่าราขึ้น จุลินทรีย์ที่ล่องลอยอยู่ในอากาศ

นั่นเองเป็นตัวการ มันเป็นสิ่งที่มีชีวิตอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะดำรงชีวิต และแพร่พันธุ์ออกไป มันจึงต้องย่อยและเปลี่ยนขนมปังสีขาวเป็น อย่างอื่น เพื่อให้เหมาะเป็นที่กินที่อยู่อาศัย

เมื่อพูดถึงสิ่งมีชีวิต เราคงเคยได้ยินคำว่าแพลงตอน แพลงตอนเป็นสิ่งมีชีวิตหลายอย่างด้วยกัน คือ เป็นพืชก็มี เป็น สัตว์ก็มี แพลงตอนนี้เปรียบเสมือนต้นหญ้า กล่าวคือ หากต้นหญ้า เป็นอาหารของสัตว์บก แพลงตอนก็เป็นอาหารของสัตว์ทะเล ถ้าไม่มีแพลงตอนแล้วสัตว์ทะเลจะอยู่ไม่ได้ และมนุษย์เองก็อยู่ ไม่ได้เช่นกัน แพลงตอนประเภทพืชที่เรียกว่าไดอะตอมนั้น เพื่อ ที่จะดำรงชีวิต มันก็เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของมัน เปลี่ยน ก๊าซอื่นเป็นออกซิเจน นักวิทยาศาสตร์ประมาณว่า 70 เปอร์เซ็นต์ ของออกซิเจนในโลกมีพืชเล็กๆ ชื่อไดอะตอมนี้เองผลิตขึ้น

ถ้าเราดูสัตว์ใหญ่ขึ้นไปอีกเช่นนกกระจาบ มันไม่ใช่ว่าอยู่ ไปเฉยๆ มันต้องเปลี่ยนแปลงความเป็นจริง มันไปคาบเอาฟางมา ทำรัง ในธรรมชาติแท้ๆ นั้นไม่มีรังนกกระจาบ รังนกกระจาบเกิด ขึ้นจากการทำงานของนกกระจาบ

ในบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย มนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงความ เป็นจริงมากที่สุดอย่างหนึ่ง บ้านเมืองที่กว้างใหญ่นั้นเดิมก็เป็น ป่าดงมาก่อน รวมทั้งถนน เขื่อน ไร่นา เหล่านี้ ก็เกิดขึ้นมาจากมนุษย์ดัดแปลงความเป็นจริงในธรรมชาติทั้งนั้น และยังมนุษย์ ดัดแปลงความเป็นจริงในธรรมชาติมากเท่าใด ก็ยิ่งสะดวก สบาย ขึ้นเท่านั้น หากไม่เราก็คงต้องอยู่กันโน้ก้า ก่อกองไฟกัน ไม่ได้นอน อยู่ในบ้านเช่นทุกวันนี้

เมื่อเราทราบเช่นนี้แล้ว เราก็จะสรุปได้ว่าความเป็นจริงในโลกนี้ส่วนใหญ่ก็เกิดจากน้ำมือของมนุษย์เอง ไม่ได้เป็นมาแต่ดั้งเดิม ผู้ที่เชื่อว่าความเป็นจริงในโลกนี้เป็นมาแต่ดั้งเดิมนั้น มักจะสรุปไปอย่างคลาดเคลื่อนว่าอะไรต่างๆ ขึ้นอยู่กับดวงไมใช่การกระทำของมนุษย์ เช่นว่าเกิดมาจนก็เพราะดวงไม่ดี ซึ่งไม่จริงเลย ความยากจนเกิดจากการกระทำของมนุษย์และสภาพของสังคม เช่น สภาพประเทศของเราปัจจุบันเป็นประเทศยากจน ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน แต่ที่สวีเดนคนส่วนใหญ่มีกินมีใช้ นี่แสดงถึงความไม่เกี่ยวกับโชคชะตาเลย หรือคนไทยสมัยตอนต้นรัตนโกสินทร์ไม่มีน้ำประปาใช้ต้องกินน้ำคลอง ทำให้เกิดโรคอหิวาตกโรคระบาด คนต้องตายด้วยโรคนี้เป็นจำนวนมาก เราจะเรียกคนที่ตายเพราะโรคนี้ว่าเกิดจากดวงหรือไม่ใช่เลย เมื่อเกิดมีการประปาขึ้น โรคอหิวาตกโรคก็ไม่ระบาดมากเหมือนในอดีต

เมื่อได้สิ่งที่พอใจหรือไม่พอใจ อย่าคิดว่าเพราะดวงดีหรือไม่ดีนั่นเป็นความคิดที่ผิด มนุษย์ในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิต จะต้องเปลี่ยนความเป็นจริงให้เหมาะสมแก่มนุษย์ มนุษย์จึงจะอยู่กันอย่างมีความสุขสบายโดยทั่วหน้า ไม่มีเรื่องของดวงเกี่ยวข้องด้วยเลย

ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์

แต่ก่อนนั้นวิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญ ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ยังไม่อ่องาม คนจึงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์กันมาก ตัวอย่างความเชื่อทางไสยศาสตร์เช่น ดวงชะตาเป็นของมีจริง บนศาลพระพรหมแล้วแก้ปัญหาวิตได้ ภูตผีสารเจ้าพ่อเจ้าแม่เป็นของศักดิ์สิทธิ์จริง ห้อยของขลังแล้วยังไม่เข้า ฯลฯ ปัจจุบันวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าไปมาก ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์จึงรุกไล่ความเชื่อทางไสยศาสตร์ออกจากจิตใจมนุษย์ ปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความมืดบอดทางปัญญา และความจำเริญทางวัตถุได้ยิ่งกว่าสมัยใด

อย่างไรก็ตาม ในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่วิชาวิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ยังแน่นแฟ้นอยู่ เป็นต้นตอหนึ่งที่ทำให้เราต้องเวียนว่ายอย่างหาทางออกไม่ได้อยู่ในความทุกข์ยากโดยไม่จำเป็น

ถ้าจะพัฒนาตนเอง จะพัฒนาชาติ ก็ต้องพัฒนาความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมาแทนที่ความเชื่อทางไสยศาสตร์ แต่ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์คืออะไร?

การที่จะทราบว่าความเชื่อทางวิทยาศาสตร์คืออะไร ก็ต้องรู้ก่อนว่าวิทยาศาสตร์ศึกษาอะไร วิทยาศาสตร์ศึกษา “สิ่งดำรงอยู่” ที่สามารถวัดได้ด้วยมาตราต่างๆ และกฎเกณฑ์แห่งการดำรงอยู่ของมัน สิ่งดำรงอยู่ที่วิทยาศาสตร์ศึกษานั้น เมื่อสรุปแล้ว มี 2 อย่าง คือ สสารกับพลังงาน หรืออาจนับรวมชีวิตเข้าไปด้วยเป็นอย่างที่สาม วิชาที่เกี่ยวกับชีวิตหรือชีววิทยา ภายหลังได้ก้าวหน้าไปมากและยังก้าวหน้าเท่าใดก็ยิ่งเห็นว่าชีวิตยังเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของสสารและพลังงานที่มีโมเลกุลซับซ้อนยิ่งกว่าสารเคมีใด ๆ

เมื่อวิชานิวเคลียร์ฟิสิกส์เจริญขึ้น เราได้รู้ว่าสสารไม่เพียงเปลี่ยนสถานะของมันได้ และพลังงานก็ไม่เพียงเปลี่ยนรูปของมันได้ หากสสารกับพลังงานยังเปลี่ยนกันได้อีกในของบางอย่าง เช่น อิเล็กตรอนก็มีสภาพเป็นทั้งสสารและพลังงานพร้อมกันอย่างเด่นชัด

เมื่อสรุปรวมลงไปอีก สสาร พลังงาน และชีวิตจะเหลืออยู่เพียงคำเดียวคือ วัตถุ ในวัตถุทุกชนิด ตั้งแต่เม็ดทราย ปลา ดาวคน ไปจนถึงกาแล็กซี จะมีสภาพเป็นทั้งสสารและพลังงานพร้อมกันอยู่ในตัว

ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์จึงสรุปได้ดังนี้คือ ข้อแรก วัตถุได้แก่ สสารและพลังงานเป็นของจริงแท้และจริงแท้เพียงอย่างเดียว กล่าวให้เห็นชัดก็คือ สิ่งต่างๆ ในโลก ระบบสุริยะ และทางช้างเผือก

เป็นของจริง ไม่ใช่ภาพลวงตา ผู้ที่ไม่มีความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ จะเห็นตรงข้ามกัน คือ ถือตัวเองเป็นใหญ่ เห็นว่าตน วิญญาณของตนเป็นของจริงแท้ เห็นโลกเป็นของมายา ผู้ที่ไม่มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์จะเย่อหยิ่งได้ง่าย เพราะเห็นว่าตนเองเท่านั้นเป็นของจริง คนอื่นสิ่งอื่นๆ ไม่ใช่ของจริง บางครั้งเย่อหยิ่งมากเข้าถึงกับนึกไปว่าถ้าตายแล้วโลกจะถึงกับหยุดหมุน แต่ที่จริงนั้นโลกก็ยังคงหมุน ดวงอาทิตย์ก็ยังไม่ดับไปง่าย ลมบกและลมทะเลก็ยังคงเกิดขึ้นตามปกติ

ข้อต่อมาวัตถุคือ สสารและพลังงานซึ่งดำรงอยู่อย่างมีกฎเกณฑ์ เช่น น้ำในความกดดันระดับน้ำทะเลจะเดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ดังนั้น สสารและพลังงานจึงเป็นอิสระจากจิตใจของเรา ถ้าเราจะบังคับวัตถุก็ต้องเข้าใจกฎเกณฑ์ของมัน เช่น เรือ่น้ำ จะให้น้ำแข็งบริกรรมกัน 100 ปี ก็จะไม่เดือด แต่ถ้าใช้น้ำต้มน้ำเดือดต้มน้ำก็เดือดได้ สิ่งที่เราเรียกว่าความรู้ก็คือ ความเข้าใจกฎเกณฑ์ของวัตถุ และจากความรู้นี้ เราสามารถนำวัตถุมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น และที่วามมนุษย์เจริญขึ้นก็หมายความว่า มนุษย์มีความรู้มากขึ้น เข้าใจกฎเกณฑ์ของวัตถุมากขึ้น

ทั้งสองข้อดังกล่าวเป็นแกนกลางของความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแตกต่างกับความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างตรงกันข้าม นักวิทยาศาสตร์จะวิเคราะห์ความเป็นจริงอย่างเป็นจริง แต่นักไสยศาสตร์จะอ้างโน่นอ้างนี้ อ้างดวงดาวบ้าง พรหมลิขิตบ้าง กรรมเก่าบ้าง ฯลฯ โดยไม่แยกแยะให้เห็นเป็นจริง กลับพูดกันไป

ไอน์สไตน์นักวิทยาศาสตร์สำคัญคนหนึ่งของโลกได้กล่าวถ้อยคำซึ่งชี้ให้เห็นความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ไว้ว่า “ความเชื่อในโลกภายนอกมีอยู่จริงโดยไม่ขึ้นกับตัวผู้รับรู้ เป็นรากฐานแห่งวิทยาศาสตร์ทั้งปวง”

เหตุผลของวิทยาศาสตร์

เรารู้กันว่าวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของเหตุผล และเรารู้ว่า
สิ่งอื่นก็อาจมีเหตุผลได้ดังที่กล่าวว่า “เหตุผลของหัวใจ” เป็นต้น
เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าเหตุผลทางวิทยาศาสตร์นั้นก้าวล้ำหน้าไป
ไกลเคียงความเป็นจริงที่สุด และถูกนำมาใช้ปฏิบัติมากที่สุด เรา
จึงควรรู้ให้แน่ชัดว่าเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร เพราะว่า
เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ก็ได้แน่นอนตายตัว หากมีการพัฒนา
ก้าวหน้าไปตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ด้วย ผู้ที่เห็นว่า
เหตุผลของวิทยาศาสตร์เป็นของแน่นอนตายตัวไม่มีการพัฒนา
ก็เท่ากับเข้าใจเรื่องนี้ผิดเป็นข้อแรก

เหตุผลของวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร เหตุผลของวิทยา-
ศาสตร์เป็นเหตุผลของธรรมชาติ ว่าด้วยเงื่อนไขกฎเกณฑ์ของ
ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ไม่ได้ศึกษาสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น

สิ่งลึกลับมหัศจรรย์และเชื่อว่าปรากฏการณ์ทั้งมวลล้วนแต่อยู่ในเงื่อนไขกฎเกณฑ์หนึ่งๆ ของธรรมชาติทั้งสิ้น

เหตุผลของวิทยาศาสตร์เริ่มต้นที่วัตถุ (หรือพลังงาน) วัตถุในโลกหรือจักรวาลเกิดขึ้น ดำรงอยู่ หรือสูญสลายไปก็โดยการสัมพันธ์กับวัตถุอื่น ไม่มีอะไรเลยที่ดำรงอยู่อย่างโดดๆ ล้วนแล้วแต่ต้องสัมพันธ์หรือขัดแย้งกัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน ข้อนี้ก็เป็นข้อที่เข้าใจผิดกันมากเกี่ยวกับเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ คิดไปว่าเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นของตายตัว เหตุก็เป็นเหตุอย่างเดียว ผลก็เป็นผลอย่างเดียว ไม่มีกลับกันว่า เหตุก็เป็นผลและผลก็กลับเป็นเหตุได้ นอกจากนี้เหตุกับผลก็ไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ตัวอย่างวิธีคิดด้านเดียวที่ไม่เป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ เช่น คิดว่าคนอยู่ได้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยสิ้นเชิงแต่อย่างเดียว ไม่ได้คิดว่าคนก็เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อมกัน

ในความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งของวัตถุนั้น จะมีความขัดแย้งด้านหนึ่งเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น เรากล่าวว่าดวงอาทิตย์ดึงดูดโลกให้หมุนอยู่ในวงโคจร แต่ว่าในขณะเดียวกันโลกก็ดึงดูดดวงอาทิตย์ด้วย แต่แรงดึงดูดที่โลกกระทำต่อดวงอาทิตย์น้อยกว่าที่ดวงอาทิตย์กระทำต่อโลกมาก เราจึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์หลักหรือความขัดแย้งหลักระหว่างดวงอาทิตย์กับโลก ก็คือ ดวงอาทิตย์ดึงดูดโลก ในทางชีววิทยา การถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ก็มีลักษณะเด่นลักษณะด้อยเช่นเดียวกัน นั่นคือในปรากฏการณ์หนึ่งมีทั้งสภาพที่เป็นหลักและสภาพที่เป็นรองควบคู่กัน และในขณะเดียวกันสภาพทั้งสองนี้ก็มีลักษณะขัดแย้งกันด้วย

การหาเหตุผลทางวิทยาศาสตร์จึงไม่ได้อยู่ที่เพียงการสังเกตปรากฏการณ์ภายนอก หากต้องศึกษาสภาพที่เป็นหลักเป็นรองภายในปรากฏการณ์ด้วย เพราะปรากฏการณ์กับเนื้อหาภายในนั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เช่น ปรากฏการณ์ภายนอกดวงอาทิตย์ดึงดูดโลกแต่ปรากฏการณ์ภายในนั้น โลกก็ดึงดูดดวงอาทิตย์เช่นเดียวกัน หรือ ปรากฏการณ์ภายนอกว่าคนหนึ่งตาไม่บอดสี แต่ปรากฏการณ์ภายในแล้วคนนั้นก็เชื่อตาบอดสีทางกรรมพันธุ์อยู่ ดังนั้นเมื่อเขาแต่งงานกับคนที่ตาไม่บอดสีแต่มีเชื่อตาบอดสีทางกรรมพันธุ์เช่นเดียวกับเขา ลูกของเขาทั้งสองก็อาจตาบอดสีได้

ความสัมพันธ์ ความขัดแย้ง หรือเหตุผลของวัตถุ จึงมีทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกวัตถุ การจะศึกษาหาเหตุผลต้องดูทั้งเหตุผลภายนอกและภายในดังกล่าว มีปัญหาต่อไปว่าเหตุผลภายนอกกับเหตุผลภายในอย่างไรเป็นเหตุผลพื้นฐานกว่ากัน คำตอบก็คือเหตุผลภายในเป็นพื้นฐานกว่า เช่น คาร์บอนไดออกไซด์กับซัลเฟอร์ไดออกไซด์มีความขัดแย้งภายในและแสดงคุณสมบัติทางวัตถุต่างกัน ดังนั้น เมื่อมีเงื่อนไขภายนอกหรือเกิดความขัดแย้งภายนอก เช่น เติมน้ำลงไปผสม ผลก็ออกมาต่างกันด้วย คือ คาร์บอนไดออกไซด์กลายเป็นกรดคาร์บอนิก ซัลเฟอร์ไดออกไซด์กลายเป็นกรดกำมะถัน นั่นคือสภาพภายในเป็นพื้นฐานในการกำหนดความเปลี่ยนแปลง

เรื่องเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือ ไม่แยกผู้สังเกตออกจากสิ่งแวดล้อมภายนอก วิทยาศาสตร์สมัยใหม่

ถือว่าปรากฏการณ์ทั้งหลายที่มีลักษณะการเกิดขึ้นเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สังเกตด้วย นั่นคือขึ้นอยู่กับจุดยืนหรือการเคลื่อนไหวของผู้สังเกต เช่น เรานั่งอยู่บนรถที่วิ่ง 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มองไปยังรถอีกคันหนึ่งวิ่งขนานกันไปด้วยความเร็ว 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เช่นกัน เราก็รู้สึกว่ารถคันนั้นอยู่นิ่งมิได้เคลื่อนที่ ปรากฏการณ์ในสังคมก็เช่นกัน เหตุและผลเป็นไปตามจุดยืนที่จะมองไปคนละแบบ เช่น กรรมการย่อมเห็นว่าค่าแรงขั้นต่ำวันละ 165 บาท ไม่เพียงพอ ฝ่ายเจ้าของโรงงานก็ว่าพอแล้ว

กล่าวโดยสรุปก็คือ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นเหตุผลว่าด้วยกฎเกณฑ์ ของความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของมวลวัตถุ การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นในมิติแห่งเวลาและสถานที่หนึ่งและมีแต่จะรุดหน้ายกระดืบจากคุณภาพหนึ่งไปสู่อีกคุณภาพหนึ่ง กฎเกณฑ์ เงื่อนไขของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง จึงขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ด้วย ไม่มีกฎเกณฑ์ ใดที่จะใช้ได้ตลอดเวลาหรือทุกสถานที่

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมาค่อนข้างซับซ้อนทั้งนี้ ก็เพราะว่าธรรมชาติมันซับซ้อนนั่นเอง และนับวันความเข้าใจของเราเกี่ยวกับธรรมชาติยิ่งมากขึ้นทุกที เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ก็ยิ่งขยายกว้างออกไปอีก ประโยชน์สำคัญของเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ก็คือทำให้เราสามารถเข้าใจและควบคุมธรรมชาติและสังคม คือความเป็นอยู่ของเราได้นั่นเอง

ของขวัญความจริงจากวิทยาศาสตร์

ในวาระส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่นี้ผู้คนส่งความสุขของขวัญ และความปรารถนาดีต่อกัน เราก็น่าจะมีของขวัญส่งให้แก่ผู้อ่านบ้าง

วิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้ให้ของขวัญที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยในการผลิต และการอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของเรามากมายแล้ว ของขวัญที่จะให้ในครั้งนี้อาจไม่ใช่วัตถุ หากเป็นความจริงที่นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบ ซึ่งถ้าหากเราเสริมใส่ไว้ในความคิดของเราแล้วก็จะทำให้ความคิดของเราแจ่มชัดมีประสิทธิภาพ เห็นความเป็นจริงต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติและในสังคมมนุษย์และใช้แก้ไขปัญหามากมายได้ นับว่าเป็นของขวัญที่มีค่าชิ้นหนึ่ง ความจริงจากวิทยาศาสตร์มีอะไรบ้าง

ความจริงข้อแรกจากวิทยาศาสตร์ คือ ในโลกหรือจักรวาลที่เราเห็นนี้ประกอบด้วยวัตถุ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือสสารและพลังงาน ซึ่งเปลี่ยนสถานะกันได้ นอกจากนี้แล้ว

ก็ไม่มีอะไร ไม่มีสิ่งใดเร้นลับหรืออยู่เหนือสถานะวัตถุ สิ่งที่เราเรียกว่าชีวิต หรือจิตวิญญาณ ก็คือรูปแบบหนึ่งของสสารและพลังงานที่เกิดจากการทำงานของมัน กล่าวอย่างสั้นคือสสารเป็นแก่นแท้หรือความจริงแท้ของโลก

ความจริงข้อที่สอง คือสิ่งทั้งหลายไม่เคยหยุด ต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ในส่วนที่เล็กของวัตถุคืออะตอม ก็มีการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวเป็นคุณสมบัติหนึ่งของวัตถุ ดังนั้นสสารและพลังงานจึงเป็นของคู่กันและเปลี่ยนแปลงกันได้ ในสสารนั้นมีพลังงานหมักแฉงอยู่ ตามสูตรสมการของไอน์สไตน์ที่ว่า $E = mc^2$ ดังนั้น แรงที่ทำให้วัตถุเคลื่อนไหวจึงอยู่ในตัววัตถุนั้นเองเป็นสำคัญ แรงจากภายนอกมีความสำคัญเป็นลำดับรอง เราจึงสรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงใดๆ ไม่ว่าในธรรมชาติหรือสังคมเกิดจากสาเหตุภายในเป็นสำคัญ สาเหตุภายนอกเป็นรอง

ความจริงข้อที่สาม คือ ทุกๆอย่างมีขอบเขตและเหตุผลของมัน แต่ขอบเขตและเหตุผลนั้น ก็เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ก่อนเมื่อเราคิดถึงอวกาศเรามักคิดถึงสิ่งที่เว้งว่างเปล่า ไม่มีขอบเขต แต่วิชาฟิสิกส์สมัยใหม่เห็นว่าแม้อวกาศก็มีขอบเขต แต่เป็นขอบเขตที่ขยายตัวออก อวกาศยังสัมพันธ์กับวัตถุ และเนื่องจากวัตถุมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง อวกาศก็มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงด้วย ลักษณะที่ธรรมชาติมีทั้งขอบเขต เหตุผลและมีทั้งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งดูเหมือนว่า ไม่มีขอบเขตนี้ทำให้เข้าใจผิดกันได้ง่าย บางกลุ่มเห็นว่าเหตุผลเป็นของมีจริง แต่เป็นของตายตัว เคยเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไรก็ต้องเป็นอย่างนั้นตลอดกาล

ไม่มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างความคิดทำนองนี้ เช่น เห็นว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์มีการสงคราม และการเอารัดเอาเปรียบกัน ก็คิดว่าสภาพเช่นนี้ต้องดำรงอยู่คู่กับมนุษย์ตลอดไป ไม่คิดว่าตัวมนุษย์สังคมมนุษย์ก็เปลี่ยนแปลงได้ อีกพวกหนึ่งเห็นผิดไปทำนองที่ว่า เหตุผลเป็นของไม่มีเสียเลย อะไรล้วนแต่เป็นการพ้องเป็นเหตุบังเอิญ ไม่ต้องเชื่อถืออะไร ไม่ต้องยึดถืออะไร

ความจริงข้อที่สี่ คือเวลาซึ่งเป็นมิติหนึ่งของวัตถุรุดหน้าไปอยู่เสมอ เวลาในโลกนี้ไม่เคยย้อนกลับหลัง เช่น วัตถุทั้งหลายมีลักษณะเสื่อมสลายไปเรื่อย ตัวอย่างเช่น ยูเรเนียม 235 สลายตัวไปเป็นตะกั่ว ลำดับการสลายตัวของมันไม่เคยย้อนกลับ คือ สลายตัวเป็นตะกั่วตลอดเวลา ดังนั้นเราจึงใช้อัตราการสลายตัวของมันมาวัดเวลาได้ ลักษณะที่เวลารุดไปข้างหน้านี้ ก่อให้เกิดคุณภาพของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของวัตถุคือ การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงใดๆ มีลักษณะรุดหน้าเสมอ ก้าวจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งเสมอ เช่น จากยูเรเนียม 235 ไปเป็นตะกั่ว การเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์ก็เช่นกันไม่ใช่เปลี่ยนแปลงอย่างถอยหลัง แต่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวหน้า ผู้ที่พยายามทำให้สังคมอยู่กับที่หรือให้เปลี่ยนแปลงถอยหลังก็เท่ากับทำผิดความจริง ย่อมเป็นไปไม่ได้และพ่ายแพ้ในที่สุด

ความจริงดังกล่าวได้มาจากการที่คนจำนวนมากต่อสู้อย่างกล้าหาญกับอำนาจที่กดขี่และกดขี่เป็นพันปี เป็นของขั้ววิเศษที่คนในศตวรรษนี้เท่านั้นจึงได้รับ และมันจะเป็นของขั้วอันล้ำค่าขึ้นไปอีกหากเราพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปอีก

กฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์

เรามักจะได้ยินคำว่า “กฎแห่งกรรม” อยู่บ่อยครั้ง บางคนกล่าวว่า กฎแห่งกรรมนี้เป็นวิทยาศาสตร์ อธิบายเป็นเหตุผล เป็นระบบได้ ฉะนั้นเราควรจะมาอภิปรายกันว่า กฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นเป็นอย่างไร และ กฎแห่งกรรมที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นเป็นอย่างไร และเราควรจะเชื่อ “กฎแห่งกรรม” แบบใดดี

แรกทีเดียวเราควรเข้าใจความหมายของคำนี้เสียก่อน “กฎ” หมายถึงอะไร กฎ หมายถึง รูปแบบและเนื้อหาของกระบวนการเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในเงื่อนไขหนึ่งๆ ความคล้ายคลึงกันในเงื่อนไขหนึ่งๆ ของกระบวนการเหตุการณ์หนึ่งนี้ เราก็สามารถสรุปเป็นกฎได้ เช่น เมื่อต้มน้ำร้อนจนอุณหภูมิถึง 100 องศาเซลเซียส มันก็จะเดือดกลายเป็นก๊าซไม่ว่า ความร้อนนั้นจะมาจากแหล่งใด หรือน้ำนั้นจะตักเอามาจากที่ใด

หากต้มน้ำในความกดดันของบรรยากาศในระดับน้ำทะเลแล้ว มันก็จะเดือดในอุณหภูมิดังกล่าว กระบวนการของเหตุการณ์มีความคล้ายคลึงกันในเงื่อนไขเช่นนี้ เราจึงสรุปเป็นกฎว่าน้ำเดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ในความกดดันของบรรยากาศระดับน้ำทะเล

กระบวนการของเหตุการณ์ใด ๆ นั้น มีทั้งรูปแบบคือสิ่งที่ปรากฏเห็นภายนอก และเนื้อหาคือ สิ่งที่เกิดขึ้นในวัตถุที่เปลี่ยนแปลงนั้น เนื้อหาภายในวัตถุนั้นจะกำหนดรูปแบบของกระบวนการเปลี่ยนแปลงและเกิดกฎที่ต่างกัน เช่น ถ้าเราเอาน้ำตั้งไฟก็จะเดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส แต่ถ้าเอาเหล็กตั้งไฟก็จะเดือดที่ประมาณ 1,500 องศาเซลเซียส ทั้งนี้เพราะมวลของเหล็กกับน้ำต่างกัน รูปแบบของการเดือดจึงต่างกัน และกฎเกณฑ์การเดือดของน้ำกับเหล็กจึงต่างกันด้วย

“กรรม” หมายถึงอะไร กรรม หมายถึง การกระทำ นั่นคือหมายถึงแรงหรือการเคลื่อนที่ กฎแห่งกรรม ก็คือ กฎแห่งการเคลื่อนที่ของวัตถุ คือรูปแบบและเนื้อหาของกระบวนการเคลื่อนที่ของวัตถุหนึ่งในเงื่อนไขหนึ่ง วัตถุในที่นี้หมายถึงทุกอย่างภายในจักรวาล ตั้งแต่อนุภาคโปรตอนไปถึงกาแล็กซี ดังนั้นจึงรวมเอาชีวิตมนุษย์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างคือสังคมมนุษย์ด้วย กฎแห่งกรรมนี้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กฎของธรรมชาติ ซึ่งรวมกฎของสังคมมนุษย์ไว้ด้วยนั่นเอง

กล่าวอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ กฎแห่งกรรม ก็คือ กฎแห่งการเคลื่อนที่ของวัตถุดังกล่าว เราควรจะศึกษาต่อไปว่า กฎเกณฑ์

เหล่านี้มีความเป็นมาอย่างไรบ้าง เราพบว่านิวตันได้วางกฎเกณฑ์การเคลื่อนที่หรือกฎแห่งกรรมไว้ราว 300 ปี ซึ่งเรารู้จักกันดีว่าวัตถุอยู่ในสภาพเคลื่อนที่ที่คงที่จนกว่าจะมีแรงอื่นภายนอกมากระทำต่อวัตถุนั้น และเมื่อแรงเกิดขึ้นที่ใด ก็จะเกิดแรงได้ในทิศทางตรงกันข้ามในขนาดเท่ากันเสมอ

กฎแห่งกรรมที่นิวตันได้เสนอไว้นั้น ต่อมาได้รับการปรับปรุงให้สามารถอธิบายความเป็นจริงของธรรมชาติได้มากยิ่งขึ้น โดยนักวิทยาศาสตร์ชื่อไอน์สไตน์ตั้งทฤษฎีสัมพัทธภาพ กฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นมีมากมายหลายข้อ ในที่นี้จะสรุปกฎหลักที่เราจะสามารถนำมาใช้ดำเนินชีวิต และเป็นหลักในการคิด 2 ข้อ คือ กฎข้อแรกกล่าวว่า “กฎของธรรมชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมอ ในระบบที่กำลังเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงที่” กฎแห่งกรรมข้อนี้ก็คือ การระบุว่ากฎที่เราสรุปได้ในที่หนึ่งจะสามารถนำไปใช้ในที่อื่นที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกันได้ เช่น กฎของน้ำเดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ระบุว่า การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของวัตถุทั้งหมดรวมทั้งสังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีระบบ ตามความสัมพันธ์ภายในวัตถุหรือสังคม กับความสัมพันธ์ภายนอกวัตถุหรือสังคม เมื่อเรารู้ระบบของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนี้แล้ว ก็จะสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนี้ได้

กฎข้อที่สองกล่าวว่า “เมื่อมีแรงผลักดันก็มีแรงโต้ทิศทางตรงข้ามในขนาดเท่ากันเสมอ” นั่นคือเมื่อมีพลังผลักดันก็มีพลังกัวยหน้า ในสังคมเราก็จะเห็นกฎแห่งกรรมนี้ คือ ถ้ามีการกดขี่ก็มี

การต่อสู้ ถ้ามีแรงต้องการจะเปลี่ยนแปลง ก็มีแรงคัดค้านการเปลี่ยนแปลง แต่ถึงแม้ว่าจะมีแรงผลักดันและแรงโต้กลับ ก็ไม่หมายความว่าวัตถุจะหยุดนิ่ง หากต้องเคลื่อนที่รุดหน้าไป ทั้งนี้เพราะว่าแรงผลักดันและแรงโต้เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

คราวนี้เราลองหันมาดู กฎแห่งกรรมที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์บ้าง เราจะเห็นว่า กฎแห่งกรรมที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์นั้น มีจุดอ่อนคือ ไม่เป็นระบบและใช้ไม่ได้ทั่วไป และไม่เป็นเหตุเป็นผลอย่างเกี่ยวเนื่องกัน มีลักษณะเป็นสิ่งที่ลึกลับ เช่น ถ้าดื่มสุราแล้วจะต้องตกกะทะทองแดง กะทะทองแดงนั้นอยู่ที่ไหน ก็ไม่มีใครรู้ใครเห็น ในกรณีนี้กฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์อธิบายว่า สุรามีสารสำคัญคือ แอลกอฮอล์ ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เส้นเลือดฝอยขยายตัวทำให้น้ำแดง ถ้าเสพติดจนมันมาเป็นประจำทำให้เป็นโรคพิษสุราเรื้อรังได้ หรือบางคนถูกฟ้าผ่าตายที่ถือกฎแห่งกรรมที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ บางทีก็กล่าวว่าเพราะคนนี้ฉ้อโกงผู้อื่นจึงถูกฟ้าผ่า การถูกฟ้าผ่านั้นเกิดขึ้นเพราะเราเข้าไปอยู่ในเขตผืนดินและฟ้าแลกเปลี่ยนประจุไฟฟ้ากัน ไม่เกี่ยวกับการฉ้อโกง การฉ้อโกงเป็นความผิดในสังคม ต้องถูกลงโทษภายในสังคม มิใช่การแลกเปลี่ยนประจุไฟฟ้าของดินและฟ้าลงโทษ

ที่กล่าวมาเราคิดเป็นวิทยาศาสตร์ จึงควรเชื่อกฎแห่งกรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่าเชื่อกฎแห่งกรรมที่เป็นไสยศาสตร์หรือสิ่งลึกลับเลย

เก่ากับใหม่

สิ่งทั้งหลายในโลกเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ที่เที่ยงแท้คงทนนั้นไม่มี เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นจะดำรงอยู่ จากนั้นจะมีสิ่งใหม่ขึ้นมาแทนที่ ของเก่ากับของใหม่ สิ่งเก่ากับสิ่งใหม่จึงเป็นปรากฏการณ์โดยปกติในชีวิตประจำวัน และในสังคมของเรา ปีการศึกษานี้ นักเรียนหลายคนคงตัดเสื้อผ้าชุดใหม่ เสื้อผ้าชุดนี้ ตอนนี้เป็นชุดใหม่ แต่ต่อไปอีกสองสามปี จะกลายเป็นชุดเก่า และเมื่อมันเก่าหรือขาดไป เราก็ต้องซื้อชุดใหม่มาแทนอีก

ชีวิตทั้งหลายที่มีเกิด มีตาย ก็เป็นทำนองเดียวกันคือ ชีวิตเกิดมาใหม่ขึ้นแทนชีวิตเก่าที่ตายไป ผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังเติบโตเพื่อแทนผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ในอนาคต เมื่อเทียบเช่นนี้วัยรุ่นก็เป็นคนรุ่นใหม่ทางอายุ ผู้ใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า แต่ต่อไปภายหน้า วัยรุ่นนี้โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว ก็กลายเป็นคนรุ่นเก่า สำหรับเด็กวัยรุ่นรุ่นหลัง

สภาพที่มีของใหม่แทนที่ของเก่า ไม่เพียงแต่เกิดในธรรมชาติเท่านั้น หากยังเกิดในสังคมเราด้วย พุดถึงของใหม่เข้ามาแทนที่ของเก่า เรามักคิดถึงเรื่องแฟชั่น เพราะเรื่องนี้มีของใหม่เข้ามาแทนของเก่าอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะทรงผม เดี่ยวก็ไว้สั้น เดี่ยวก็ไว้ยาว เดี่ยวทำทรงนั้นทรงนี้ เรื่องแฟชั่นนั้นเป็นความนิยมกันในช่วงเวลาสั้น เราควรดูเรื่องในวงกว้าง ที่กินเวลานานบ้าง

สภาพของใหม่เข้ามาแทนที่ของเก่าในสังคมมีมาก ขอยกตัวอย่างที่เห็นชัดคือ สถานที่ก่อสร้าง สมัยก่อนนั้นสถานที่ก่อสร้างที่ใหญ่โต ที่สวยงาม คือวังกับวัด ผู้อ่านวรรณคดีเก่าๆ จะพบบทพรรณนาความสวยงามของวังอย่างเพริศพิริ้ง กล่าวถึงวังและวัดสูงเสียดฟ้าส่วนบนของหลังคาวัดที่เรียกกันว่าช่อฟ้า ก็เพราะรู้สึกว่าสูงเสียดฟ้าจริงๆ แต่ปัจจุบันสิ่งก่อสร้างที่ใหญ่โตสวยงามบางแห่งกลายเป็นตึกโรงแรม ตึกสำนักงาน หรือร้านขายของที่เรียกว่า ห้างสรรพสินค้าช้อปปิ้งมอลล์ สภาพที่ว่านี้ในนครหลวงเห็นได้ชัดมาก จากการเปลี่ยนแปลง เราจะเห็นว่ากิจการของบ้านเมือง ซึ่งเดิมอยู่แต่เพียงในวังกับวัดนั้น ได้ขยายมาสู่เอกชน พ่อค้าวานิชต่างๆ และในระยะหลังๆ นี้ตึกที่ใหญ่โตสวยงาม มักเป็นอาคารทำงานของบริษัทต่างชาติ สิ่งนี้แสดงว่านายทุนต่างชาติ ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับคนไทยมากขึ้น

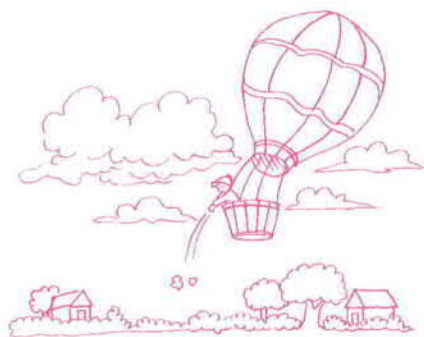
ลักษณะที่มีของใหม่เข้ามาแทนที่ของเก่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นไปเรื่อย ๆ หากมีกฎเกณฑ์ของมัน เช่น ออกซิเจนปกติเป็นก๊าซ แต่เมื่อลดความร้อนลงมาก พร้อมกับเพิ่มความดันเข้าก็กลายเป็นของเหลวสามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการส่งจรวด

ในประวัติศาสตร์ที่มนุษย์ช่วยกันสร้างนั้น ของใหม่ที่จะเข้ามาแทนของเก่าก็มีกฎเกณฑ์ เช่นกัน กฎเกณฑ์ของใหม่จะแทนที่ของเก่าได้ก็คือ ของใหม่นั้นจะต้องทำอะไรได้มากขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ประหยัดขึ้น และให้เสรีภาพแก่มนุษย์มากขึ้น ดังนั้นถ้าเราสังเกตความเป็นไปในประวัติศาสตร์ จะเห็นว่าเส้นทางไปสู่ทางที่สามารถทำอะไรได้มากขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ประหยัดขึ้น และให้เสรีภาพแก่มนุษย์มากขึ้นเสมอ ตัวอย่างเป็นต้นว่า แต่ก่อนมีลูกศรหัวไม้ ถ้าเป็นลูกศรหัวเหล็กก็ล่าสัตว์ใหญ่ได้ดีขึ้น ลูกศรหัวเหล็กจึงเข้ามาแทนที่ลูกศรหัวไม้ แต่ก่อนเมื่อเดินทางต้องแบกหามสิ่งของไปเอง แต่ถ้ามียานพาหนะก็บรรทุกของได้มากขึ้น เดินทางได้เร็วขึ้น ยานพาหนะก็เข้ามาแทนที่การต้องออกแรงเดินหรือแบกหามไกลๆ ในทางเสรีภาพ เช่น แต่ก่อนมีทาส ขาดสิทธิเสรีภาพอย่างยิ่ง ปัจจุบันเป็นประชาธิปไตย มีสิทธิเสรีภาพมากกว่าเดิม

เราได้ทราบกฎเกณฑ์ทางเดินของสังคม และได้ทราบว่าของใหม่หมายถึงอะไรแล้ว เราจึงไม่ควรขวางทางเดินประวัติศาสตร์ หากควรช่วยกันพาให้บรรลุเป้าหมายของสังคมให้เร็ว โดยช่วยกันคิด ช่วยกันสร้างสิ่งใหม่ ได้แก่สิ่งที่ทำอะไรได้มากขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ประหยัดขึ้น และให้เสรีภาพแก่เพื่อนมนุษย์มากยิ่งขึ้นแทนที่ของเก่า

เจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์

มนุษย์ไม่ควรคิดเอาชนะธรรมชาติ หากควรคิดอยู่กับธรรมชาติ มนุษย์ควรบูรณะธรรมชาติที่เขาผลาญใช้ไป มนุษย์ควรสำนึกว่าโลกนี้เป็นของแบคทีเรียเท่าๆกับเป็นของเขา ข้อสรุปเหล่านี้ชวนให้คิดไปว่าธรรมชาติเป็นของประเสริฐสุด ต้องเคารพบูชา ถ้าเข้าใจเช่นนั้นก็ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์

เรื่องเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์สำคัญมาก และมักเข้าใจกันผิดพลาดจนถึงกับมีผู้โจมตีวิทยาศาสตร์ว่าจะนำมนุษย์ไปสู่ความหายนะ เช่น ทำให้เกิดน้ำเน่า อากาศเสีย และระเบิดไฮโดรเจน นั่นเป็นการมองด้านเดียว และเป็นการมองอย่างตื้นๆ ไม่ลึกซึ้งเข้าไปถึงเจตนารมณ์

เจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์ที่สำคัญมีอยู่ 3 ข้อ คือ การเข้าใจธรรมชาติ การควบคุมธรรมชาติ และการเป็นสากล

มนุษย์เกิดมาในโลกนี้เหมือนกับคนเดินเข้าไปในห้องมืด เขาเกือบจะไม่รู้อะไร ไม่เข้าใจอะไรเลย แต่ทีละน้อย เขาได้สัมผัสกับโต๊ะเก้าอี้ กรอบรูป และอื่นๆ จึงพอวาดภาพออกว่าห้องที่เขาอยู่นั้นมีรูปร่างลักษณะการจัดตกแต่งอย่างไร ในทำนองเดียวกัน มนุษย์ได้สัมผัสกับธรรมชาติ เขาได้เห็นกระแสน้ำในมหาสมุทร การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล พายุร้อน พายุฝน สายลม การเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ ฯลฯ จึงพอวาดภาพโลกและจักรวาลนี้ได้ว่ามีรูปร่างการจัดตกแต่งอย่างไร ภาพที่คนวาดไว้เกี่ยวกับโลกนั้นไม่เคยสมบูรณ์ ความรู้เกี่ยวกับโลกธรรมชาติไม่มีวันสิ้นสุด

วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เราสามารถวาดภาพของโลกและจักรวาลได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เจตนารมณ์ข้อแรกของวิทยาศาสตร์คือการเข้าใจธรรมชาติ เหมือนกับนิเวศน์สงฆ์ว่าเหตุใดของทั้งหลายจึงตกลงสู่พื้นโลก ไม่หลุดลอยไป

เจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์ไม่หยุดอยู่เพียงเข้าใจธรรมชาติเท่านั้น หากยังขยายไปถึงการควบคุมธรรมชาติ การนำเอากฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาใช้เพื่อให้มนุษย์มีเสรี พ้นจากการกดขี่คุกคามของธรรมชาติ มนุษย์ได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผลิตของกินของใช้เกือบทุกชนิดที่เรากินเราใช้อยู่ในปัจจุบัน มนุษย์ได้ใช้พลังงานจากเครื่องยนต์และความรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอากาศมาทำให้เราพ้นจากแรงดึงดูดของโลก สามารถบินไปได้ในอากาศ และไปสู่อวกาศ

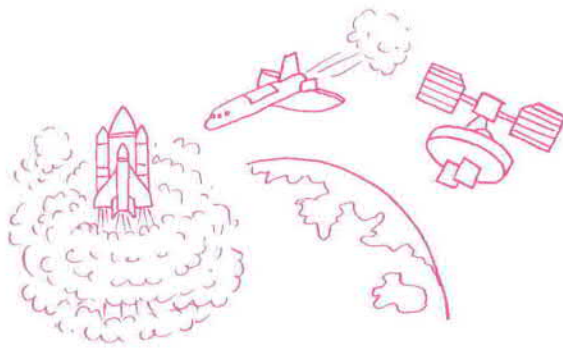
โดยทั่วๆ ไปมนุษย์ได้ควบคุมธรรมชาติทำให้โลกนี้น่าอยู่สำหรับมนุษย์เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งบางครั้งเราเผลอไปคิดว่าโลกนี้เป็นของมนุษย์เท่านั้น หรือคิดไปว่ามนุษย์อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ความคิดทั้งสองประการนี้ผิดข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์โดยสิ้นเชิง

เจตนารมณ์ทางวิทยาศาสตร์ข้อสุดท้ายและเป็นข้อสำคัญมาก คือ ความเป็นสากล กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ที่สรุปจากการปฏิบัติการทดลองค้นคว้าใช้ได้ทั่วไป เช่น องค์ประกอบของน้ำเป็นไปในทำนองเดียวกันทั่วโลก ความเป็นสากลทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้หมายถึงความรู้ความเข้าใจธรรมชาติเท่านั้น หากยังหมายถึงการเป็นเจ้าของ และการนำมาใช้ด้วย วิทยาศาสตร์เป็นของมวลมนุษย์ ไม่ใช่เป็นของชาติใดชาติหนึ่ง มนุษย์ได้ร่วมกันสร้างวิทยาศาสตร์ขึ้นมาตั้งแต่การคิดตัวเลข 1 ถึง 0 ไปจนถึงสูตรสมการ $E = mc^2$

ในทำนองเดียวกันผู้ที่เข้าถึงเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์ย่อมคิดที่จะให้วิทยาศาสตร์อำนวยประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์ ไม่ใช่อำนวยสุขเฉพาะแต่บางชนิต บางกลุ่มหรือบางเหล่า ไม่ใช่ชาติหนึ่งใช้ความเหนือกว่าทางวิทยาศาสตร์มากดขี่อีกชาติหนึ่ง

ความทุกข์ยากเดือดร้อนส่วนใหญ่ของมนุษย์ทุกวันนี้เกิดจากการเข้าไม่ถึง และไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์ ในข้อนี้การปลูกฝังและปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของวิทยาศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เจตนารมณ์ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เราไม่มั่งงาย ไม่อ่อนแอ ขลาดกลัว และไม่เห็นแก่ตัว

วิทยาศาสตร์กับสังคม

วิทยาศาสตร์มี 2 สาขาใหญ่ คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์สังคม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติอธิบายปรากฏการณ์และกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ เช่น พายุร้อน พายุฝน เกิดจากการแลกเปลี่ยนของอิเล็กตรอนระหว่างธาตุที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาทางเคมี ส่วนวิทยาศาสตร์สังคมอธิบายปรากฏการณ์และกฎเกณฑ์แห่งสังคม เช่น สภาพที่มีรัฐ การทำสงคราม ความแตกต่างทางความเชื่อ

โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติดูเหมือนจะก้าวหน้ากว่าวิทยาศาสตร์สังคม สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวิทยาศาสตร์กับสังคมขึ้น นักคิดบางคนมักกล่าวเปรียบเทียบเป็นนามธรรมว่าวิทยาการทางวิทยาศาสตร์นั้น ก้าวหน้าถึงศตวรรษที่ 20 จริง แต่จิตใจมนุษย์ยังคงเหมือนกับมนุษย์สมัยหินอยู่ หรือบางคนกล่าวว่าความคิดเป็นเหตุเป็นผลของมนุษย์นั้นก้าวหน้า

กว่าอารมณ์ความรู้สึกมาก เหล่านี้อาจกล่าวให้ชัดเจนได้ว่า วิทยาศาสตร์ธรรมชาติก้าวหน้ากว่าวิทยาศาสตร์สังคม คนเข้าใจธรรมชาติมากกว่าสังคมที่ตนอยู่ ดังนั้นแม้วิทยาการจะก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม คนจะไปเหยียบดวงจันทร์อีกกี่สิบครั้ง สงครามก็ยังคงมีอยู่ ความอดอยากอดตายยังคงมีอยู่ ความไม่ยุติธรรมนานา ก็ยังคงมีอยู่

เดิมเคยเชื่อกันว่า ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ (หรือกล่าวให้เฉพาะลงไปคือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ) แต่เพียงอย่างเดียวก็จะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานทั้งมวลของมนุษยชาติได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และการรื่นรมย์กับชีวิต แต่กลับปรากฏว่าวิทยาศาสตร์ได้สร้างอาวุธร้ายแรงมากขึ้นมากมายจนอาจทำให้โลกระเบิดเป็นเสี่ยงๆ ได้ ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหลายชนิดรวมทั้งมนุษย์เอง ทำให้มนุษย์ต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องจักรกล นักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติจำนวนมากจึงเริ่มคิดว่าเหตุใดวิทยาศาสตร์จึงไม่สามารถรับใช้สังคมได้อย่างที่คาดกันไว้ และเรียกร้องให้บรรดานักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายเลิกวางตัวห่างไกลจากหลักวิชาการของวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นของบริสุทธิ์ไม่เกี่ยวข้องกับสังคมหรือระบบการเมือง นักวิทยาศาสตร์ไม่ควรทำตัวเฉยชาว่าใครจะนำความรู้หรือประดิษฐ์กรรมของตนไปใช้ในทางใดก็ได้ นำไปใช้เพื่อผลประโยชน์แก่คนส่วนน้อย แต่ควรรับผิดชอบในการค้นคว้าของตนด้วย ในการประชุมวิทยาศาสตร์โลกที่จัดโดยองค์การยูเนสโกที่กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี พ.ศ. 2542 ได้มีข้อเสนอให้จัดการสอน

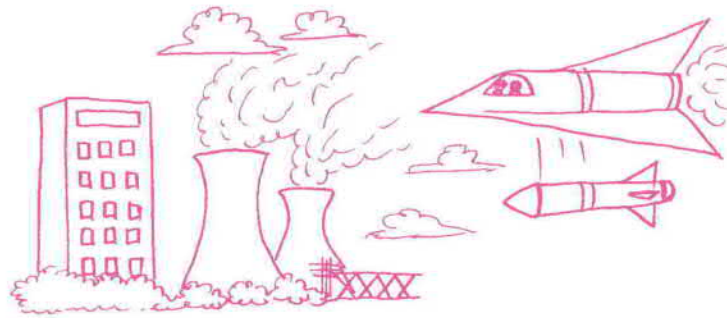
เรื่อง ความรับผิดชอบทางจริยธรรมและสังคมในวิชาวิทยาศาสตร์ด้วย
ความพยายามที่จะทำให้วิทยาศาสตร์สัมพันธ์กับสังคมหรือวิทยาศาสตร์รับใช้สังคมมนุษย์มากขึ้น จะเกิดผลได้ก็ต่อเมื่อเราได้ศึกษาวิทยาศาสตร์สังคมและทำให้วิชานี้ก้าวหน้าสามารถล่วงรู้ปรากฏการณ์ และวิวัฒนาการของสังคมได้ คล้ายกับล่วงรู้ปรากฏการณ์และวิวัฒนาการของวัตถุในธรรมชาติ การที่วิทยาศาสตร์ธรรมชาติก้าวหน้ากว่าวิทยาศาสตร์สังคมหรือวิทยาการก้าวหน้ากว่าอารมณ์อย่างทีกล่าวกัมนั้น ไม่ได้เกิดจากว่าวัตถุศึกษาได้ง่ายกว่าหรือว่าคนมีความลึกลับซับซ้อนกว่า แต่เกิดจากว่าการศึกษาทางวิทยาศาสตร์สังคมนั้นเกี่ยวข้องกับอำนาจ และผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ และบุคคลเหล่านี้มักขัดขวางการศึกษา เมื่อเห็นว่ามันจะทำให้กลุ่มของตนสูญเสียผลประโยชน์หรืออำนาจ การศึกษาทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเคยถูกขัดขวางจากวงการศาสนา เช่น เรื่องเกี่ยวกับระบบสุริยะกำเนิดของโลกและชีวิตและเรื่องอื่นๆ จนนักวิทยาศาสตร์บางคนถูกเผาตาย แต่การขัดขวางทางการศึกษาวิทยาศาสตร์สังคมกลับยิ่งจะรุนแรงกว่าเสียอีก

ผลจากที่วิทยาศาสตร์สังคมไม่เจริญก้าวหน้านี้เอง วิทยาศาสตร์ธรรมชาติจึงกลายเป็นเครื่องมือก่อประโยชน์ให้แก่คนส่วนน้อย ทำให้ชาติหนึ่งกดขี่อีกชาติหนึ่งกลายเป็นเมืองขึ้นอาณานิคมให้คนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยร่ำรวยมาก แต่คนส่วนใหญ่ยากจน คนสองสามคนไปเดินเล่นได้บนดวงจันทร์ แค่นักบินอวกาศน้อยๆ ล้วนกำลังอดตาย

ข้อเรียกร้องเร่งด่วนในยุคที่มนุษย์มีระเบิดไฮโดรเจนอยู่ในมือก็คือ วิทยาศาสตร์ต้องไม่ห่างจากการรับใช้สังคม หรือ วิทยาศาสตร์สังคมต้องก้าวเคียงคู่กับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นักวิทยาศาสตร์จะอ้างตัวว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ศึกษา แต่ปรากฏการณ์และกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ทำตัวเฉยชา ห่างไกล ไม่ได้เคียงสาต่อระบบของสังคม ระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองไม่ได้

วิทยาศาสตร์กับศิลปกรรม

ครั้งหนึ่งเราได้มีการจัดประกวดเรียงความแสดงความเห็นในหัวข้อว่า “วิทยาศาสตร์ทำให้ศิลปกรรมเสื่อมหรือ” ทั้งนี้เพราะมีผู้พูดกันมากกว่า วิทยาศาสตร์ทำให้ศิลปกรรมเสื่อม คำพูดหรือความคิดทำนองนี้พิจารณาจากความเป็นจริงแล้วก็ไม่ถูกต้อง เพราะศิลปกรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมและประเทศชาติ ไม่มีรัฐบาลใดยินยอมให้มีใครหรือสิ่งใดมาทำลายศิลปกรรมของประเทศชาติบ้านเมืองไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่จัดการอะไรและข้อเท็จจริงก็คือว่า รัฐบาลทุกรัฐบาลต่างสนับสนุนการศึกษาทางวิทยาศาสตร์กันทั้งนั้น สถาบันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยก็ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเป็นอย่างมาก

การให้เหตุผลดังกล่าวข้างต้นพอฟังขึ้น แต่ก็ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือให้เหตุผลโดยอ้างสถาบันที่มีอำนาจ ไม่ได้

ให้เหตุผลอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ให้ข้อเท็จจริง การให้เหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นอันตรายต่อการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นเราพิจารณากันอย่างเป็นเหตุเป็นผลดีกว่าว่าวิทยาศาสตร์ทำให้ศีลธรรมเสื่อมหรือไม่อย่างไร

การอภิปรายปัญหานี้จะแยกออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ คือ ศีลธรรมหมายถึงอะไร ข้อกล่าวหาว่าวิทยาศาสตร์ทำให้ศีลธรรมเสื่อมมีอะไรบ้างและเป็นจริงเพียงใด ข้อสุดท้ายคือการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จริงๆ นั้นเป็นอย่างไร

ศีลธรรมหมายถึงอะไร ศีลธรรม คือ ความสำนึกว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว ความสำนึกผิดถูกชั่วดีนี้ จำเป็นสำหรับทุกประเทศ ทุกสังคมต้องมีศีลธรรมเสมอ จะอยู่โดยไม่มีศีลธรรมไม่ได้ แต่ว่าความผิดถูกชั่วดีนี้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม

ข้อกล่าวหาข้อแรกกล่าวว่าวิทยาศาสตร์ทำให้ศีลธรรมเสื่อม อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเด็น คือ ประเด็นแรกกล่าวว่าวิทยาศาสตร์ไม่ยึดถือสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว ดังนั้นยิ่งวิทยาศาสตร์เจริญเท่าใด ก็เท่ากับดึงคนให้ห่างจากความผิดถูกชั่วดีหรือศีลธรรม และทำให้ศีลธรรมเสื่อมลง คำกล่าวหานี้เกิดจากความไม่เข้าใจวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะพูดในตอนท้าย วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความผิดถูกชั่วดีอย่างแน่นอน ในกรณีเรื่องผิดถูกนั้นจะเห็นว่าวิทยาศาสตร์เห็นว่าเชื่ออย่างมกมาย ไม่ใช่ให้เหตุผลหรือการทดลองและการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ผิด เป็นต้น

ข้อที่สองกล่าวว่า วิทยาศาสตร์เจริญมาก ทำให้คนละเลยต่อศาสนา และทำให้ศีลธรรมเสื่อม ข้อที่กล่าวว่าวิทยาศาสตร์ทำให้คนละเลยต่อความคิดเห็นทางศาสนาไปบ้าง อาจจะจริง เพราะเมื่อมีกิจกรรมมากขึ้น ความสนใจทางศาสนาอาจลดลง แต่การสรุปว่าทำให้ศีลธรรมเสื่อมนั้นไม่จริง เพราะศีลธรรมของมนุษย์ไม่ได้มีมาเฉพาะจากกิจกรรมทางศาสนาเท่านั้น หากยังได้จากกิจกรรมด้านอื่น เช่น กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมทางศิลปะ นอกจากนี้ กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ก็มีศีลธรรมของมันด้วย ดังนั้นแทนที่วิทยาศาสตร์จะทำให้ศีลธรรมเสื่อมลง วิทยาศาสตร์กลับช่วยเพิ่มศีลธรรมมนุษย์ให้ครบถ้วนขึ้นด้วยซ้ำ

ข้อที่สามกล่าวว่าวิทยาศาสตร์เอาใจใส่แต่เรื่องวัตถุ ละเลยต่อจิตใจอันเป็นเรื่องศีลธรรม การกล่าวเช่นนี้เพราะผู้พูดไม่เข้าใจขอบเขตของวิทยาศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงศึกษาวัตถุธรรมชาติเท่านั้น ยังมีการศึกษาเรื่องจิตใจมนุษย์ เช่น ในวิชาจิตวิทยา จิตวิทยาสังคม และยังศึกษากฎเกณฑ์ของสังคมมนุษย์ด้วยในวิชาสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ เป็นต้น

ข้อสุดท้ายกล่าวว่า วิทยาศาสตร์สร้างวัตถุและอาวุธร้ายขึ้นมามากดัดให้คนเป็นทาส ความต้องการการสร้างวัตถุหรือสินค้าและอาวุธร้ายนั้น เกิดจากระบบของรัฐที่ไม่ถูกต้อง กล่าวคือมีรัฐบาลที่ต้องการกดขี่ประชาชนหรือประเทศอื่นให้อยู่ในอำนาจ มีนายทุนที่ต้องการผลิตของใช้ที่ไม่สนองกับความต้องการแท้จริง

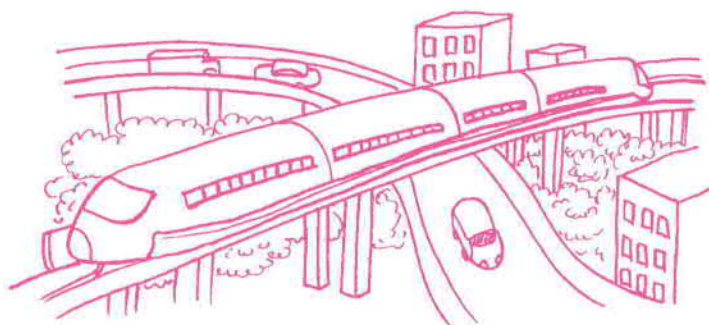

ทางสังคมขึ้นมาขาย เหล่านี้เกิดจากความบกพร่องในระบบของรัฐ และเศรษฐกิจ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์

ประเด็นที่น่าอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์ทำให้ศีลธรรมเสื่อมหรือไม่ คือพิจารณาการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จริงๆ ว่าขัดต่อศีลธรรมหรือไม่ ปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์โดยเนื้อแท้หรือโดยทฤษฎีแล้วก็คือ ให้เข้าใจกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ และของสังคม เพื่อให้มนุษย์สามารถดัดแปลงธรรมชาติและสังคมให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้มากที่สุด วิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นใช้วิธีสังเกต การหาเหตุผล การทดลองปฏิบัติ การตั้งทฤษฎี และตั้งสมมติฐานและการนำทฤษฎีไปพิสูจน์ใช้เพื่อปรับปรุงทฤษฎีให้ถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งก็ไม่มีข้อใดที่ขัดกับศีลธรรม หากกลับเป็นการเสริมศีลธรรมของมนุษย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเสียอีก แต่น่าเสียดายที่ว่าการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ในทางเป็นจริงนั้นยังเอื้อประโยชน์แก่คนจำนวนน้อยเกินไป จะต้องแก้ปัญหาที่ตรงนี้

ตอนที่
2
ความหมายของชีวิต

การมองโลกในแง่ดี

ในการดำเนินชีวิต เราต้องพบกับปัญหาและความขัดแย้งที่จะต้องแก้ไข ปัญหาและความขัดแย้งนี้อาจทำให้เราท้อแท้หมดกำลังใจได้ โดยเฉพาะเมื่อเราต้องผิดหวังล้มเหลว การที่จะไม่ให้เราท้อแท้หมดกำลังใจต่อสู้อย่างไร เราต้องมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ การมองโลกในแง่ดีหมายความว่าอะไร

การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การเล็งเห็นและการเชื่อว่าความถูกต้องจะต้องชนะความผิด ความดีชนะความชั่ว ความยุติธรรมชนะความไม่ยุติธรรม ความมีเสรีชนะการกดขี่ การพึ่งพาอาศัยกันชนะการเอาตัวเอาเปรียบ ความก้าวหน้าชนะความล้าหลัง

การมองโลกในแง่ดีแสดงถึงจิตใจที่สะอาด ที่ก้าวหน้า ที่ร่าเริง หลายคนจึงชอบพูด ชอบแสดงตัวว่าตนเป็นคนมองโลกในแง่ดี ไม่ได้มองโลกในแง่ร้าย และบางครั้งถึงกับตำหนิผู้อื่นว่า

มองโลกในแง่ร้าย แต่ว่าการกระทำและความเชื่อแสดงตรงกันข้าม คือเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย เช่น บอกกับใครๆ ว่าตนมองโลกในแง่ดี แต่กลับมีความเห็นว่าคนจะต้องเห็นแก่ตัวเสมอ การจะทำอะไรโดยไม่เห็นแก่ตัวเป็นใหญ่ไม่มี ซึ่งหากคิดเช่นนี้ก็เท่ากับเชื่อว่าความชั่วต่างหากที่ชนะความดี ไม่ใช่ความดีชนะความชั่ว ส่วนผู้ที่มองโลกในแง่ดีย่อมเชื่อว่าคนที่ทำสิ่งใดโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญนั้นมีอยู่และเป็นไปได้

บางคนเห็นประเทศของเรายังล้าหลัง ไม่เจริญทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจ นึกเห็นไปว่าประเทศของเราก็ต้องเป็นต่อไปเช่นนี้ คนไทยจะเก่งสู้คนฝรั่งไม่ได้ ทักษะเช่นนี้เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการมองโลกในแง่ร้าย คือ เชื่อว่าความล้าหลังชนะความก้าวหน้า คนที่มองโลกในแง่ร้ายถ้าไม่ปลื้มตัวหนีจากสังคม โดยไม่เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ก็จะเป็นคนชอบเยาะหยันเสียดีสีผู้อื่น รวมความก็คือแสดงปมเชิงแค้นคนโน้นแค้นคนนี้ แต่ไม่ลงมือทำสิ่งใดให้ทุกอย่างถูกต้องขึ้น เป็นธรรมขึ้น มีเสรีขึ้นก้าวหน้าขึ้น เป็นต้น พวกเขาท่องแต่ปรัชญาว่า “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” คือ คนต้องเอารัดเอาเปรียบกันไม่ใช่พึ่งพาอาศัยกัน

แต่ว่าการมองโลกในแง่ดี ไม่ใช่มีแต่ความเชื่ออย่างลอยๆ เท่านั้น ต้องลงมือปฏิบัติด้วย เช่น เมื่อเชื่อว่าความถูกต้องชนะความผิด เราก็ทำสิ่งที่ถูกเสมอ เมื่อเชื่อว่าความดีชนะความเลว เราก็ไม่ประพฤติอย่างเห็นแก่ตัว เมื่อเชื่อว่าความยุติธรรมชนะความไม่ยุติธรรม เราก็ต้องต่อสู้กับความไม่ยุติธรรมทั้งปวง เมื่อเชื่อว่าความมีเสรีชนะการกดขี่ เราต้องต่อต้านการกดขี่ทั้งหมด

และไม่กดดันผู้อื่น เมื่อเชื่อว่าการพึ่งพาอาศัยกันชนะการเอารัดเอาเปรียบ เราต้องไม่คิดเกินแรงผู้อื่น เมื่อเชื่อว่าคุณภาพชนะความล้าหลัง เราต้องคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ยอมหยุดอยู่กับที่ เมื่อทำเช่นนั้นได้ เราก็จะเป็นผู้มองโลกในแง่ดีอย่างแท้จริง

ในสังคมของเรายังมีความผิด ความชั่ว ความไม่ยุติธรรม การกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบ และความล้าหลังอยู่มาก จึงทำให้เรานึกไปได้ว่าสิ่งเหล่านี้ต่างหากเป็นสิ่งที่ชนะ นั่นคือทำให้เรามองโลกในแง่ร้ายไปได้ เราจึงต้องสู้กับความคิดมองโลกในแง่ร้ายนี้อยู่เสมอ เราต้องมองโลกในแง่ดี เพื่อสร้างโลกที่ดีกว่านี้

กิจกรรมของชีวิตเรา

ชีวิตของเราประกอบด้วยการกระทำหรือการปฏิบัติทางสังคม ถ้าไม่มีการกระทำไม่มีการเคลื่อนไหวก็เท่ากับไม่มีชีวิต ไม่มีตัวตน ด้วยเหตุที่การกระทำสำคัญเช่นนี้ นักปราชญ์และศาสดาตั้งแต่อดีตจึงเตือนใจเราอยู่เสมอว่า เวลาผ่านไปทุกขณะ ดังนั้น เราจึงควรสำนึกว่ากำลังทำอะไรอยู่

เวลาของเรา ชีวิตของเราแต่ละคนเฉลี่ยแล้วก็ยืนยาวเท่ากับโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ประมาณ 60 รอบ และหมุนไปอย่างไม่หยุดหย่อน เวลาที่ล่องไปทุกขณะ นี่คือลักษณะของการล่องไปของเวลาที่มองเห็นได้ คำสอนที่ว่าเราควรสำนึกว่าเรากำลังทำอะไร จึงน่าคิดอย่างยิ่ง

การกระทำของมนุษย์คล้ายกับน้ำเดือดที่ 100 องศาเซลเซียส คือ เป็นสิ่งที่มีเหตุผล มีเงื่อนไข ไม่ใช่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย การกระทำของมนุษย์ย่อมมีเป้าหมาย เป้าหมาย

การกระทำของมนุษย์ก็คือเพื่อแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการกระทำของมนุษย์คือการทำงาน งาน ได้แก่ ปัญหาและความขัดแย้งเมื่อเราลงมือทำก็เท่ากับแก้ปัญหาละ ความขัดแย้ง ตัวอย่างเช่น เมืองไทยเราทำการเกษตรเป็นสำคัญ ต้องการน้ำมาก ภาวะขาดแคลนน้ำเป็นเรื่องสำคัญของชีวิตชาวไทย โดยส่วนรวม เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เราจะแก้ปัญหานี้ ได้ด้วยการทำงานเท่านั้น การที่จะติดสินบนทูตหรือหน่วยงาน ย่อมไม่ได้ผล ทางแก้คือลงมือทำงานอนุรักษ์ผืนป่า สร้างเขื่อน และขุดคลองชลประทาน เป็นต้น การทำงานหรือที่เรียกกันใน ภาษาสมัยใหม่ว่า “กิจกรรม” มีมากมายหลายอย่างด้วยกัน มีทั้ง ที่ถูกและที่ผิด ในที่นี้เราจะแปลกิจกรรมในทางดี คือแปลว่า งาน ที่พึงทำ งานควรปฏิบัติตามภาระหน้าที่

กิจกรรมของชีวิตเรานั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ใหญ่ๆ คือ **ประเภทแรก** ได้แก่ กิจกรรมของสิ่งมีชีวิต เราเป็น สิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งซึ่งมีกิจกรรมพื้นฐาน เช่น การกิน การถ่าย การ สืบพันธุ์โดยความสัมพันธ์ทางเพศ (สิ่งมีชีวิตประเภทสืบพันธุ์ โดยไม่ต้องใช้ความสัมพันธ์ทางเพศก็มี) นี่เป็นกิจกรรมเบื้องต้น

ประเภทที่สอง ได้แก่ กิจกรรมส่วนตัว การรักษาสุขภาพ อนามัย การรักษาอารมณ์จิตใจให้มั่นคง การประกอบกิจการงาน อาชีพ การศึกษาเล่าเรียน การคบเพื่อน ความสัมพันธ์ทางเพศ และการมีครอบครัว เป็นต้น

ประเภทที่สาม ได้แก่ กิจกรรมส่วนรวม ส่วนรวม ในที่นี้ ไม่ใช่ต้องเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องของชาติหรือของโลกเสมอไป

“ส่วนรวม” หมายถึง ชุมชนที่เราอยู่อาศัยด้วย เช่น ครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียนละแวกบ้าน เหล่านี้เป็นเรื่องของส่วนรวม กิจกรรมส่วนรมนั้นสำคัญมากเพราะมีอิทธิพลเหนือกิจกรรมของสิ่งมีชีวิตและส่วนตัว เช่น ในฐานะที่มีชีวิตเราต้องกิน แต่เรื่องของส่วนรวมเป็นตัวกำหนดว่าเราจะได้อะไรกินเท่าใด กินอะไร กินอย่างไร หรือเรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศส่วนตัวนั้น เรื่องของส่วนรวมก็มีส่วนกำหนด เช่น สมัยก่อนหญิงชายไม่ค่อยได้พบปะสนทนกันเอง การแต่งงานเป็นแบบคลุมถุงชน ปัจจุบันเลือกคู่กันเอง เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ง่ายๆ ว่ากิจกรรมสำคัญที่สุดของชีวิตเราคือ กิจกรรมเกี่ยวกับส่วนรวม กิจกรรมส่วนตัวย่อมเป็นรอง กิจกรรมส่วนรวม การสำนึกว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ ก็คือการสำนึกว่าเรากำลังทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมหรือไม่

เมื่อเราอยู่ในบ้าน เราไม่กินแรงพ่อแม่พี่น้อง โดยปล่อยให้เขาเหล่านั้นทำงานบ้าน ตัวเรานอนสบาย เมื่อเราอยู่ในชั้นเรียนเราก็ไม่ปล่อยให้การทำความสะดวกเป็นหน้าที่ของภารโรง แต่ต้องสำนึกว่าเราต้องทำห้องเรียนของเราให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสำนึกเช่นนี้ก็เรียกว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว และด้วยความสำนึกดังกล่าว เราก็จะสามารถทำกิจกรรมของชีวิตได้อย่างดีที่สุด คู่กับเวลาที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้

ดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีแผนการ

เมื่อใกล้ฤดูกาลสอบไล่ปลายปี นักเรียนบางคนคงว่าวุ่นใจเกี่ยวกับการสอบ บางคนจะมักเขม้นทบทวนวิชาและสนใจการเรียนเพิ่มมากขึ้น แต่ว่าบางคนไม่รู้สึกรู้สีกังวลมากนัก การเข้าสู่สนามสอบคล้ายกับการเผชิญเหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์ใหญ่ในชีวิต คือ เป็นช่วงเวลาที่เราต้องเพิ่มความระมัดระวังกำลังใจต่อสู้ใช้สติปัญญาความคิดอย่างเต็มที่ในช่วงเวลาดังกล่าว บางคนว่าวุ่นหวาดกลัวจนบางทีทำอะไรไม่ค่อยถูก ทั้งนี้สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไม่มีแผนการ จึงไม่สามารถรับกับสถานการณ์คับขันได้

การดำเนินชีวิตอย่างมีแผนการหมายถึงอะไร การดำเนินชีวิตอย่างมีแผนการมีลักษณะสำคัญ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อแรก คือ ต้องมีตารางเวลาทำงานส่วนตัวของเรา ในโรงเรียนนั้นมีตาราง

สอน กำหนดให้เราเรียนวิชาต่างๆ แต่นั่นยังไม่พอ เราต้องรู้จัก
 จัดทำตารางเวลาทำงานหรือแผนการทำงานส่วนตัวของเราว่าจะ
 ทำอะไร ทำอะไรก่อน ทำอะไรหลัง เช่น วันไหนจะทบทวนวิชา
 อะไร เวลาไหนถึงเวลาไหน **ข้อที่สอง** คือ ตารางทำงานหรือแผน
 งานของเรานั้นต้องทำในระยะยาว กล่าวคือ นอกจากกำหนดว่า
 วันนี้จะทำอะไร วันถัดไปจะทำอะไรแล้ว ยังควรคิดเผื่อไว้ด้วยว่า
 ตอนปิดภาคเรียนหน้าร้อนนี้จะทำอะไร อย่างไรก็ตาม การ
 วางแผนงานไว้ยาวๆ นั้น ควรทำเมื่อทำแผนงานประจำวันได้ดี
 แล้ว ข้อสำคัญไม่น้อยคือบางคนลงมือทำแผนงานของตนแล้ว
 ไม่ยึดมั่นปฏิบัติตาม เช่น จะดูหนังสือ แต่พอเพื่อนมาชวนไปดู
 ภาพยนตร์ก็เปลี่ยนแผนงานของตน โดยไปดูภาพยนตร์ตามที่
 เพื่อนชวน หากทำเช่นนี้บ่อยครั้ง ก็จะเกิดนิสัยผลัดวันประกันพรุ่ง
 ได้ง่าย หรือบางทีกลายเป็นคนรวนเรโลเลคิดแล้วไม่ทำ ล้มเลิก
 แผนการของตนง่าย ๆ

การที่เราจะเป็นคนที่ยึดมั่นในแผนงาน ไม่ผัดวันประกัน
 พรุ่ง ไม่ล้มเลิกโลเลง่าย ๆ ได้ ก็ต่อเมื่อเรามีแผนการ**ข้อที่สาม**
 คือ เป้าหมาย ดังนั้นจึงต้องหมั่นทำอะไรให้มีเป้าหมายอยู่เสมอ
 เมื่อศึกษาวิชาใดก็ต้องจับเนื้อหาสาระของวิชานั้นให้ได้ เมื่อจะทำ
 สิ่งใดก็ต้องรู้เป้าหมายว่าทำเพื่อสนับสนุนอะไร คัดค้านอะไร หรือ
 เพื่อพิสูจน์อะไร หากทำไปโดยที่ตัวเองก็ยังไม่รู้ว่าเพื่อสนับสนุน
 อะไร คัดค้านอะไร หรือพิสูจน์อะไร ก็เท่ากับทำไปโดยไม่มี
 เป้าหมาย ทำไปอย่างซังกะตาย ทำแบบขอไปที หรือทำไป
 เพราะหาไม่รู้ว่าทำอะไรดี

หากเรามีเป้าหมายของการทำงานแล้ว แต่จะต้องทำให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการ**ข้อที่สี่คือวิธีการศึกษา** **วิธีทำงาน** ด้วย วิธีทำงานที่ถูกต้อง คือ ต้องไม่ใจร้อน และไม่เฉื่อยชาเกินไป บางคนใจร้อนเกินไป อยากจะจดจำตำราท่องโตให้ได้เร็ว ๆ ก็มึนหมองท้อจำ ลงท้ายกลับจำอะไรไม่ได้ ถึงกับความจำเลอะเลือนไปก็มี บางคนเฉื่อยชาเกินไป จะเข้าห้องสอบอยู่แล้วยังใจเย็นดูตำราทั้งเล่มอยู่ได้ หรือที่ถูกควรดูบันทึกย่อเพื่อทบทวนเป็นครั้งสุดท้าย การจะทำอะไรไม่ให้เร็วเกินไป ช้าเกินไปนี้ เราจะต้องมีแผนการ**ข้อที่ห้าคือรู้จักสถานการณ์สิ่งแวดล้อม** ฉะนั้นเราควรหันมาสนใจสถานการณ์แวดล้อมให้มาก ไม่เฉพาะสถานการณ์การศึกษาเล่าเรียนเท่านั้น สถานการณ์ของบ้านเมืองของโลกก็ต้องเอาใจใส่ด้วย เพราะว่าสถานการณ์บ้านเมืองและของโลกมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่แวดล้อมของเรามาก

ข้อสุดท้ายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีแผนการ คือ **ต้องหมั่นปรับปรุงการดำเนินชีวิต**ของเราอยู่เสมอ นำข้อผิดพลาดของเรามาเป็นบทเรียน ดูแบบอย่างการดำเนินชีวิตของคนอื่นที่น่ายกย่อง เราก็จะไม่ปล่อยให้เวลาผ่านไปแม้แต่สักวันเดียวโดยไม่ปรับปรุงหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น ถ้าเราดำเนินชีวิตประจำวันของเราทำนองนี้แล้ว แม้มีอุปสรรคหรือเหตุการณ์ร้าย เหตุการณ์คับขันเราก็จะไม่ตื่นตกใจ สามารถแก้ไขอุปสรรคหรือเหตุการณ์นั้น ๆ ได้

การใช้เวลาว่าง

เยาวชนส่วนมากใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนเป็นสำคัญ ยังไม่ได้สร้าง “ของกิน ของใช้” ให้แก่สังคม จึงต้องบริโภคของกินของใช้ที่ผู้อื่นสร้างขึ้น แต่เนื่องจากการศึกษาในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น ถึงแม้ต้องสั่นเปลืองก็ต้องยอม แต่ความสิ้นเปลืองเช่นนี้ เยาวชนจำนวนมากจึงไม่มีโอกาสเรียนหนังสือหรือเรียนครั้ง ๆ กลาง ๆ จบประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ต้องเลิกเรียน มีเป็นจำนวนมาก เยาวชนที่ได้เรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษานับว่ามีโอกาสดี เป็นอภิสิทธิ์อย่างหนึ่งที่ได้บริโภคของกินของใช้ที่ผู้อื่นสร้างขึ้น เพื่อความรู้ความสามารถและความเฉลียวฉลาดของตัวเอง

ในขณะที่ศึกษานั้น เราก็มีเวลาว่างอยู่แล้ว โดยเฉพาะช่วงปิดการศึกษาลายภาคมีเวลาว่างมากถึง 2 เดือนเศษ เราควรใช้เวลาว่างนี้อย่างไร เวลาว่างนั้นใช้ทำอะไรได้หลายอย่าง

ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มักปรากฏว่าเยาวชนจำนวนหนึ่งใช้เวลาหลังการสอบจัดงานเต้นรำสังสรรค์ และมีการเกิณเล่กันทางเพศ เราสมควรจะใช้เวลาว่างทำนองนี้หรือไม่

คำถามที่ว่าควรใช้เวลาว่างอย่างไรนั้น เราควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงข้างต้น นั่นคือขณะที่เราศึกษาเล่าเรียนนั้น เราได้บริโภคของกินของใช้ที่คนอื่นสร้างขึ้น ดังนั้น ในยามว่างเราควรสร้างของกินของใช้เพื่อคนอื่นบ้าง เช่น ทำานบ้าน และอื่นๆ ผู้ที่สร้างของกินของใช้ให้แก่สังคมมากที่สุดคือ ชาวไร่ชาวนา จนได้รับคำยกย่องว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติ แต่ว่าความเป็นอยู่แท้จริงนั้นอดคัดค้านและลำบากมาก ขาดแคลนเครื่องอำนวยความสะดวกหลายอย่าง เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การสื่อสาร โทรคมนาคม และการบริการสาธารณสุข เวลาว่างตอนปิดภาคเรียน เราควรสนใจออกไปศึกษาชีวิตของชาวบ้านตามชนบท ไปสัมผัสกับชีวิตที่ต้องผลิตของกิน ของใช้จากธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้วิถีดำเนินชีวิตชนบท ในฐานะที่เป็นประชาชนชาวไทยที่ต้องร่วมชะตากรรมเดียวกัน

นอกจากการใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อทำงานบ้านใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม และการออกไปศึกษาชีวิตในชนบทแล้ว มีสิ่งที่จะต้องทำอีก 2 ประการ คือ **ประการแรก** ใช้เวลาศึกษาสิ่งที่น่าสนใจต่างๆ ที่ไม่มีในหลักสูตร เช่น ปัญหาของประเทศชาติบ้านเมือง ปัญหาของศีลธรรมความถูกต้อง เหตุที่เราควรสนใจสิ่งต่างๆ นอกหลักสูตรด้วยก็เพราะว่า หลักสูตรที่ใช้ศึกษาในโรงเรียนนั้น ยังไม่กว้างขวางพอที่จะทำให้เราเข้าใจ

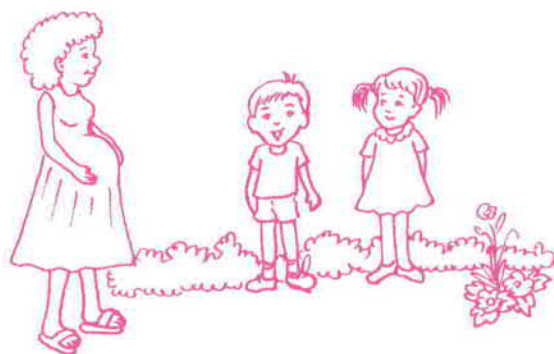

สภาพและกฎเกณฑ์ของสังคมและวิทยาศาสตร์ได้อย่างแจ่มชัด เช่น เรียนวิชาภูมิศาสตร์ก็รู้จักแต่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในยุโรป แต่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสภาพความเป็นอยู่ การปกครองคล้ายคลึงกับเรานั้นไม่ได้ศึกษาละเอียดเท่า

ประการต่อมาที่เราควรปฏิบัติในยามว่างก็คือ การสร้างมิตรใหม่ขึ้นมา การได้สมาคมกับมิตร สร้างมิตรมีประโยชน์หลายอย่างคือ ช่วยให้เรามีความคิดอ่านกว้างขวาง ช่วยให้เรายอมรับนับถือความคิดความสำคัญของคนอื่น ไม่คิดว่าตนเองสำคัญอยู่คนเดียวในยามที่ทอดถอนใจกำลังใจก็ได้อาศัยมิตรช่วยเกื้อหนุน

ในเวลาที่เราว่างช่วงปิดภาคเรียนนี้ เราจะได้พักผ่อนอย่างสมบูรณ์เลย หากไม่ได้ใช้เวลาว่างในทางที่เป็นประโยชน์ดังกล่าว เมื่อเราพักผ่อนอย่างถูกต้อง เราก็จะสามารถกลับมาเรียนหรือทำงานได้อย่างกระปรี้กระเปร่าและมีประสิทธิภาพ

เราเกิดมาทำไม

เมื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น และเตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่ ก็เกิดปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว การคบเพื่อน การเรียน ตลอดจนการเตรียมตัวทำงาน เรื่องเหล่านี้ บางครั้งก่อให้เกิดความกดดันตึงเครียดขึ้นในจิตใจ บางครั้งทำให้เราคิดถึงปัญหาไปไกลว่าเราเกิดมาทำไม ซึ่งเยาวชนจำนวนมากและแม้กระทั่งผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็อดถูกคิดเป็นบางครั้งบางคราวไม่ได้ว่า “คนเราเกิดมาทำไม” เราลองมาอภิปรายปัญหานี้กัน

ปัญหาว่า “คนเราเกิดมาทำไม” มีผู้ชอบถามกันมาก เพราะว่าฟังดูกว้างขวางตอบได้หลายอย่างหลายแง่หลายมุม แต่มองอีกด้านหนึ่ง คำถามทำนองนี้กว้างเกินไป ในตัวคำถามนั้นเองไม่มีความหมาย เราควรมองปัญหานี้ให้รัดกุมกะทัดรัดขึ้น เพื่อให้คำถามมีความหมายชัดเจน และคำตอบสอดคล้องกับความเป็นจริงและนำไปปฏิบัติได้

เราทราบดีว่าคนเราเป็นภาวะทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับโลกและรังสีคอสมิก ต่างกันเพียงแต่ว่ามนุษย์เป็น ภาวะธรรมชาติที่มีความรู้สึกนึกคิด ความเป็นมาของมนุษย์ที่จะ อุบัติขึ้นในโลกนี้ก็โดยผ่านขั้นตอนวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตหลาย พันล้านปี จนกระทั่งเกิดเผ่าพันธุ์มนุษย์ขึ้นมาเมื่อราว 5 แสนปี นี้เอง

มนุษย์ไม่ได้มีพัฒนาการทางชีวิตเท่านั้น หากยังได้ พัฒนาสังคมที่ตนสร้างขึ้นเพื่ออยู่อาศัยด้วย การที่มนุษย์พัฒนา สังคมก็เพื่อให้สัมพันธ์กับธรรมชาติ ดัดแปลงธรรมชาติและ ดัดแปลงตัวเองไปด้วย ดังนั้นมนุษย์ต่างยุคสมัย ต่างสังคมกัน ก็มีความรู้สึกนึกคิดต่างกันเพราะว่ามีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ต่างกันไป แต่ความเป็นมนุษย์หรือความเป็นคนจะต่างกันไปตาม ยุคตามสมัย ไม่มีความเป็นคนที่อยู่เหนือยุคสมัยหรืออยู่เหนือ สังคม คำถามว่า คนเราเกิดมาทำไม จึงต้องพูดให้ชัดเจนว่า คนเราสมัยไหน หรือสังคมใด ที่ว่า “เราเกิดมาทำไม” ต้องเปลี่ยน ใหม่เป็น “สมัยนี้เราเกิดมาทำไม”

เราทราบว่าสังคมไทยสมัยนี้อยู่ในช่วงเผชิญกับวิกฤต ใหญ่ทางเศรษฐกิจ ทำให้ความมั่งคั่งที่สร้างสมมาจำนวนมากมาย หายสูญไป ความยากจนเพิ่มพูน เป็นช่วงที่ต้องฟื้นฟูประเทศไทย ใหม่ให้มีความมั่งคั่งเข้มแข็ง ไม่ตกเป็นเบี้ยล่างมหาอำนาจต่างชาติ ปฏิรูปการเมืองการปกครองให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น สร้าง ความเป็นธรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ผู้คนอยู่อย่าง เสมอภาคใกล้เคียงกัน มีฐานะรายได้ไม่แตกต่างกันมาก เป้าหมาย

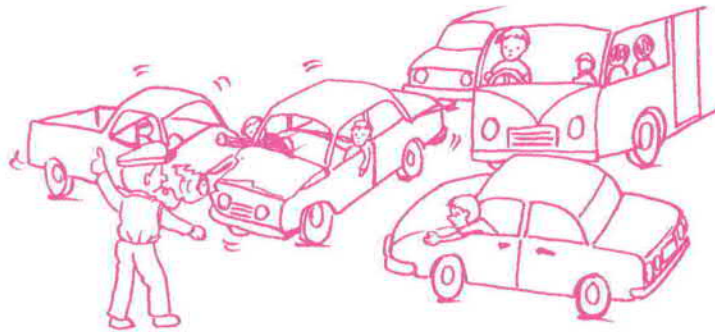

และทางเดินของสังคมนี้ย่อมเป็นเป้าหมายของชีวิตของแต่ละบุคคลด้วย

เมื่อเราวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะได้คำตอบชัดเจนว่าเราเกิดมาทำไม เราไม่ได้เกิดมาเพื่อสร้างความสำเร็จส่วนตัวให้คนอื่นต้องมานุชากราบไหว้ เราไม่ได้เกิดมาเพื่อสร้างบ้านใหญ่ๆ มีรถยนต์ขับ มีทีวี.ดู แต่งงานอย่างเป็นสุข เมื่อมีลูกก็สามารถส่งลูกเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นนางพญาหรือนางฟ้าที่สวยงามให้ผู้ชายหมายปองแล้วต้องผิดหวังอกหัก เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นพระเอกรูปหล่อที่ผู้หญิงหลงรักเกรี้ยวกราดยอมทอดตัวให้เซยชม เราไม่ได้เกิดมาเป็นนักบุญที่ผู้อื่นต้องสยบในฝีมือความเก่งกล้า เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นหนุ่มหรือสาวนักเรียนนอกผู้โก้หรู เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเที่ยวเตร่หาความสำราญหรือแต่งตัวเจิดจาย และเราไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นหรือเพื่ออะไรอย่างอื่นอีกมากมายทำนองเดียวกันนี้ แต่เราเกิดมาเพื่อต่อสู้กับความยากจน การสร้างความยุติธรรม การปฏิรูปการเมืองการปกครอง และลดทอนการกดขี่เอารัดเอาเปรียบจากต่างชาติ

คำถาม เราเกิดมาทำไม ก็คือคำถามว่า เป้าหมายของชีวิตเราควรเป็นอะไร หรือ ภาระหน้าที่ของชีวิตเราปัจจุบันคืออะไร คำถามนี้สำคัญมาก เพราะคำตอบที่ต่างกัน วิธีดำเนินชีวิตก็ต่างกันไป คำตอบที่ผิดทำให้ชีวิตของเราไร้ความหมายและไม่มีความคตสำหรับสังคม คำตอบที่ถูกต้องทำให้เราดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายและมีความคตสดใสและ มั่นใจ เราควรเร่งหาคำตอบเสียแต่ บัดนี้ว่า “เราเกิดมาทำไม”

การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัว มีผลร้ายต่อจิตใจอย่างไร

ปัญหาเรื่องส่วนตัวส่วนรวมกำลังเป็นที่ถกเถียงกันมากกว่าส่วนตัวดีหรือส่วนรวมดี ส่วนมากเราเห็นพ้องกันว่าการเห็นแก่ส่วนรวมย่อมดีกว่าการเห็นแก่ส่วนตัว การเห็นแก่ส่วนรวมทำให้ส่วนรวมเจริญก้าวหน้า และทำให้ส่วนตัวเจริญก้าวหน้าไปด้วย ส่วนการเห็นแก่ตัวทำให้คนกลุ่มน้อยได้เปรียบคนกลุ่มมาก นั่นคือส่วนรวมล้าหลังเสื่อมโทรม ในที่สุดก็ทำให้ทุกคนต้องเดือดร้อนลำบาก เช่น การจราจรติดขัด ข้าวของราคาแพง อากาศเสีย น้ำเน่า สังกะยมฟอนเฟะ และถึงแม้จะเห็นพ้องกันเช่นนี้ แต่ก็มีผู้แย้งว่า เห็นแก่ส่วนรวมนั้นดีอยู่ แต่ว่าเป็นเรื่องอุดมคติ เป็นเรื่องทำได้ยาก แล้วเลยสรุปว่าเห็นแก่ส่วนตัวมากไปบ้าง ก็ไม่เสียหายอะไร

การเห็นแก่ส่วนตัวนั้นไม่เพียงเสียหายแก่ส่วนรวมเท่านั้นหากยังมีผลร้ายต่อจิตใจของตัวเองด้วย ผลร้ายต่อจิตใจที่เกิดจากเห็นแก่ตัวนั้นทำให้เราเป็นคนน่ารังเกียจ ไม่ควรคบหาสมาคมด้วย ซึ่งจะขอกล่าวถึงทีละข้อต่อไป

การเห็นแก่ส่วนตัวในข้อแรกก็ทำให้เราเป็นคนเห็นแก่ตัว เรารังเกียจคนเห็นแก่ตัวเพียงไร ก็คงนึกภาพออกว่าหากเราเป็นคนเห็นแก่ตัวจะน่ารังเกียจเช่นนั้น

นั่นเป็นข้อหลักๆ ข้อที่เป็นรายละเอียดต่อไปคือ การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัว ก่อนผลร้ายให้เราเป็นคนภูมิใจเย่อหยิ่ง กล่าวคือเมื่อเกิดคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวมาก หากคิดถึงแต่แง่ดีของตน เช่น เป็นคนรูปร่างสวย เรียนเก่ง ฐานะดี เล่นกีฬายอดเยี่ยม เหล่านี้ทำให้คิดว่าคนอื่นต่ำต้อยหรือด้อยสู้ตนไม่ได้ ก็เกิดความเย่อหยิ่งถือตัวขึ้น ในทางกลับกันหากไปคิดถึงเรื่องไม่ดีของตนเป็นสำคัญ เช่น หน้าตาขี้ริ้ว ฐานะยากจน เรียนหนังสือไม่ดี อออดแอต ขี้โรค ก็นึกไปว่าคนอื่นล้นแล้วแต่สูงกว่าตน เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจหรือต่ำต้อยน้อยหน้า คิดแต่ว่าคนอื่นดูถูกดูหมิ่นตน หากเราได้พบบุคคลใดหรือเพื่อนของเราเองที่เป็นคนที่โอ้อวดตนเย่อหยิ่งภาคภูมิใจตนเองมาก หรือเหงามีสมสงสารตัวเองว่า “อัปโชคอาภัพวาสนา” ก็ให้ทราบว่ามีมูลฐานของอาการเหล่านี้คือ การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัว นั่นเอง

คนที่คิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวจะเกิดอาการร้ายทางจิตใจอีกคือเกิดวิตกกังวลหวาดกลัวหรือประหม่าอย่างไม่สมควร ผู้ที่คิดแต่เรื่องส่วนตัว เผื่อแต่นึกว่าอนาคตข้างหน้าของตนจะเป็น

อย่างไร คู่รักของตนจะเป็นแบบไหน แต่งตัวเช่นนี้คนจะชอบหรือไม่ สุดท้ายแล้วก็เกิดความหวาดวิตกในอนาคตของตน ไม่มั่นใจการกระทำของตนจึงทำตามสิ่งที่ได้รับบอกเล่าอบรมมา แทนที่จะรู้คิดพิจารณาด้วยตนเองว่าอะไรผิด อะไรถูก ส่วนผู้ที่เห็นแก่ส่วนรวมจะมีความคิดก้าวหน้ากว้างไกลและเห็นอนาคตของตนว่าเป็นอย่างไร ไม่หวาดกลัวอนาคต มั่นใจการกระทำของตน คนที่คิดแต่เรื่องส่วนตัวเมื่อเกิดวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวแล้ว ก็ยังหาทางออกไม่ได้ ยิ่งวิตกกังวลมากขึ้นไปอีก บางทีไปเชื่อเรื่องโชคลางของขลัง การพนันขันต่อ หรือเสพสุรายาเมา

ในทางกลับกัน บางครั้งการคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวก็ก่อให้เกิดนิสัยทำอะไรเสรีคือ ทำอะไรตามใจชอบของตน ไม่คิดถึงจิตใจผู้อื่น ยกเอาความพึงพอใจและรสนิยมส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ถ้าพึงพอใจอะไรก็ทำ ไม่แคร์ หรือไม่ใยดีใครทั้งสิ้น ถ้าชอบอะไรแล้วสิ่งนั้นก็ต้องประเสริฐ สวยที่สุด พวกที่ทำอะไรตามความพึงพอใจและรสนิยมส่วนตัว บางครั้งคิดว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่คิดว่านั้นเป็นการแสดงออกของความไร้เดียงสาทางความคิดและทางอารมณ์มากกว่า ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ที่แท้จริงจะมีอารมณ์มั่นคง มีระเบียบวินัย และทำสิ่งที่มีเหตุมีผล ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมไม่ใช่ความพึงพอใจส่วนตัว

เมื่อเห็นผู้ที่หวาดกลัวอนาคตก็ดี ไม่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับความจริงก็ดี ไม่กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้องก็ดี เป็นคนขี้วิตกกังวลกลัวโน่นกลัวนี่ หรือได้พบคนที่เอาแต่ใจตัว ถือรสนิยมส่วนตัว

เป็นสำคัญ คนอื่นจะอย่างไรก็ช่าง เราก็ทลายสมมุติฐานของอาการชนิดนี้ได้เช่นกันว่าเกิดจากการคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัว

ข้อสุดท้ายที่การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวมีผลร้ายต่อจิตใจ คือ ทำให้เป็นคนคิดเอาแต่ตัวรอด คิดแต่ทางรอดของตน ไม่นึกถึงทางรอดของผู้อื่น การคิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวก็คือ คิดเอาดีของเรา การคิดถึงส่วนรวมคือ คิดเอาดีของผู้อื่น (ส่วนรวม) แต่หากเราคิดแต่เอาดีของเราก็อ่ยมคิดเอาตัวรอดเป็นธรรมดา

จากที่กล่าวมาเราคงเห็นว่าบุคคลที่คิดถึงแต่เรื่องส่วนตัวนั้นน่ารังเกียจไม่ควรคบค้าด้วยอย่างไร เราจึงควรตรวจสอบใจของเราเองว่าน่ารังเกียจถึงปานนั้นหรือไม่ โดยสำรวจว่าในวันหนึ่งๆ เราคิดเอาดีของเรากับเอาดีของผู้อื่นอย่างไหนมากกว่ากัน ถ้าตลอดเวลาคิดแต่เอาดีของเรา ก็แสดงว่าจิตใจของเราเกรอะกรังไปด้วยนิสัยที่ชั่วร้ายน่ารังเกียจ จะต้องเร่งแก้ไขโดยคิดเอาดีของผู้อื่นให้มากขึ้น จนเมื่อเราคิดเอาดีของผู้อื่นมากกว่าเวลาที่คิดเอาดีของเราแล้ว เราก็จะมีจิตใจที่งดงามน่ายกย่องแก่คนทั่วไปและตัวเราเองด้วย ดังนั้นการคิดถึงส่วนรวมจึงไม่ใช่เพียงเรื่องอุดมคติ หากเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมากต่อความสุขความดีงามของสังคมและตัวเรา

เป็นตัวของตัวเองได้อย่างไร

เราอยากเป็นตัวของตัวเอง และมักพูดว่าทุกคนควรเป็นตัวของตัวเอง การเป็นตัวของตัวเองคืออะไร เราจึงอยากเป็นและเหตุใดเราจึงคิดว่าทุกคนควรเป็นตัวของตัวเอง เราอยากเป็นตัวของตัวเองเพราะเรามองในด้านดีว่าเมื่อเราเป็นตัวของตัวเอง เรารู้สึกเป็นเสรีทำสิ่งที่มีค่ามีความหมาย มีความจริงใจต่อตัวเราเองและผู้อื่น และเราอยากให้ทุกคนเป็นตัวของตัวเองก็ด้วยต้องการให้ผู้อื่นมีความจริงใจต่อเรา หรือหากคิดลึกซึ้งมากขึ้นก็จะเห็นว่าเราจะเป็นตัวของเราเองได้ก็ต่อเมื่อทุกคนได้เป็นตัวของตัวเอง

แต่นั้นเป็นการมองด้านเดียวในอีกด้านหนึ่งนั้น การเป็นตัวของตัวเองไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด แรกทีเดียวมีคำถามว่าตัวของเราได้มาจากไหน หากเราไม่รู้ว่าตัวของเราได้มาจากไหนแล้วเราก็จะเป็นตัวของเราไม่ได้เพราะยังไม่รู้จักตัวเองเสียด้วยซ้ำ

ตัวของเราได้จากการดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง สภาพสังคมหนึ่ง คำตอบนี้แยกเป็น 3 ข้อ คือ **ข้อแรก** ตัวของเราไม่ใช่เกิดขึ้นลอยๆ หรือเกิดขึ้นตามใจเรานึกเอาว่าอยากให้เป็นอย่างนั้น อย่างนี้ มันก็เป็นแต่ตัวเรานั้นมาจากการที่เราทำ เราพูด เราคิดอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนเข้าไปในจิตใจก่อรูปเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เราคิดว่าเป็นตัวเรา **ข้อที่สอง** การดำเนินชีวิตของเราไม่ได้เกิดขึ้นในที่ว่างเปล่า หากเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง สภาพสังคมหนึ่ง สิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมนี้ได้กำหนดความรู้สึกนึกคิด หรือตัวของเรา เช่น เป็นชาวเอสกิโมย่อมคิดอย่างหนึ่ง เป็นชาวปาเลสไตน์ย่อมคิดอีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ เป็นตัวของตัวเองต่างกัน **ข้อที่สาม** ตัวเราไม่ใช่สิ่งที่อยู่นิ่ง หากเป็นกระบวนการ นั่นคือ มีการดำเนินรุดหน้าไปอยู่เสมอ

ในการดำเนินชีวิตของเรานั้น เราทำสิ่งที่ถูกก็มี ผิดก็มี สิ่งที่เป็นธรรมก็มี ไม่เป็นธรรมก็มี สิ่งที่กำหนดหน้าที่ก็มี สิ่งทีล้าหลังก็มี ความถูกผิดเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม กำหนดหน้าที่หรือล้าหลัง เหล่านี้ก่อเป็นตัวเรา แต่การเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง การเป็นสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดแล้วหรือ ไม่ว่าดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด กำหนดหน้าที่หรือล้าหลัง เช่น ช่วยเหลือคนอื่นก็ทำ ขโมยของผู้อื่นที่เราอยากได้ก็ทำ การเป็นตัวของตัวเองไม่ได้หมายถึงอย่างนั้นแน่นอน

ในเมื่อตัวเรามีทั้งสองด้าน คือ ด้านที่ดีหรือด้านที่เสีย ดังนั้นการเป็นตัวของตัวเองจึงไม่ได้หมายถึงการทำอะไรเสรีตามใจไปเรื่อย ๆ เปื่อย ๆ ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดอย่างร้ายแรงที่ควรทำความเข้าใจใหม่และแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะมีคนเป็นจำนวนมากที่

คิดว่าการเป็นตัวของตัวเองคือทำอะไรได้ตามใจชอบ การเป็นตัวของตัวเองนั้นหมายถึงการเป็นตัวของเราในด้านดี เพราะด้านดีเป็นด้านที่ถูกต้อง เป็นธรรม ก้าวหน้าและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ไม่ได้หมายถึงการเป็นตัวของเราในด้านไม่ดี เพราะด้านไม่ดีเป็นด้านที่ผิด ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ล้าหลัง และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง การเป็นตัวของตัวเองจึงหมายถึงการขยันขันแข็ง รักการทำงาน สร้างชาติและสังคมไทยให้ก้าวหน้า เข้มแข็ง ไม่ได้หมายถึงการเที่ยวเตร่หย่าเป่ มั่วสุมกันทางเพศ คิดแต่กอบโกยผลประโยชน์เข้าตัว ซึ่งไม่ใช่การเป็นตัวของตัวเอง หากเป็นการปล่อยตัว

เราจะเห็นว่าการเป็นตัวของตัวเองก็คือ การพัฒนาตัวเองหรือการยกระดับตัวเอง ได้แก่ การทำแต่ด้านดีของเรา และขจัดด้านเสียทิ้งไป การเป็นตัวของตัวเองไม่ได้หมายความว่าเคยเป็นอย่างไรก็เป็นเช่นนั้น เคยไม่ดีอย่างใดก็ไม่ดีอยู่เช่นนั้น

คำถามมีต่อไปอีกว่าเราจะพัฒนาตัวเราได้อย่างไร เราทราบคำแนะนำอย่างกว้างๆ แล้วว่าที่จะเป็นตัวของตัวเองได้ เราต้องทำแต่ด้านดีขจัดด้านเสียทิ้งไป ในการลงมือทำจริงๆ จะปฏิบัติอย่างไร จะใช้วิธีเลี่ยงหนีไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ทำให้เราสบายใจ แล้วเราก็เป็นตัวของตัวเองได้อย่างนั้นหรือ ไม่ใช่เช่นนั้น แต่จะต้องใช้วิธีลงมือต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม และความล้าหลังทั้งปวงภายในจิตใจของเรา และจะต้องใช้วิธีดัดแปลงสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมที่บีบบังคับให้เราต้องทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น คัดค้านการมีสถานบำรุงบำเรอกามารมณ์หรือหนังสือยั่วยุ

กามารมณ์ การมียาเสพติดมอมเมาทั้งร่างกายและจิตใจเยาวชน
คัดค้านการทุจริตผิดหน้าที่ของผู้มีอำนาจ คัดค้านการกดขี่เอารัด
เอาเปรียบที่บีบให้คนต้องยอมจำนนทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น วิจารณ์
ทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงดูบุตร ในการต่อสู้ทำนองนี้เราจะได้พบตัวของเรา
เองและเป็นตัวของเราเองมากที่สุด

เราจะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้อย่างไร

ปัจจุบันประเทศของเราต้องประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ ยากจน อ่อนแอและล้าหลัง และเรารู้ด้วยว่าเราสามารถ จะสร้างชาติเราใหม่ให้มั่งคั่ง เข้มแข็งและก้าวหน้าได้ เราจะ สามารถสร้างชาติเราใหม่ได้ก็ต่อเมื่อเราอุทิศตัว อุทิศแรงงาน ให้แก่ประเทศชาติ ขจัดความเห็นแก่ตัว สร้างประโยชน์ให้แก่ ส่วนรวม เยาวชนส่วนมากรู้แล้วว่า บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่เยาวชน และประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม แต่ก็มาถึงปัญหาว่าเราจะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ อย่างไร

ข้อแรกเราควรรู้ไว้ก่อนว่า การทำประโยชน์ให้แก่ส่วน รวมนั้นไม่ใช่งานง่ายหรืองานสบาย หากเป็นงานที่ยากและต้อง เสี่ยงภัยอันตราย เราควรรู้ว่าการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนั้น อาจจะต้องพ่ายแพ้ในตอนต้น และเราควรจะรู้ว่าเราจะหวังเพียง

ปรบมือจากการกระทำของเราไม่ได้ เพราะหากเราหวังเช่นนั้น ก็เท่ากับเราต้องการทำเพื่อชื่อเสียงเกียรติยศส่วนตัว ไม่ใช่เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง สรุปก็คือการทำประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่ใช่ง่ายอย่างที่เราคิด ดังนั้นการเริ่มต้นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมจะต้องก่อตัวจากรากฐานที่มั่นคงเสียก่อน หากว่าเราไม่มีรากฐานเป็นแต่ว่าทำตามๆ กันเป็นสมันิยม หรือกลัวว่าเขาจะเห็นตนเป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นคนไม่ก้าวหน้า หรือไม่ใช่คนรุ่นใหม่ อย่างที่พูดกัน ดังนี้แล้วก็เท่ากับเราสวมหน้ากากความก้าวหน้าหรือความไม่เห็นแก่ตัว หลอกลวงตัวของเราเองและผู้อื่นด้วย แต่ในที่สุดเราก็จะแสดงธาตุแท้ของเราออกมาให้ผู้อื่นเขาจับได้ ความสำนึกที่จะทำประโยชน์แก่ส่วนรวมต้องฝังรากให้ลึกถึงฐาน ถึงแก่นในตัวของเรา จึงจะสามารถทำได้นานและฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวงได้

อะไรคือรากฐานที่มั่นคงของความสำนึกที่จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม รากฐานที่มั่นคงก็คือ เป้าหมายของชีวิตและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ปัญหาเรื่องเป้าหมายของชีวิตนี้สำคัญมาก ถ้าไม่ตอบให้แจ่มชัดแล้ว ก็ยากที่จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม หรือแม้แต่ทำประโยชน์ให้แก่ตนเองได้สำเร็จ

เราจะต้องตอบว่า ชีวิตของเราซึ่งมีเวลาเฉลี่ยประมาณ 60 ปี เชนี่ จะใช้เพื่อทำอะไร เพื่อสร้างสิ่งใดขึ้น เพื่อให้เกิดอะไรเป็นสำคัญ คำตอบที่ออกมาก็คือเป้าหมายของชีวิต บางคนอาจตอบว่า “ฉันก็มีชีวิตของฉันไปวันหนึ่งๆ นะซี” คำตอบเช่นนี้ ก็เท่ากับว่าเขาไม่มีเป้าหมายของชีวิตที่แจ่มชัด ดำเนินชีวิตไปตามสถานการณ์ ยอมจำนนต่อเหตุการณ์ คนพวกนี้เมื่ออายุมากขึ้น

แล้วโดยมากก็เหลียวกลับมาองด้วยความเสียใจว่า พวกเขาช่างไม่ได้ทำอะไรที่มีประโยชน์ขึ้นมาเลย โดยเหตุที่ยังอยู่ในวัยรุ่นหนุ่มสาว บางคนตอบหรือตั้งใจว่า “จะแต่งตัวให้สวยให้ผู้ชายมารุมรัก” หรือ “จะวางแผนให้ส่งงามทรมาณใจสาว” นี่เป็นเป้าหมายเฉพาะวัย ไม่ใช่เป้าหมายของชีวิต เมื่อเวลาผ่านไปแล้วก็ได้แต่รำพึงถึงวัยที่สนุกตื่นเต้นที่ไม่มีวันกลับมา บางคนก็จะตอบว่าเขาจะเป็นใหญ่เป็นโต มีอาชีพที่มีเกียรติ มั่งคั่ง ร่ำรวย มีฐานะยศตำแหน่งสูง จะเป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ เป็นนักบริหารชั้นสูง เป็นนายแพทย์ที่มีชื่อเสียงขจรไกล เป็นเจ้าของบริษัทโรงงานใหญ่ทุนนับร้อยล้านพันล้าน เป้าหมายชีวิตคนเหล่านี้เป็นเพื่อส่วนตัวเป็นสำคัญ ผู้ที่ตั้งเป้าหมายชีวิตไว้เช่นนี้จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมอย่างจริงจังได้หรือ บางทีก็ว่าเขาจะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ก็หมายความว่าเขาได้กอบโกยเอาไปจากส่วนรวมไม่รู้จักเท่าไรต่อเท่าไรแล้วนั่นเอง

เราคงเห็นแล้วว่าปัญหาเป้าหมายของชีวิตสำคัญอย่างไร ในการตั้งใจทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เมื่อเราคิดว่า การทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่มีเกียรติ เป็นสิ่งที่สูงส่งมีศีลธรรม เราก็ต้องตั้งสิ่งนี้เป็นเป้าหมายของชีวิตของเรา จะตั้งสิ่งอื่นเป็นเป้าหมายชีวิตของเราไม่ได้เลย เราตั้งเป้าหมายแล้วก็ต้องดำเนินไปสู่เป้าหมายนั้น เรามีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องแล้วก็ต้องดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเช่นกัน จึงไปสู่เป้าหมายนั้นได้

การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องคือ การดำเนินชีวิตที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น รับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่ยกส่วนตัวขึ้นมาเหนือส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราต้องตั้งใจช่วยเหลือผู้ยากจนทุกคนทุกข เพราะเราทราบดีว่าประเทศของเรายังยากจน อ่อนแอ และล้าหลัง เราจึงต้องตั้งใจสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศ ไม่ให้ใครมาเอารัดเอาเปรียบ เราต้องเข้มแข็งพอที่จะป้องกันด้วยตนเองได้ นอกจากนี้เรายังต้องตั้งใจจัดความคิด ความเชื่อที่ล้าหลังออกจากจิตใจของเราและผู้อื่น นำความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นเหตุผล และเป็นระบบเข้ามาแทนที่ การกระทำที่ล้าหลังคือการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ เราก็ต้องขจัดไปเช่นกัน

ที่กล่าวมาข้างต้นก็คือ พื้นฐานของการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ยังจะต้องเดินไปอีกยาวนานกว่าจะถึงเป้าหมายที่ทำให้ประเทศชาติของเรามั่งคั่ง เข้มแข็ง และก้าวหน้า

อุดมการณ์และความใฝ่ฝัน

โดยพื้นฐานแล้วเยาวชนเป็นผู้บริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์ของเยาวชนได้สร้างสิ่งทั้งดงามขึ้น 2 ด้านด้วยกัน ด้านหนึ่งสร้างความปรารถนาที่จะจัดทำลายล้างสิ่งที่ตายซากเน่าเฟะให้หมดสิ้นไป อีกด้านหนึ่งสร้างความใฝ่ฝันอันสูงส่งในการสร้างโลกใหม่ที่สดสะอาด มีความหวังและมีชีวิตชีวาขึ้นมา นี่เป็นสิ่งดีเลิศอย่างหนึ่งในคุณสมบัติอันดีงามอีกหลายประการของเยาวชน เป็นสิ่งที่เยาวชนควรจะได้ภาคภูมิใจ และเสริมสร้างให้เติบโตใหญ่มั่นคงเป็นจริงขึ้น

แต่ว่าความเน่าเฟะตายซากที่เยาวชนปรารถนาจะจัดทำลายล้างให้หมดสิ้นไปนั้น ส่วนหนึ่งได้มาเกาะกุมจิตใจของเยาวชนเช่นกัน ทำให้ความบริสุทธิ์ผุดผ่องทางจิตใจของเยาวชนต้องมัวหมองลง เยาวชนส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อย จึงมองดูโลกด้วยความขมขื่น หรือเป็นผู้ที่ขอบเยาะเย้ยถากถางอุดมการณ์และ

ความไฝ่ฝันไป เป็นต้นว่าเยาะเย้ยผู้ที่พยายามจะปฏิบัติงานตามอุดมการณ์ว่าเป็นพวกบ้าอุดมคติบ้าง อยากดังบ้างหรือหมิ่นประมาทไว้ก่อนว่าจะเอาตัวไม่รอดบ้าง โตขึ้นจะอดตายบ้างหรือพูดโดยสะท้อนให้เห็นความซื่อสัตย์ของตนเองว่าทำอย่างนี้จะเป็นอันตรายบ้าง อีกด้านหนึ่งของความตายซากน่าเฟะที่มาเกาะกุมจิตใจเยาวชนก็คือ ทำให้ไม่มั่นใจในหลักการอุดมคติของตน ท้อแท้ง่าย ไม่ยืนหยัดต่อสู้

ดังนั้น เราจึงควรจะมาเข้าใจเรื่องอุดมการณ์และความไฝ่ฝันกันเสียใหม่ อุดมการณ์และความไฝ่ฝันนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างเลื่อนลอย เกิดขึ้นมาอย่างมีดบอด ไม่ใช่เกิดขึ้นมาอย่างหรรษา หรือโอ้อ่า ไม่ใช่สิ่งที่พูดกันอย่างเป็นของสุรุษสุร่าย ฟุ่มเฟือย หรือขัดต่อความเป็นจริง แต่ว่าอุดมการณ์และความไฝ่ฝันนั้นเกิดขึ้นมาจากความจำเป็น ความจำเป็นในการแก้ไขข้อบกพร่อง และความน่าเฟะเพื่อช่วยให้ประชาชนผู้ยากไร้และต่ำต้อยกลายเป็นผู้มั่งคั่งมีเกียรติ ทำให้ประเทศชาติที่ยากไร้และต่ำต้อยตกเป็นเบี้ยล่างกลายเป็นประเทศชาติที่มั่งคั่ง มีศักดิ์ศรี อุดมการณ์และความไฝ่ฝันของเยาวชนดังกล่าวจึงเป็นความจำเป็นของชีวิต เป็นความจำเป็นทางสังคม และเป็นไปตามกระแสของประวัติศาสตร์ อุดมการณ์และความไฝ่ฝันมีลักษณะเช่นนี้เสมอ ไม่ใช่ความเพ้อฝันเป็นอันขาด

อุดมการณ์และความไฝ่ฝันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความจำเป็นและความเป็นจริง ตลอดจนต้องสอดคล้องกับประวัติศาสตร์หรือระดับแห่งพัฒนาการทางสังคม ดังนั้น อุดมการณ์

และความใฝ่ฝันของแต่ละยุคแต่ละสมัยจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย
เยาวชนที่บริสุทธิ์ที่มีอุดมการณ์และความใฝ่ฝันอันกว้าง
ไกลและสูงส่ง ย่อมนึกถึงด้านสดใหม่ ด้านที่มีชีวิตชีวา ด้านที่กำลัง
เติบโตใหญ่ ย่อมใฝ่ฝันถึงสังคมไทยที่ประชาชนส่วนมากได้มีสิทธิ
ปกครองประเทศอย่างแท้จริง ที่ประเทศของเราไม่ได้ถูกรบงำ
จากบรรษัทนายทุนมหาอำนาจ ใฝ่ฝันถึงสังคมที่คนไม่เห็นแก่ตัว
ไม่ต้องการเอารัดเอาเปรียบกดขี่กัน สังคมที่ทุกคนอยู่กันอย่างฉ้น
พี่น้องมิตรสหาย มีศักดิ์ศรี มีอนาคต มีความหวัง ไม่ว่างเปล่า

กำจัดฝุ่นไฟฟ้า

ครั้งหนึ่งได้มีผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดบางที่ยังไม่ทราบความเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งของนักเรียนในกรุงเทพฯ จึงขอเล่าให้ฟัง ขณะนี้มีความเคลื่อนไหวทำความสะอาดถนนหนทางในกรุงเทพฯ เริ่มต้นจากผู้ว่าราชการกวาดถนนให้หนังสือพิมพ์ถ่ายภาพกันเอิกเกริก ต่อมาการทำความสะอาดทำนองนี้แพร่มาถึงระดับนักเรียนและมีข่าวว่าแพร่ไปถึงในส่วนภูมิภาคอีกด้วย ในวันเสาร์และวันอาทิตย์จะมีนักเรียนจำนวนมาก แต่งเครื่องแบบนักเรียนถือไม้กวาดด้ามยาวเป็นแถว กวาดถนนหลายสายด้วยกัน พร้อมกันนั้นก็มีแถวบรรเลงเพลงอย่างครึกครื้น เสียงฉาบ เสียงกลองดังสนั่นหวั่นไหว

ถามว่ากิจกรรมกวาดถนน ทำความสะอาดบ้านเมืองควรทำและควรส่งเสริมหรือไม่ ตอบว่าเป็นกิจกรรมที่ควรทำและควรส่งเสริมอย่างยิ่ง การกวาดถนนและทำความสะอาดบ้านเมือง

นอกจากจะทำให้บ้านเมืองสะอาดน่าอยู่ขึ้นแล้ว กิจกรรมทำนองนี้ยังก่อผลดีอีกถึง 2 ข้อใหญ่คือ **ข้อแรก** ทำให้เรารักการใช้แรงงาน ไม่ดูถูกว่าเป็นของต่ำด้อย เนื่องจากเราถูกรับรองอย่างไม่ถูกต้อง ให้เป็นคนหยิบบ่อยรักแต่ความสะอาดสบายเหยียดหยามการใช้แรงงาน เห็นเป็นเรื่องน่าอับอาย แท้ที่จริงแล้วแรงงานมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความสะอาดสบายให้แก่เรา เมื่อเราลงมือกวาดถนนด้วยตนเองจึงได้รู้สึกว่ามันไม่ได้สะอาดขึ้นเอง หากอยู่ที่แรงงานของเราไปทำให้มันสะอาด **ข้อที่สอง** สืบเนื่องจากข้อแรกก็คือ ทำให้เราได้คิดว่าอะไรทั้งปวงไม่ใช่จะเกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากการลงแรงของเราไปทำให้มันเกิดขึ้นตามที่เราประสงค์ บางทีเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เราไม่คิดแก้ไขลงมือทำ คิดว่าปล่อยมันไปแล้วดีขึ้นเองหรือให้ปัญหาแก้ไขตัวมันเอง ความจริงแล้วปัญหาก็ดี อุปสรรคความขัดข้องก็ดี ความชั่วเลวร้ายต่างๆ ก็ดี เหมือนกับฝุ่นตามถนน ถ้าไม่กวาด ไม่ทำความสะอาด มันก็ไม่หลุดออกมาง่าย ๆ คนชั่วคนไม่ดีเราต้องกวาดล้างไม่ใช่ปล่อยให้ตายไปเอง

เมื่อกิจกรรมดังกล่าวควรทำ ควรสนับสนุน และมีประโยชน์ เหตุใดจึงมีเสียงพูดทำนองเยาะเย้ย หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งถึงกับลงภาพหมกรรมกรกวาดถนน และเขียนคำบรรยายไว้ ข้างล่างว่า “เล็กเหอะ” ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการกวาดล้าง การทำความสะอาดและการใช้แรงงานต้องทำกันอย่างเอาจริงเอาจัง ไม่ใช่ทำแบบเป็นพิธีการและที่สำคัญกว่านั้นคือ คนทั่วไปรู้ว่าความสกปรกนั้นไม่ได้อยู่ที่ฝุ่นบนถนน หากอยู่ที่ฝุ่นและไผ่ผ้าในจิตใจ ถึงถนน

หนทางจะสะอาด แต่ยังมีความเน่าเฟะ มีการคอร์รัปชันทำเพื่อประโยชน์ของตนและประโยชน์พวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน บ้านเมืองก็จะสดใส่น่าอยู่ไปไม่ได้

เราทุกคนมีฝุ่นใฝ่ฝ้ายอยู่ในใจที่จะต้องกำจัดทุกวัน เหมือนกับต้องปัดฝุ่นกวาดถนนทุกวัน ฝุ่นที่สำคัญก็คือฝุ่นความเห็นแก่ตัว เช่น เรียนไปก็เพื่อตัว ท่องหนังสือไปก็เพื่อตัว จะได้เติบโตใหญ่ได้ดีกว่าคนอื่น ฝุ่นใฝ่ฝ้ายอย่างที่สองคือ ความขลาดกลัวไม่กล้าต่อสู้ เห็นความไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ก็นิ่งเฉยปล่อยเลยตามเลยไม่คิดแก้ไขเพราะความขลาดกลัว นี่ก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องขจัดเสีย ฝุ่นใฝ่ฝ้ายอย่างที่สามคือ ความหลงมกมาย คิดอะไรไม่เป็น เหตุผลไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เชื่อเรื่องโชคลางของขลังดวงชะตา เหล่านี้ทำลายความคิดที่ว่าชะตากรรมอยู่ในมือของเราลง กลายเป็นคนไม่ต่อสู้ปล่อยตัวเองไปตามสภาพแวดล้อม

ฝุ่นใฝ่ฝ้ายดังกล่าวจับเกรอะในจิตใจของเรามาช้านาน ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างหนักจึงกวาดล้างได้สำเร็จ ตัวอย่างเช่น เมื่อเรานึกว่าจะต้องเรียนเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้ตนได้ดีกว่าคนอื่น เราก็ต้องเตือนตัวเองว่าความคิดเห็นทำนองนี้เป็นความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้อง เราควรคิดใหม่ว่า คนเรานั้นรวมกันอยู่ในสังคมก็เพื่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาตัวเอง ของที่เรากินเราใช้ ความสุขของเราตัวของเรา ได้มาจากการที่เรามีชีวิตอยู่ในสังคม ถ้าสังคมดี ตัวเราก็เป็นคนดี มีของกินของใช้ และเป็นสุขไปด้วย ถ้าสังคมไม่ดี ตัวเราจะดีไปไม่ได้ จะไม่มีของกินของใช้ ไม่มีความสุขมาก ทุกคนต้องทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ทุกคน

จึงเป็นคนดี มีสุข เราจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมไม่ได้

เมื่อเรากวาดล้างฝุ่นไผ่ฝุ่นในจิตใจของเราอยู่ทุกวันแล้ว จิตใจของเราก็จะใสสะอาด คิดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความกล้าหาญ ไม่หลงมกมาย เราลงมือกำจัดฝุ่นไผ่ฝุ่นในจิตใจเสียแต่วันนี้ไม่ดีหรือ

ความรักที่เป็นวิทยาศาสตร์

“ความรักเป็นเรื่องของหัวใจ เรื่องของอารมณ์ ไม่ใช่ เรื่องของความคิดเหตุผล” เรามักจะมีความเชื่อกันเช่นนั้น ความรักเป็นเรื่องของหัวใจ เรื่องของอารมณ์เท่านั้นหรือ ความรักไม่มีกฎเกณฑ์จริงหรือไม่ นี่เป็นปัญหาที่เราควรจะอภิปรายกัน มีบทกวีกล่าวพรรณนาอย่างไพเราะเกี่ยวกับเรื่อง ความรักมากมายไว้ในทำนองนี้ เช่น กลอนสมัยใหม่บทหนึ่งว่า “วันแห่งความรักมีความหมายอยู่หลายสิ่ง งดงาม ยิ่งหวาน หวานดุจความฝัน เรา.....หมายถึงคนทั้งสองเกี่ยวข้องกัน สร้าง สัมพันธ์แนบแน่นแก่กันหัวใจ” ความรักจึงเป็นสิ่งที่หอมหวาน (ชมชื่นใจทางตรงกันข้าม) เกิดขึ้นอย่างกับความฝัน ไม่เหมือนกับความเป็นจริงอื่นๆ เพราะมันเกิดขึ้นอย่างลึกลับซึ่งถึงแก่ของ หัวใจอย่างอธิบายไม่ได้

แต่ก็ผู้ที่เขียนบรรยายความมั่นคงของความรักอย่างซาบซึ้ง เช่น สุนทรภู่เขียนว่า “ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน ฯลฯ” ที่เรารู้จักกันดีนั้น ก็มีรักร้าง มีภรรยาหลายคน เมื่อเราศึกษาเรื่องของความรักอย่างละเอียดแล้วจะพบว่าความรักไม่ใช่เรื่องของอารมณ์อย่างเดียว หากเป็นเรื่องเหตุผลด้วย ความรักไม่ใช่เรื่องของแก่นหัวใจแต่อย่างเดียว หากถูกกำหนดโดยเงื่อนไขของสังคมด้วย สรุปก็คือความรักนั้นส่วนหนึ่งเป็นเรื่องที่มีเหตุผลมีกฎเกณฑ์ เป็นเรื่องที่จะอธิบายได้ ไม่ใช่สิ่งที่พร่าๆ มัวๆ เหมือนเกิดขึ้นอยู่ในความฝัน ผู้ที่มีความรักอย่างมีความฝันก็คือผู้ที่มีความรักอย่างมีขอบเขต ย่อมไม่สามารถดำรงความรักและพัฒนาความรักให้เกิดความสุขและความสงบทางจิตใจได้ เราจึงควรมีความรักอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่มีความรักอย่างตามอารมณ์ความรู้สึก

ความรักมีเหตุผลและกฎเกณฑ์ อย่างไร ความรักเป็นสิ่งที่มีความเหตุผลและกฎเกณฑ์ นี้ไม่ใช่เรื่องจะกล่าวให้ขัดแย้งกับความเชื่อที่ปรากฏอยู่ทั่วไป แต่มันเป็นเรื่องที่เป็นจริง ไม่ว่าใครจะบิดเบือนหรือกล่าวถึงความรักอย่างไร ดังนั้นใน**ข้อแรก** เราก็ควรตระหนักว่า ไม่ว่าความรักจะเป็นเรื่องของอารมณ์อย่างไร เราก็ต้องมีเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่เสมอ เราต้องรู้ว่าเรารักใครเพราะอะไร เช่น รักเพราะรูปสวย รูปงาม รักเพราะเสียงหวาน กิริยามารยาทอ่อนน้อมเป็นคนสุภาพ ร่าเริง ฯลฯ **ข้อที่สอง** ถึงแม้ว่าความรักจะเป็นเรื่องของอารมณ์ล้วนๆ ไม่มีเรื่องความคิดเหตุผลปะปนอยู่แต่อารมณ์ก็เกิดจากการทำงานของระบบประสาทของเรา

เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับดวงอาทิตย์
ส่องแสง หรือน้ำขึ้นน้ำลง สองสิ่งนี้มีเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ อารมณ์
ของเราก็มีเงื่อนไขและกฎเกณฑ์เช่นเดียวกัน

ถ้าเราดูตัวอย่างความรักที่เกิดขึ้นในสังคมเรา เราก็พอ
มองเห็นเงื่อนไขของความรักได้ชัดเจน เช่น เราจะเห็นว่าโดยทั่วไป
ไปลูกสาวผู้จัดการโรงงานไม่รักกับกรรมกรลูกจ้าง ถ้าเกิดรักกัน
ก็ถือว่าเป็นกรณียกเว้นไม่ใช่ปรากฏการณ์ทั่วไป เช่นเดียวกัน
ผู้ที่ได้ปริญญา มักจะแต่งงานกับคนที่ได้ปริญญาด้วยกันหรือวุฒิสูง
ใกล้เคียงกัน กล่าวโดยทั่วไปก็คือคนจนรักกับคนจน คนรวยรักกับ
คนรวย คนชั้นกลางรักกับคนชั้นกลาง นี่เป็นปรากฏการณ์ทั่วไป
ถ้าเกิดรักข้ามกันก็มักจะเป็นที่ซุบซิบหรือกล่าวขวัญ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเมื่อเกิดความอื้อฉาวหรือความรุนแรงขึ้น

เราจะเห็นว่าความรักไม่ใช่เรื่องของหัวใจ ไม่ใช่สิ่งที่เป็น
สากล หากเกิดขึ้นมาในเงื่อนไขของสังคมหนึ่งๆ และประวัติชีวิต
ของคนหนึ่งๆ ใครก็ตามที่พร่ำรำพันถึงความหอมหวานของความรัก
ความเป็นนิรันดร์ของความรัก ฯลฯ ก็ลืมนั่นแล้วแต่มีความรัก
ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ และไม่ตรงกับความเป็นจริง
ทั้งสิ้น ดังนั้นเขาจะต้องผิดหวังกับความรัก

จากตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นเราจะเห็นว่า เงื่อนไขของ
ความรักก็คือความใกล้เคียงหรือใกล้เคียงกัน แต่ก่อนนั้นมีความคิด
คัดค้านว่าคนเราจะรักกันเพราะมีอะไรแตกต่างกัน เช่น คนไม่พูด
มักรักกับคนพูดมาก เพื่อชดเชยสิ่งที่ตนไม่มี ข้อถกเถียงนี้ก็มี
ประโยชน์ แต่ว่าไม่ได้ให้ความคิดที่เป็นข้ออธิบายนัก เพราะว่า

คนทุกคนต่างกัน ไม่เหมือนกันอยู่แล้ว ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเรารักกันเพราะว่ามีอะไรใกล้เคียงหรือใกล้เคียงกัน

ความใกล้ชิดหรือใกล้เคียงกันนั้นมี 2 อย่างด้วยกัน คือ ข้อแรก เป็นความใกล้ชิดหรือใกล้เคียงกันทางสถานที่ นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่าคนที่อยู่ใกล้กันทางสถานที่จะเป็นเงื่อนไขสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้รักกัน เช่น อยู่ซอยบ้านเดียวกัน ทางไปทำงานต้องพบกัน ทำงานอยู่ที่เดียวกัน อยู่โรงเรียนเดียวกัน แม้กระทั่งอยู่จังหวัดเดียวกัน เช่น คนต่างจังหวัดเดินทางมากรุงเทพฯ เมื่อได้พบกันรู้ว่าอยู่จังหวัดเดียวกันก็เป็นเงื่อนไขให้รักกัน คนไทยที่ไปเรียนต่างประเทศ บางทีก็รักกันด้วยเหตุผลนี้เช่นเดียวกัน

ความใกล้ชิดหรือความใกล้เคียงที่สอง คือ ความใกล้เคียงกันทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ใกล้เคียงกันทางความสำนึกทางการเมืองและสังคม เป้าหมายชีวิตคล้ายคลึงกัน ซึ่งความใกล้เคียงกันประการหลังนี้สำคัญมาก

ความรักที่เป็นวิทยาศาสตร์คืออย่างไร ความรักที่เป็นวิทยาศาสตร์ คือ ความรักที่ถือเอาความใกล้เคียงทางความสำนึกทางการเมืองและสังคม และเป้าหมายของชีวิตเป็นสำคัญ ไม่ถือเอาเรื่องของใกล้เคียงด้านของสถานที่ ด้านที่สนนิยมนคล้ายกัน หรือด้านที่มีรูปร่างตรงกับความต้องการของตนเป็นที่ตั้ง

ผู้ที่มีความรักอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ก็จะดูเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตรวจสอบความสำนึกทางการเมืองและสังคมว่าไปด้วยกันได้หรือไม่ มีเป้าหมายของชีวิตคล้ายคลึงกันเป็นเอก เรื่องอื่นเป็นรอง ผู้ที่มีความรักอย่างเป็นวิทยาศาสตร์จะมี

ความรักอย่างตรงกับความเป็นจริง ไม่เหมือนผู้ที่มีความรักอย่าง
มีติดบอดตามอารมณ์ และจะเกิดผลดีถึง 3 ประการด้วยกัน คือ
ข้อแรก ความรักอย่างเป็นวิทยาศาสตร์นั้นจะมีลักษณะเคลื่อนไหว
กระฉับกระเฉง ไม่ใช่เป็นแบบ “ยามรักน้ำผักต้มขม ชมว่าหวาน”
สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ **ข้อที่สอง** ความรัก
อย่างเป็นวิทยาศาสตร์สามารถพัฒนาไปได้ตามกาลเวลา ไม่ใช่
หยุดนิ่งอยู่แต่ความหวานชื่นในอดีต **ข้อที่สาม** ทำให้สามารถ
วางแผนครอบครัวและเป้าหมายชีวิตร่วมกันได้

เด็กมีความรักอย่างมีติดบอดตามหัวใจตามอารมณ์กัน
เถิด มีความรักอย่างเป็นวิทยาศาสตร์เสียแต่เดี๋ยวนี้

เที่ยวกลางคืน

หลักพระพุทธศาสนาสอนว่าเที่ยวกลางคืนเป็นอบายมุขเป็นสิ่งไม่ดีไม่ควรปฏิบัติ แต่ปัจจุบันคนส่วนใหญ่มีความเห็นผิดว่า เที่ยวกลางคืนเป็นของโก้เก๋ บ้านเมืองที่เจริญต้องมีบาร์ ไนต์คลับ มีฟลอร์โชว์ที่หรูหราตระการตา มีราตรีที่สนุกสนานกันอย่างสุดเหวี่ยง บ้านเมืองของเราถูกวัฒนธรรมที่เลวร้ายดังกล่าวมาครอบงำ ก่อให้เกิดบาร์ ผับ ขึ้นราวกับดอกเห็ด มีคอฟฟี่ช็อป หรือเรียกอย่างที่เคยเรียกว่าร้านกาแฟขายอาหาร เครื่องดื่ม มีดนตรี ร้านก็มิดชิด มิดสลับเป็นแหล่งให้หนุ่มสาวมามั่วสุมกัน มีสถานอาบอบนวด มีโรงแรม โมเตล เป็นแหล่งค้าประเวณี เสพเมถุนกันทั่วกรุง ในหน้าหนังสือพิมพ์เองก็ได้นำภาพนักเต้นและดาวยั่วต่างๆ ตีพิมพ์อย่างเป็นของดีงาม ในโทรทัศน์ก็จัดรายการนำเอาการแสดงที่แสดงอยู่ในร้านขายอาหารหรือคลับมาแสดงให้เห็นเยาวชนของชาติชมอยู่เป็น

ประจำ แม้กระทั่งรายการที่อวดอ้างว่าจัดทำเพื่อเยาวชนเอง ก็ยังปฏิบัติเช่นนั้น

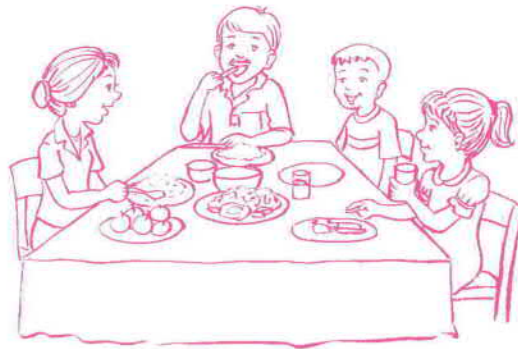
วัฒนธรรมที่น่ากังวลนี้แผ่เข้ามาอย่างรวดเร็วและอย่าง น่าเป็นอันตราย ผลร้ายของมันที่มองเห็นได้ชัดแจ้งก็คือ ปัญหา เยาวชนวัยรุ่นเกิดการเสพยาเสพติดอย่างกว้างขวาง เกิดการตั้ง กลุ่มยกพวกตีกันและถึงกับใช้อาวุธร้ายแรง เกิดพฤติกรรมเที่ยวเตร่ สุรุษสุร่าย เอาแต่ใจตัวเป็นใหญ่ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เหล่า นี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการปล่อยให่วัฒนธรรมอันน่ากังวลแพร่ ระบาดเข้ามาสู่เมืองไทยทั้งสิ้น

การเที่ยวกลางคืนเป็นสิ่งไม่ดีอย่างแน่นอน ข้อแรก มนุษย์ไม่ใช่สัตว์กลางคืน เช่น นกฮูกหรือนกเค้าแมว ร่างกายของ มนุษย์ถูกสร้างมาให้กระฉับกระเฉงทำงานอย่างมีประสิทธิภาพใน ตอนกลางวัน ครั้นถึงตอนกลางคืนร่างกายก็จะพักผ่อน การเที่ยว กลางคืนจึงเป็นการหักโหมทำให้เสียสุขภาพได้ง่าย

ความจริงเรื่องเที่ยวกลางคืนนี้ คนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ไป เที่ยว มีคนอยู่จำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ไป พวกที่ไปแล้วนี้ มักมา โฆษณาชวนเชื่อถึงสถานที่เที่ยวกลางคืน เพื่อให้คนอื่นอยากจะไป บ้าง เขาเรียกตัวเองอย่างภาคภูมิใจว่าเป็น (เส) เฟลบอย

เยาวชนวัยรุ่นทั้งหลายได้เห็นตัวอย่างที่ไม่ดีเช่นนี้ ต้องพึงระวังอย่าไม่คบค้าสมาคมกับบุคคลเหล่านี้ ผู้ใหญ่ที่ดีๆ ยังมีอยู่มาก ที่เราจะสมาคมเป็นแบบอย่างได้ เพราะพวกเขา จะไม่เห็นว่าการเป็นคนเซเพล หรือการเที่ยวกลางคืนเป็น ของดีเป็นอันขาด

พ่อแม่กับลูก

พ่อแม่กับลูกมีความสัมพันธ์และรู้สึกผูกพันกันมาก นักเขียนหลายคนได้นำความสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่าง พ่อแม่กับลูกมาเรียบเรียงเป็นเรื่องได้หลายรส ความสัมพันธ์ ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีมากมายแบบจริงๆ มีทั้งสนุก อบอุ่น ชื่นชมและผิดหวัง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็น รูปแบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามี กับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ความสัมพันธ์ระหว่าง เครือญาติ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกแม้ว่าจะมีมากมาย ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่พ่อแม่ เป็นผู้อุปการะปกครองเลี้ยงดู และเมื่อกล่าวให้กว้างออกไปก็รวมถึง ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ใต้ปกครองด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกในสังคมไทยปัจจุบันมีอยู่ 3 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ **ลักษณะแรก**เป็นลักษณะเจ้าขุนมูลนาย คือ พ่อแม่วางตัวเหนือลูกเต็มที่ แต่กลับห่างเหินไม่สนิทสนม ความสัมพันธ์แบบนี้ลูกจะต้องเคารพบูชาพ่อแม่ เชื่อฟังคำสั่งสอน และการตัดสินใจของพ่อแม่ แม้แต่การแต่งงานพ่อแม่ก็เป็นผู้จัดการ เช่นที่เรียกกันว่า “คลุมถุงชน” เมื่อลูกทำผิดพ่อแม่จะดุด่าเยียนตี ข้อดีของความสัมพันธ์แบบนี้คือ ทำให้ลูกและพ่อแม่รู้ตัวตนกำลังทำอะไร และควรเชื่ออะไร แต่ข้อเสียก็มีมาก กล่าวคือขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวที่อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ นอกจากนี้ลูกมักกลายเป็นผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นตนเองเพราะถูกบงการมาโดยตลอด

ความสัมพันธ์**ลักษณะที่สอง**เป็นแบบเสรี ความสัมพันธ์แบบนี้พ่อแม่ลูกสนิทสนมกัน พ่อแม่จะหัดให้ลูกตัดสินใจอะไรด้วยตนเองเมื่อลูกทำผิด มักถูกลงโทษทางเศรษฐกิจ เช่น ให้อวดข้าวหรือตัดเบี้ยเลี้ยง ความสัมพันธ์แบบนี้ดีกว่าแบบแรก มีข้อเสียเช่นบางครั้งเกิดเสรีเพื่อ จนพ่อ แม่ ลูก แสดงหน้าที่บทบาทตนไม่ถูก ไม่รู้จะเชื่อถืออะไร

ความสัมพันธ์**ลักษณะที่สาม**มีมากที่สุด คือสัมพันธ์ผสมกันทั้งสองลักษณะข้างต้น พ่อแม่บางครั้งก็ทำตัวเป็นเจ้าขุนมูลนาย บางครั้งก็ทำเป็นประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ไม่ดีที่สุด เพราะหากตีความความสัมพันธ์ไม่ได้

เยาวชนซึ่งในขณะนี้ฐานะเป็นลูกอยู่ในความปกครองของพ่อแม่ และต่อไปจะมีลูกของตนเอง เคยคิดไหมว่าพ่อแม่ลูกควรจะมีความสัมพันธ์แบบไหน?

ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูกจะเกิดขึ้นได้ต้องเข้าใจเนื้อหาของความสัมพันธ์ก่อน ความสัมพันธ์ทุกแบบ มีลักษณะ 2 ด้าน คือ ด้านที่ประสมประสานกลมกลืนและด้านที่ขัดแย้งกัน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกก็เช่นกัน มีทั้งด้านที่ประสมประสานกลมกลืน และด้านที่ขัดแย้ง

ด้านที่ประสมประสานกลมกลืนได้แก่ ด้านความรักความอบอุ่น เป็นต้น แม้ว่าพ่อแม่กับลูกจะมีความรู้สึกผูกพันห่วงใยกันมากเพียงใดก็ตามก็จะต้องมีความขัดแย้งกัน ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นได้หลายทาง หลายแง่ เช่น ความขัดแย้งในเรื่องรสนิยม การแต่งกาย การประพฤติตัว และอื่นๆ ความขัดแย้งนี้ถ้าไม่หาทางแก้ไขก็อาจขยายตัวถึงขั้นแตกหักได้ ดังที่เป็นข่าวกันอยู่เสมอว่าเด็กวัยรุ่นบางคนถูกพ่อแม่ห้ามไปเที่ยวถึงกับกินยาตาย

ความสัมพันธ์ที่ดีจึงหมายถึง การเข้าใจความกลมกลืนและความขัดแย้ง การแก้ไขความขัดแย้งไม่ให้ลุกลาม ทั้งนี้จะทำให้ได้ด้วยความรักและการรู้จักรับฟังกัน พ่อแม่เป็นผู้นำของลูก ในขณะเดียวกันก็ต้องเรียนรู้จากลูก ข้อสำคัญที่สุดคือต้องไม่คิดเอาเปรียบกัน

พ่อแม่กับลูกจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก็เมื่อต่างฝ่ายไม่คิดจะเอาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นวัตถุหรือเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของตน พ่อแม่บางคนเห็นลูกเป็น “สมบัติ” ของตน

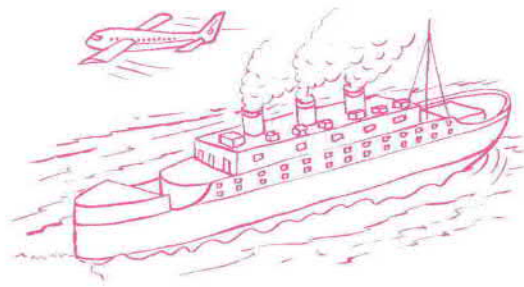

เป็นเหมือน “สถานมหรสพ” ที่ให้ความรื่นรมย์เที่ยวพาไปทอด
คนโน้นคนนี้หรือคอยเซยชม นี่เป็นการเอาเปรียบลูกอย่างหนึ่ง
บางคนต้องการเป็นนายแพทย์แต่ไม่ได้เป็น จึงเคียดแค้นลูกของ
ตัวให้เป็นนายแพทย์ นี่ก็เป็นการเอาเปรียบลูกอีกอย่างหนึ่ง

ขณะเดียวกันลูกที่ฉวยโอกาสที่พ่อแม่รักตน เอาความรัก
วัตถุ สิ่งของ ตลอดจนเงินตราที่พ่อแม่ให้มาด้วยความรัก มาใช้
จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย เกิดโทษ เช่น ไปสูบบุหรี่ มั่วสุม เที่ยวเตร่
นี่เป็นการเอาเปรียบพ่อแม่ หรือลูกคนใดประพฤติตัวอย่างไม่รับ-
ผิดชอบ ให้พ่อแม่ต้องมาแบกรับภาระเรื่องของตนมากเกินไป
ไม่ช่วยทำงานบ้านก็เป็นการเอาเปรียบพ่อแม่เช่นกัน

พ่อแม่กับลูกต้องเชื่อฟังกัน มีระเบียบวินัย มุ่งหวังปฏิบัติ
ประโยชน์ และอำนวยความสะดวกแก่กัน จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีได้

การท่องเที่ยวไม่ใช่เรื่องบันเทิงส่วนตัว

กล่าวถึง “การท่องเที่ยว” แล้ว เรามักนึกถึงการพักผ่อนความสนุกสนานรื่นเริง การมีหน้ามีตา เช่นได้ท่องเที่ยวรอบโลก การได้พบเห็นสิ่งแปลกสวยๆ งามๆ หรือสิ่งที่มีชื่อเสียง จึงกล่าวได้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นกำไรของชีวิต”

แต่ที่จริงเมื่อเราศึกษา “การท่องเที่ยว” เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตรวมทั้งของมนุษย์เอง จะเห็นว่าการท่องเที่ยวไม่ใช่เรื่องการพักผ่อนสนุกสนานบันเทิงหรือเพื่อกำไรจากชีวิต หากเป็นความจำเป็นของชีวิต เราจะยกตัวอย่างสิ่งมีชีวิตที่คิดกันว่าไม่เดินทางท่องเที่ยวคือต้นไม้ เช่น ต้นมะพร้าวที่ขึ้นอยู่ชายทะเล เมื่อตกจั่นออกลูกแก่ผลมะพร้าวจะหลุดตกลงมา กระแสคลื่นที่ซัดสาดไม่หยุดหย่อนพาเอาผลมะพร้าวนี้ล่องลอยไป บางทีไกลนับเป็นพันๆ กิโลเมตร เมื่อขึ้นถึงชายหาดที่เหมาะสม มันก็งอกงามขึ้นเป็นต้นมะพร้าวที่สูงแข็งแกร่ง (มะพร้าวสามารถขึ้นในภูมิภาคร้อนขึ้นได้ทั่วโลก)

เราลองดูการท่องเที่ยวเดินทางของมนุษย์บ้าง จากข้อสันนิษฐานบางทฤษฎีกล่าวว่า มนุษย์กำเนิดขึ้นในโลกราว 5 แสนปีมาแล้ว ถิ่นกำเนิดเชื่อกันว่าอยู่บริเวณทวีปแอฟริกาปัจจุบัน จากนั้นมนุษย์ได้เดินทางไปตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วโลกที่ชั่วโลกเหนือกลางทะเลทราย และบนเทือกเขาสูง เพื่อหาที่ทำกินอันเหมาะสม นกเล็ก ๆ บินข้ามพำนับเป็นหมื่น ๆ กิโลเมตร เพื่ออพยพไปสัมผัสกับอากาศที่อบอุ่น

ตัวอย่างทั้งหมดที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าการเดินทางไม่ใช่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือสนุกสนานบันเทิง การเดินทางเป็นความจำเป็นของชีวิต เป็นเรื่องของการทำมาหากิน เพื่อความอยู่รอดและพัฒนาการ

ในประวัติศาสตร์ของเรา คนไทยก็ได้อพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นใหม่อยู่เสมอ เช่น สมัยพระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ในพงศาวดารเขียนไว้ว่า “ด้วยสายน้ำมาเดินเสียทางลำนํ้าสุพรรณบุรีใหม่ ที่เมืองอู่ทองกันดารน้ำเข้าทุกที จนถึงขุดกระพังขังน้ำไว้เป็นอันมากก็ไม่มีน้ำพอใช้ จึงเป็นเหตุให้เกิดเจ็บไข้ จนถึงเป็นโรคห่า พระเจ้าอู่ทองเห็นจะเยียวยากแก้ไขไม่ได้ จึงต้องทิ้งเมือง”

ในปัจจุบันมีพาหนะที่ทำให้มนุษย์เดินทางไปได้ทั่วโลก เช่น เรือที่เดินฝัจักรไปทั่ว 7 คาบสมุทร เครื่องบินที่ผงาดขึ้นท้องฟ้าไปทั่วโลก ซึ่งบรรทุกพ่อค้า นักธุรกิจ นักการเมืองและนักการทูต ตลอดจนสินค้าจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง จากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งนั้น ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันการ

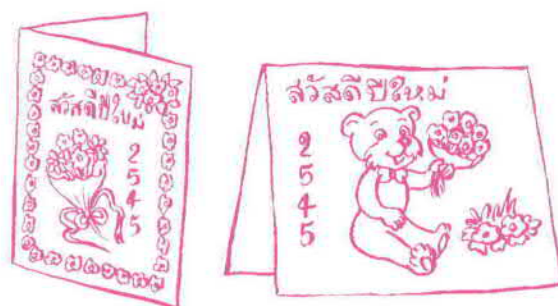

ท้องเที่ยวจะเกี่ยวกับเรื่องทำกินเป็นสำคัญ หรือไม่ก็เป็นเรื่อง
ทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำกิน

ผู้ที่เข้าใจการท้องเที่ยวเป็นเรื่องสนุกสนานบันเทิง อาจ
จะวาดภาพการท้องเที่ยวว่าเป็นการนั่งรถออกจากกรุงเทพฯ
ร้องเพลงสนุกไปกับเพื่อนในหน้าร้อน มองไม่เห็นภาพชาวไร่
ชาวนาเดินทางเหน็ดความแห้งแล้ง และชีวิตที่จำเจยากไร้ไม่มีความ
หวังในชนบทเข้ามาหางานทำ มาหาชีวิตที่ดีกว่าโดยมาอยู่กัน
อย่างแออัดตามย่านสลัมต่าง ๆ จำนวนนับเป็นแสน ๆ คน

เยาวชนผู้ที่มีโอกาสได้ไปท้องเที่ยวที่ไหนก็ตาม ควร
คิดว่าการท้องเที่ยวไม่ใช่เรื่องสนุกสนานบันเทิงหรือได้ดูสิ่ง
แปลก ๆ น่าสนใจ การท้องเที่ยวที่แท้จริงเป็นเรื่องของปากท้อง
ดังนั้นนอกจากการสังเกตวิถีการดำเนินชีวิตทางวัฒนธรรม
แล้ว เราจะต้องศึกษาการทำมาหากินของท้องถิ่นที่ไปเยือน
ดูสภาพการมีของกินของใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร
ใครมีมากกว่าใครด้วย เช่นนี้จึงได้เข้าถึงเนื้อหาของท้อง
เที่ยว

อวยพรกันอย่างไรดี

ในวาระส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เรามักตั้งความปรารถนาดี ส่งความสุขและอวยพรกัน พรที่เราให้แก่กันนั้น บางทีเราก็ให้ไปหรือรับมาโดยไม่ได้คิดกันว่า เนื้อหาของคำอวยพรเหล่านั้นหมายถึงอะไร และเราควรอวยพรกันอย่างไรดี

คำอวยพรที่ให้แก่กันนั้น โดยทั่วไปมีหลากหลาย บางคนก็เขียนกันไปคล่องๆ ตามความเคยชิน เขียนกันต่อๆ มา บางคนก็เขียนด้วยความรู้สึกเช่นนั้นจริงๆ อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่ามีพรที่แพร่หลายใช้กันมาก พรเหล่านี้ถึงแม้บางคนจะพูดไปตามแบบแต่อย่างน้อยมันก็สะท้อนความรู้สึกนึกคิด สะท้อนความปรารถนา สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เราเห็นหรือสังคมยอมรับว่าดีมีอะไรบ้าง พรที่จะยกเป็นตัวอย่างและอภิปรายในที่นี้คือ ที่ว่า “ขอให้เจริญด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข” ใช้กันมากอย่างเป็นทางการหลายระดับ ยิ่งในระดับชั้นสูงหรือในระดับผู้ใหญ่ด้วยแล้วยังใช้กันมาก

พรที่ว่าด้วย “ลาม ยศ สรรเสริญ สุข” นี้ กล่าวอีกด้านหนึ่งก็คือเห็นว่าทั้ง 4 ประการนี้เป็นของดี เป็นของน่าพึงใจ ทว่าเราลองพิจารณาให้ละเอียดว่า ลาม ยศ สรรเสริญ สุข นั้น เป็นสิ่งที่น่าพึงใจ เป็นสิ่งที่เราควรไขว่คว้าหาอย่างเอาเป็นเอาตาย หรือไม่ จะขอกล่าวถึงทีละคำ

พรคำแรกคือขอให้เจริญด้วยลาม ลามนี้คืออะไร “ลาม” ก็คือ สิ่งที่เราได้มาเปล่าๆ โดยไม่ต้องลงแรง ลามนี้จะเป็นแก้วแหวน เงินทอง วัตถุสิ่งของอะไรก็ได้ แต่เราทราบดีว่าบรรดาแก้วแหวนเงินทองหรือวัตถุของต่างๆ นั้นไม่เกิดขึ้นเอง หากต้องเกิดขึ้นจากแรงงานของมนุษย์เข้าไปดัดแปลงวัตถุทางธรรมชาติให้เกิดข้าวของเครื่องใช้มา ถ้าเราได้ลาม คือ ได้วัตถุข้าวของเครื่องใช้ โดยไม่ได้ลงแรงทำขึ้นมาเองก็คือการกินแรงคนอื่น ดังนั้นการอวยพรให้เจริญด้วยลาม จึงเท่ากับยุยงส่งเสริมให้เรากลายเป็นผู้นิยมการกินแรงผู้อื่น และเมื่อพิจารณาในด้านระบบของสังคมแล้ว การอวยพรให้ได้ลามก็เท่ากับเป็นการยอมรับหรือส่งเสริมการโกงกินว่าเป็นของถูกต้อง เช่นดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญอยู่ มีผู้เอาของมาให้ก็คิดไปว่านั่นเป็นการได้ลาม ไม่คิดว่าเป็นการคอร์รัปชัน ที่ร้ายกว่านั้นเมื่อความคิดปรารถนาได้ลามมีมาก เขาไม่ให้อะไรก็ไปบีบบังคับให้เขาต้องยอมให้ก็เป็นการโกงกินโดยแท้

พรคำที่สองคือ ให้เจริญด้วยยศ พรนี้กล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือ การส่งเสริมให้ลงยศ ลงตำแหน่ง ลงอำนาจ ลงสีเครื่องแบบให้เป็นคนยโสวางตัวเป็นนายผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ วางตัวเป็นนายประชาชน

พรคำที่สามคือ ให้เจริญด้วยสรรเสริญ นั่นเป็นการส่งเสริมให้ระบบสอพลอมีความเจริญ ให้ปรารถนาแต่คำสรรเสริญ เยินยอเท่านั้น ไม่สนใจคำวิจารณ์หักท้วง ถือว่าใครถูกวิจารณ์หักท้วงเป็นสิ่งที่แย่ที่จริงการถูกวิจารณ์หักท้วงด้วยความปรารถนาดีนั้นเป็นสิ่งที่ดี เป็นโอกาสให้เราได้ปรับปรุงตัวเอง การได้รับคำสรรเสริญเสียอีกเป็นอันตรายได้ง่าย ทำให้เราหลงตัวเอง และทำความผิดด้วยความเย่อหยิ่ง

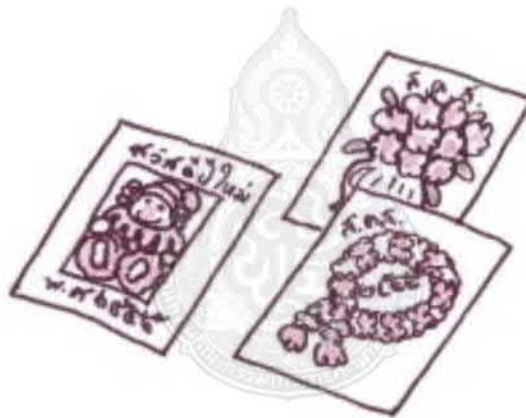
พรคำที่สี่คือ ให้เจริญด้วยความสุข มีความสุขอย่างล้นเหลือหรือสามารถเสวยสุขได้เต็มที่ เป็นการส่งเสริมให้มีความสุข เห็นความสุขเป็นยอดปรารถนาของชีวิต โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น เช่น มีบ้านหลังเดียวไม่พอต้องมีบ้านที่โน่นที่นี้หลายหลัง มีที่ทำกินพอควรไม่พอต้องมีที่ดินเป็นหมื่นๆ เป็นแสนๆ ไร่ มีภรรยาคนเดียวไม่พอต้องมี “อนุ” อีกหลายๆ คน โตแล้วกินข้าวด้วยตัวเองไม่พอต้องหาคนมาป้อนให้ มีเสื้อผ้าสามสี่ชุดไม่พอต้องมีเป็นสิบๆ ชุด เดินหาซื้อของในบ้านเราไม่พอต้องไปช้อปปิ้งต่างประเทศ ฯลฯ

เราได้เห็นว่าคำอวยพรที่เราให้แก่กันตามโอกาสวาระต่างๆ นั้นมีจำนวนมากที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาหรือการสร้างชาติไทยใหม่ หากอ้างหรือส่งเสริมค่านิยมที่เน่าเฟะของสังคมเก่าที่เน้นการกดขี่กัน เอารัดเอาเปรียบกันมากกว่ารักใคร่ร่วมมือกันสร้างผลผลิตและแบ่งปันผลผลิตอย่างเป็นธรรม

คำอวยพรที่เราควรจะให้แก่กันในช่วงเวลานี้ น่าจะเป็นความปรารถนาที่ให้เพื่อนเราหรือผู้ที่เรารักนับถือได้เอาชนะ

อุปสรรคต่างๆ ในการร่วมกันสร้างประเทศไทยให้เป็นเอกราช
สมบูรณ ไม่ถูกใครครอบงำทางเศรษฐกิจและการเมืองและ
เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง นี่ละคือพรที่ถูกต้อง เป็นพรที่
ให้ทั้งความเจริญ แก่ผู้ที่ได้รับและแก่ประเทศชาติและประชาชน
พร้อมกันไปด้วย

ความกล้าหาญคือการต่อสู้ เพื่อความถูกต้องเป็นธรรม

เรื่องราวเกี่ยวกับวีรบุรุษผู้ต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมหลายคน เช่น โทมัส มอร์ ผู้ต่อสู้กับการประทุษร้ายของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 และจอห์น แลมเดน ต่อสู้คัดค้านการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม มีบางคนเขียนจดหมายปรารภว่า ผู้กล้าหาญที่เป็นชาวไทยไม่มีอยู่บ้างหรือ ตอบได้ว่ามี มีอยู่มากเสียด้วย เรามีประชาชนชาวบ้านบางระจันที่ยืนหยัดต่อสู้การรุกรานของพม่าอย่างเด็ดเดี่ยว วีรบุรุษในประวัติศาสตร์ที่นักเรียนเรียนก็มีบุคคลที่เป็นวีรบุรุษอีกมาก แต่มีข้อน่าสังเกตว่าวีรบุรุษเหล่านี้เกือบทั้งหมด เป็นผู้ที่ต่อสู้กับการรุกรานที่ไม่ถูกต้องเป็นธรรมจากภายนอก ที่ต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมภายในสังคม อย่างเช่นโทมัส มอร์ ยังไม่เห็นมีปรากฏ

สอนกันในประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง ทั้งที่ในทางเป็นจริงก็มีอยู่หลายคน

ทุกวันนี้เยาวชนจำนวนไม่น้อยมองโลก มองประเทศ และมองผู้ใหญ่ด้วยความหมัดหวัง นั่นเป็นการมองในด้านเดียว ในแง่ซีมเซา เปื้อหน่าย ท้อถอย ซึ่งไม่ถูกต้อง ที่ถูกเราควรมองโลกในด้านที่สดใสและมีหวังด้วย ด้านที่สดใสมีความหวังก็คือ ในขณะนี้มีคนจำนวนมากที่เข้าสู่เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมในสังคมอย่างไม่กลัวการคุกคามหรืออำนาจมืดใดๆ

เมืองไทยเราขณะนี้มีปัญหามากมาย เช่นเรื่องเศรษฐกิจที่อ่อนแอ ความยากจนเพิ่มพูน อัตราการว่างงานสูงขึ้น ธุรกิจการค้าตกอยู่ในมือนายทุนต่างชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาเหล่านี้จะแก้ไขได้ก็ต้องมีความกล้าหาญ ทั้งประชาชนที่กล้าหาญและผู้นำที่กล้าหาญ โดยเฉพาะผู้นำที่กล้าหาญเป็นตัวแทนของประชาชนสำคัญมาก เราจึงต้องการผู้นำที่ต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมในสังคม มิใช่ปิดกั้นปิดเบือนความถูกต้องเป็นธรรม

หากมีการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมอย่างหนักเป็นเวลานาน เราก็จะได้สังคมที่ถูกต้องเป็นธรรม อันอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งมวล เด็กทุกคนจะไม่อดอยาก หิวโหย ได้มีโอกาสศึกษาจนเต็มความสามารถ มีงานทำและมีเวลาว่างที่จะพักผ่อนอย่างเป็นสุขในบ้านปลายของชีวิต เยาวชนไทยทุกคนจะต้องเสริมจิตใจที่กล้าหาญนี้ไว้ให้เติบโตใหญ่ยิ่งขึ้นชาติไทยของเรา ก็จะกล้าแข็ง ไม่ต่ำต้อยน้อยหน้า

ประเทศใด เยาวชนทั้งหลายต้องป้องกันไม่ให้ความรู้สึก
หวาดหวั่นหรือหมดหวังเข้ามาครอบงำจิตใจ ปล่อยตัวหลง
ระเห็จไปกับความสนุกเฉพาะหน้าชั่วแล่น มีภาษิตอังกฤษบท
หนึ่งกล่าวไว้ว่า “ที่ใดมีความตั้งใจ ที่นั่นมีความสำเร็จ”
ซึ่งสามารถกล่าวให้ถูกต้องมากขึ้นว่า “ที่ใดมีความกล้าหาญ
ที่นั่นมีความสำเร็จ”

ต้องประหยัดและขยันเพื่อสร้างชาติใหม่

ภาระการสร้างชาติใหม่หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า พัฒนาประเทศเป็นภาระใหญ่หลวงและมีเกียรติที่เยาวชนชาติจะต้องแบกรับ ที่ว่าเป็นภาระใหญ่หลวงเพราะการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นจากความอ่อนแอ เน่าเฟะ ล้าหลัง และไม่เป็นธรรมให้เป็นสิ่งที่เข้มแข็ง สดใหม่ ก้าวหน้าและเป็นธรรม เป็นงานยาก คนจำนวนมากต้องอุทิศตัวเป็นเวลายาวนานจึงทำได้สำเร็จ การสร้างชาติไทยใหม่ที่เข้มแข็ง สดใหม่ ก้าวหน้าและเป็นธรรม เราต้องอุทิศตัวเป็นเวลานานตลอดชีวิต ในขณะที่ภาระนี้เป็นภาระที่ใหญ่หลวงและยากลำบากแต่ก็เป็นภาระที่มีเกียรติด้วย นั่นคือภาระของการสร้างชาติใหม่ทำนองนี้ไม่ได้เกิดอยู่บ่อยๆ แต่การสร้างชาติใหม่นี้เป็นเหตุการณ์พิเศษของประวัติศาสตร์ เหมือนกับการกู้เอกราชจากการยึดครองของพม่าในอดีต งาน

สร้างชาติเป็นงานที่มีเกียรติเพราะเป็นงานที่ต่อสู้กับการกดขี่
เอารัดเอาเปรียบ เพื่อให้คนสามารถเป็นคนได้อย่างเต็มที่

ในการสร้างชาติใหม่ เราก็ต้องสร้างนิสัยใหม่และค่านิยม
ใหม่ขึ้นพร้อมกัน นั่นคือเราต้องดัดแปลงตัวเราให้เป็นคนใหม่ที่
เหมาะสมสำหรับการสร้างและการอยู่ในสังคมใหม่ เราจะต้อง
สร้างนิสัยและค่านิยมใหม่อย่างไรบ้าง มีนิสัยและค่านิยมใหม่
หลายอย่างที่เราต้องสร้างขึ้น ในที่นี้จะพูดถึงแต่เพียง 2 อย่าง
คือ ความประหยัดและความขยัน

ในด้านความประหยัด เราคงจะเห็นว่าสภาพการจับจ่าย
ใช้สอยของเรา โดยมากยังนิยมความหรูหราโอ่อ่าหรือสุ่ยสุ่ย
ฟุ่มเฟือย ทั้งนี้เพราะว่าไปติดหรือไปรับค่านิยมของผู้ที่ไม่ทำงาน
หรือทำงานน้อยแต่มีกินมากมายใช้กับตัว เราจะต้องขจัดค่านิยม
และนิสัยที่ไม่ถูกต้องนี้อย่างจริงจัง สร้างนิสัยประหยัดในการทำ
กิจการทุกอย่างในโรงเรียน ถ้ามีงานเทศกาลรื่นเริงก็ควรจัดขึ้น
อย่างประหยัดและงานเทศกาลรื่นเริงไม่ว่าเรื่องอะไรก็ควรจัดอย่าง
ประหยัดเช่นกัน ไม่ควรทุ่มเทเงินและแรงงานจำนวนมาก เพื่อ
สนุกสนานกันอย่างสุดเหวี่ยงเพียงวันเดียว หนังสืออนุสรณ์
สำหรับระลึกงาน ระลึกโรงเรียน หรือระลึกรุ่นก็ตามที่ ไม่ควร
ทำแข่งขันกันด้านความหรูหรา หากควรแข่งกันในด้านเนื้อหา
หนังสือบางเล่มใช้เงินทำสูงมาก เป็นความฟุ่มเฟือยที่น่าเสียดาย
มาก ประเทศของเราผลิตอะไรเองเกือบไม่ได้ กระดาษดี ๆ สวย ๆ
ฟิล์มทำรูปก็ล้วนต้องสั่งจากต่างประเทศ ทำให้เงินตรารั่วไหลออก
จากประเทศทั้งสิ้น

การแต่งตัวก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องประหยัด ไม่ควรทั้งใช้เงินจับจ่ายและเวลาคิดถึงเรื่องการแต่งกายมากเกินไป จุดประสงค์ในการแต่งกายมีสำคัญเพียง 2 ข้อเท่านั้นคือ ข้อแรกเพื่อรักษาสุขภาพของร่างกาย และข้อที่สองเพื่อรักษาความสะอาด มิใช่ให้สวยงามบาดใจใครหรือให้สวยโก้เก๋กว่าใคร ไม่ควรใช้เสื้อผ้าเครื่องสำอางหรือน้ำหอมแพงๆ

หลักของความประหยัดก็คือ ใช้เงินและแรงงานให้คุ้มค่าที่สุด พยายามลดทอนเวลาและแรงงานในการทำงานขึ้นหนึ่งอยู่เสมอ คิดประดิษฐ์ในการใช้วัสดุสิ่งของหลายรูปแบบ มีไชโยนทิ้งไปง่าย ๆ ถ้าไม่ประหยัดทรัพยากรที่มีค่าของเรา ไม่ว่าเป็นทรัพยากรในธรรมชาติหรือทรัพยากรแรงงานมนุษย์ก็จะไม่สามารถระดมมาใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ และการพัฒนาประเทศหรือการสร้างชาติใหม่ย่อมเป็นไปได้

ด้านความขยันเป็นอย่างไร ในข้อแรกเราจะเห็นว่บรรดาของกินของใช้ต่างๆ เกิดขึ้นจากมีแรงงานของมนุษย์ไปดัดแปลงธรรมชาติ ฝนไม่เคยตกลงมาเป็นข้าวต้ม บ้านก็ไม่เคยงอกขึ้นมาเองจากใต้แผ่นดิน เราต้องลงแรงทำทั้งสิ้น ความขยันในข้อแรกจึงจำเป็นสำหรับการสร้างของกินของใช้ให้ประเทศสมบูรณ์ มั่งคั่ง ถ้าไม่ขยันทำงานก็ไม่มีของกินของใช้ และชาติก็จะยังยากจนไม่เจริญรุดหน้า การขยันทำงานสร้างของกินของใช้นี้ ถ้าต้องการจะให้เกิดผล ก็ต้องขยันในการศึกษาความรู้และวิทยาการต่างๆ ด้วย เพื่อว่าเราจะได้อำนาจของธรรมชาติและของสังคม นำมาใช้ในการสร้างของและแบ่งของอย่างทั่วถึง

ความขยันในข้อสุดท้ายที่เราควรหมั่นทำก็คือ ขยันในการต่อสู้เพื่อความเป็นประชาธิปไตย โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ไม่ให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากุมอำนาจ บริหารประเทศตามอำเภอใจ ประเทศเป็นของเราทุกคน เมื่อทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ ก็ขยันตั้งใจทำงานให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ถ้ารู้สึกว่าถูกกีดกันไม่ให้เป็นเจ้าของประเทศ ก็ไม่ขยันตั้งใจทำงาน การต่อสู้เพื่อความเป็นประชาธิปไตยจึงสำคัญมาก สำหรับความขยันทั่วไปของประชาชนอีกข้อหนึ่งที่เราจะต้องขยันต่อสู้คือ ต่อสู้กับการรุกรานครอบงำของมหาอำนาจต่างชาติ เพราะตราบไต่ที่มหาอำนาจต่างชาติยังครอบงำประเทศของเราอยู่ ให้เราขยันสักเพียงใด ผลประโยชน์ก็ไม่ตกอยู่กับเรา หากไปตกอยู่กับนายทุนต่างชาติที่มาตั้งบริษัทห้างร้านหรือโรงงาน เขากำไรกลับไปประเทศของเขาหมด ชาติเราก็ยากจนอยู่ดังเดิม คนไทยได้แต่ขายแรงงานราคาถูกร่ำๆ แก่พวกเขาเท่านั้น

งานสร้างชาติใหม่เป็นงานที่ใหญ่หลวงและมีเกียรติ เราลงมือทำเสียแต่วันนี้เถิด

ตอนที่
3
นอกรั้วโรงเรียน

รอบรู้โลกกว้างเห็นทางถูกผิด

“รอบรู้โลกกว้าง เห็นทางถูกผิด” ที่ตั้งคำขวัญไว้เช่นนี้ เพราะเห็นว่าความหมายของนักเรียนในปัจจุบัน กว้างขวางกว่าความหมายของนักเรียนในอดีตหลายประการ

ในสมัยก่อนนี้นักเรียนดีหมายถึง ผู้ที่เอาแต่ท่องบ่นตำราเพื่อให้จดจำข้อความในตำรานั้นไปเขียนได้ถูกต้องในเวลาสอบ แล้วจะได้เลื่อนชั้นสำเร็จออกมาเป็นเจ้าคนนายคน ในสมัยนี้เห็นกันว่าที่จะเอาใจใส่เฉพาะตำราเรียนนั้นไม่ถูกต้อง เพราะตำราเรียนมีลักษณะคับแคบเกินไป จะต้องมีหนังสืออื่นประกอบ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มขึ้นอีก ที่ว่าตำราเรียนคับแคบเกินไปนั้นเข้าใจได้ง่ายคือ ตำราเรียนเขียนขึ้นตามหลักสูตรซึ่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขช้าไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของโลก ข้อที่สองมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอที่ไม่อยู่ในตัวเรา

ข้อที่ตำราเรียนมีลักษณะคับแคบล้าหลังเช่นนี้ นักเรียนจำนวนไม่น้อยจึงเบื่อหน่ายการอ่านและการเรียน ซึ่งขัดกับธรรมชาติของเยาวชน เพราะธรรมชาติของเยาวชนนั้นต้องการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่เป็นที่สุด ครูที่สอนนักเรียนในปัจจุบันจะพบว่า นักเรียนกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะได้แสดงออก ได้ติดตามเหตุการณ์ ได้รู้จักคิดว่า สิ่งใดผิด สิ่งใดถูก เหตุเช่นนี้ความเชื่อเกี่ยวกับนักเรียนดีแบบโบราณ ว่า “หน้าที่ของนักเรียนก็คือเรียนเท่านั้น” โดยสิ้นเชิง

ลักษณะเด่นของนักเรียนดีสมัยก่อนอีกข้อหนึ่งคือ ต้องเรียบร้อยเหมือนผ้าพับไว้ ต้องเคารพจนอบน้อมต่อครูอาจารย์ ไม่ได้เถียง ผิดถูกอย่างไรก็ให้รับฟังไว้ เพราะท่านเป็นผู้ใหญ่ ออบน้ำร้อนมาก่อน ปัจจุบันเห็นกันว่าความเชื่อและการปฏิบัติแบบนั้นขัดต่อพัฒนาการของเด็ก และขัดต่อหลัก “ประชาธิปไตยในโรงเรียน” ด้วย นักเรียนที่ดีในปัจจุบันเห็นกันว่าควรเป็นผู้สุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้มีความกล้าหาญ รู้จักวิจารณ์ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดถูกสิ่งใดผิดด้วยตัวเอง มีความคิดริเริ่มหาทางใหม่เพื่อแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

จากลักษณะของนักเรียนดีในปัจจุบัน จึงพอเขียนเป็นคำขวัญว่า “รอบรู้โลกกว้าง เห็นทางถูกผิด” ได้ นั่นคือชีวิตของนักเรียนที่ดีจะไม่จมปลักอยู่แต่ในตำราเรียนเท่านั้น หากยังต้องสนใจศึกษาสภาพและสถานการณ์แวดล้อมในวงกว้างออกไปอีก โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเมือง นักเรียนที่แม้เรียนดีสอบได้ที่ 1 มาโดยตลอดแต่ไม่รู้โลกกว้าง ไม่รู้เรื่องเศรษฐกิจและ

การเมือง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำมาหากินและการดำรงชีพของเรา
ก็ไม่เรียกว่านักเรียนดี ในทำนองเดียวกัน นักเรียนที่แม่ไม่เคย
ประพาศติณณทกฏโรงเรียนเลยสักครั้ง แต่ว่าเป็นคนเชื่อฟังโดยไม่รู้จัก
ไตรตรอง ไม่รู้สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด คิดแต่จะเอาดีส่วนตัว เป็นเจ้าคน
นายคน ไม่คิดทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะเรียกว่านักเรียนดี
ไม่ได้ นักเรียนดีจะต้องคิดทำงานเพื่อหมู่คณะเพื่อประเทศชาติ
เสมอ

หน้าที่การเรียนรู้ของนักเรียน

หน้าที่ของนักเรียนมีมากกว่าการเรียนรู้ หลายคนพยายามสร้างความเข้าใจผิดให้แก่เด็กนักเรียนว่า หน้าที่ของนักเรียนคือเรียนเท่านั้น บางคนก็ใจกว้างหน่อยขยายหน้าที่การเรียนรู้ว่ารวมไปถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่นอกหลักสูตรและเสริมหลักสูตรคือ เรียนทั้งในห้องเรียนและทำกิจกรรมภายในโรงเรียนตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ อีก แต่กระนั้นหน้าที่ของนักเรียนก็ไม่ได้มีเพียงเรียนอย่างเดียว การที่พูดกันว่าหน้าที่ของนักเรียนก็คือ เรียน นั้น เกิดจากการมองนักเรียนในวงแคบเกินไป คือ มองเฉพาะนักเรียนที่มีฐานะปานกลางหรือดีในตัวเมืองเท่านั้น หากมองกว้างไปทั่วประเทศและทั่วโลก เช่น ในระดับทั่วประเทศของเรานักเรียนส่วนใหญ่อยู่ตามชนบท เด็กนักเรียนเหล่านี้จำนวนไม่น้อยต้องช่วยพ่อแม่ทำการผลิตในไร่นา ไม่เคยได้ทำหน้าที่เรียนแต่เพียงอย่างเดียวเลย แม้แต่เด็กนักเรียน

ในเมืองที่ฐานะครอบครัวไม่ดีนักก็ต้องช่วยครอบครัวทำมาหากิน ในระดับทั่วโลกก็เป็นเช่นนี้

นี่เป็นความเข้าใจเบื้องต้นที่สำคัญมาก ถ้าเข้าใจสิ่งนี้ผิดไปก็จะจัดการศึกษาบกพร่อง 2 อย่างใหญ่ๆ คือ **ข้อแรก** จัดการศึกษาไม่ทั่วถึง เนื่องจากมุ่งแต่จะให้เด็กเรียนอย่างเดียวไม่สร้างผลผลิตขึ้นในระหว่างเรียนบ้าง และ**ข้อที่สอง** ทำให้นักเรียนที่เรียนสำเร็จแล้วมีชีวิตห่างไกลกับการทำงานและการผลิต ไม่มีงานทำหรือได้งานทำไม่ตรงกับที่เรียนมา ข้อบกพร่องทั้งสองนี้เป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะทวีความมากยิ่งขึ้นทุกที ฉะนั้นเราควรจะทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ของนักเรียนเสียใหม่

ที่นี่เราจะพูดถึงหน้าที่การเรียนของนักเรียนบ้าง เราทราบกันว่าหน้าที่การเรียนของนักเรียนก็คือ เรียนวิชาความรู้ บางคนก็กล่าวว่าประเทศไทยของเราต้องด้อยพัฒนาเพราะประชาชนมีความรู้่น้อย ดังนั้น นักเรียนก็ต้องเรียนหนังสือมากๆ มีวิชาความรู้มากๆ จึงจะช่วยกันพัฒนาประเทศได้ ในเรื่องรู้มากๆ มีวิชามากๆ มีประเด็นสำคัญอยู่ที่รู้อย่างถูกต้อง มีวิชาอย่างถูกต้อง ดังนั้นปัญหาหน้าที่การเรียนของนักเรียนจึงไม่ได้อยู่ที่ก้มหน้าก้มตาเรียนๆ ไป แต่อยู่ที่การเรียนอย่างวิเคราะห์และวิจารณ์ให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง ได้วิชาที่ถูกต้อง อาจกล่าวสรุปได้ว่า ปัญหาหน้าที่การเรียนของนักเรียนก็คือปัญหว่านักเรียนควรจะเรียนรู้อะไร และเรียนรู้ได้อย่างไร

นักเรียนควรจะเรียนรู้อะไร ถ้าตอบอย่างคนเถรตรงก็ต้องตอบว่าควรเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในหลักสูตร แต่มีปัญหาต่อไปอีก

ว่าเรารู้สิ่งที่อยู่ในหลักสูตรแล้วเข้าใจปัญหาของประเทศชาติ วิธีแก้ปัญหของประเทศชาติหรือไม่ เรียนจบไปแล้วมีงานทำตามที่ได้เล่าเรียนมาหรือไม่ หลักสูตรนั้นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงและเกื้อกูลการดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุขของผู้เรียน ดังนั้นในกรณีเช่นนี้เราจึงไม่ควรตอบว่าควรเรารู้สิ่งที่อยู่ในหลักสูตร

ปัญหาควรจะเรารู้ว่าอะไรคือปัญหาความสำคัญของความรู้ ความรู้มีหน้าที่สำคัญอยู่ 2 ข้อด้วยกัน คือ ข้อแรกช่วยให้เราเข้าใจสภาพแวดล้อม และข้อต่อมา ช่วยให้เราสามารถดัดแปลงสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม ดังนั้นสิ่งที่เราควรเรียนคือเรียนสิ่งที่ทำให้เราเข้าใจสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมของเรา เช่น เข้าใจว่าปัญหาของประเทศชาติปัจจุบันนี้ได้แก่อะไร มีต้นตอสาเหตุเกิดจากอะไร และเราก็ควรเรารู้วิธีที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น เช่นเมื่อรู้ว่าต้นตอสาเหตุของปัญหาของประเทศเราไม่ว่าทางเศรษฐกิจที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน ไม่มีงานทำไปจนถึงเรื่องการเมืองวัฒนธรรมที่เราไม่เป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากถูกต่างชาติเข้าแทรกแซงและครอบงำ ก็ต้องรู้วิธีที่จะทำให้ประเทศของเราเป็นอิสระพ้นจากการแทรกแซงครอบงำดังกล่าว

นักเรียนควรเรียนอย่างไร จากที่เราได้ทราบว่าเขาควรเรียนอะไรแล้ว เราก็ต้องทราบต่อไปว่าเขาควรเรียนอย่างไร เราไม่ควรเรียนสิ่งต่างๆ อย่างเป็นความรู้ตายตัวและอย่างท่องจำ เพราะการเรียนทำนองนั้นจะทำให้เราเป็นคนรู้อะไรหลายๆ เท่านั้น แต่ไม่รู้ว่าจะอย่างไรหนุกอย่างไรหนืด ดังนั้น เราควรเรารู้อย่าง

ถูกต้อง 2 ด้านด้วยกันคือ ด้านแรกควรเรียนอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ รู้จักคัดเลือกว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ไม่ใช่ว่ารับท่องจำทั้งหมดหรือ ปฏิเสธหมดโดยเฉพาะปัญหาวัฒนธรรมของเราบางอย่างอาจไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมต้องทิ้งไป เช่นวัฒนธรรมทางด้านการปกครองที่เป็นแบบอำนาจนิยมก็ต้องทิ้งไป สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมขึ้นมา และวัฒนธรรมบางอย่างก็ต้องทิ้ง เช่น วัฒนธรรมของประชาชนที่รวมแรงสามัคคีกันลงแขกเกี่ยวข้าวหรือทำสาธารณประโยชน์อื่นๆ เช่นนี้ก็ต้องรักษาไว้ นอกจากนี้วัฒนธรรมบางอย่างก็ควรพัฒนาให้ขึ้นสู่ระดับสูงขึ้นไป เช่น วัฒนธรรมการทำนาที่ใช้แรงคนและสัตว์ ควรเปลี่ยนเป็นใช้เครื่องจักรกล

อีกด้านหนึ่งก็คือ เพื่อให้แน่ใจว่าการจำแนกและการเลือกว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด จริงๆ นั้น เราต้องนำข้อวินิจฉัยนั้นไป ปฏิบัติการเรียนนั้นจะเพียงวิเคราะห์วิจารณ์อย่างเป็นผู้คงแก่เรียน ไม่พอ จะต้องรู้จักนำไปใช้ปฏิบัติด้วย ไม่ให้เกิดสภาพ “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” ขึ้น การปฏิบัติจึงเป็นวิธีการเรียนที่สำคัญ ถ้าไม่มีการปฏิบัติแล้วก็จะไม่เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และสิ่งที่ได้นั้นก็เป็นความรู้เพียงครั้งเดียว

ผู้ที่ป็นนักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้เรียนถึงระดับมัธยมศึกษา มีโอกาสดีกว่าเยาวชนไทยส่วนมาก ควรอภิปรายหน้าที่ การเรียนของตนเพื่อที่จะได้ใช้โอกาสที่ดีกว่านี้ ช่วยกันพัฒนา ประเทศชาติของเราให้ก้าวหน้าเข้มแข็งมีความเป็นธรรม ให้เยาวชนไทยทั่วประเทศมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเช่นเราบ้าง

แต่มิตรเยาวชนวันเปิดภาคเรียน

เมื่อปีการศึกษาใหม่เวียนมาถึงอีกครั้งหนึ่งนักเรียนได้ขึ้นชั้นใหม่ พบกับครูใหม่ ได้เริ่มเรียนวิชาใหม่ มีเพื่อนใหม่ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องน่าตื่นเต้น ยินดี และท้าทายให้เราออกไปเผชิญชีวิตอย่างกล้าหาญร่าเริง เพื่อที่เราจะได้รู้ว่าชีวิตมีคุณค่าชีวิตที่มีความหมายคืออะไร

ในท่ามกลางความน่าตื่นเต้น ยินดีนี้ ก็มีความน่ากลัวแฝงอยู่ด้วยกันคือ ความน่ากลัวของการดำเนินชีวิตของเยาวชน มีสาเหตุสำคัญจากความน่าเฟะของสังคม การขาดตัวอย่างแนวทางแห่งความประพฤติที่ดี

ความน่าหวาดกลัวในชีวิตประจำวันนี้มีมาก ผู้ที่อยู่ตามเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ ต้องสูดอากาศเป็นพิษ ต้องเผชิญกับเสียงหนวกหูและเสียงภัยในการจราจรอันอึดอัดไม่สะดวกและน่าหวาดเสียวในที่นี้จะพูดถึงอันตราย สิ่งที่เราควรระวังและสิ่งที่ควรสำนึก 3 ข้อด้วยกันเป็นบรรณาการแก่เยาวชนในวันเปิดภาคเรียน

อันตรายข้อแรกที่เยาวชนควรจะมีควรระวังเป็นพิเศษ คือ อันตรายจากยาเสพติด ยาบ้า เป็นต้น

เราควรหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติดไม่ว่ากรณีใดๆ ไม่ควรทดลอง ไม่ควรสนุกไปตามเพื่อน ไม่ควรถือเป็นการโก้เก๋ ยาเสพติดนั้น ผลาญทั้งทรัพย์สิน ทำลายอนาคต ทำลายสุขภาพ และจนถึงทำลายชีวิต เยาวชนจะต้องเป็นพลังของประเทศชาติ ไม่มีประเทศชาติใดที่สามารถจะเจริญก้าวหน้า แข็งแรง มีสันติภาพและสันติสุขถ้าประชาชนหรือเยาวชนจำนวนมากเป็นคนติดยา อ่อนแอ สุขภาพของเยาวชนก็คือ สุขภาพของประเทศไทยเช่นกัน

ข้อสองคือเรื่องเกี่ยวกับการคบเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศ มิตรเยาวชนที่อยู่ในวัยรุ่นและในวัยหนุ่มสาว เรื่องของอารมณ์รักมักรุนแรง บังคับยับยั้งใจไม่ค่อยได้ การคบเพื่อนต่างเพศในวัยนี้จึงต้องระวังไม่ให้ความรู้สึกทางเพศมาชักนำอารมณ์การเที่ยวเตร่ ไม่ควรไปไหนสองต่อสองโดยลำพัง ควรไปเป็นกลุ่ม อนึ่ง พึงทราบด้วยว่าการเที่ยวเตร่ทำให้อารมณ์อ่อนไหวง่าย เรามักคิดกันว่าคนที่เราเที่ยวสนุกด้วยเป็นคนน่ารัก มีเยาวชนจำนวนมากเกิดความรักใคร่กันเนื่องจากการเที่ยวเตร่ การรักใคร่ที่แท้จริงนั้นควรเกิดในการทำงานร่วมกันเป็นเวลานาน ไม่ใช่เกิดจากการเที่ยวเตร่สนุกสนาน

อย่าด่วนผลิผลามมีความรักด้วยอารมณ์เร่าร้อน ความรักเป็นเรื่องของความเข้าใจและความสุขุม ในเยาว์วัยเช่นนี้เรามีเรื่องที่จะต้องเรียน จะต้องรู้ จะต้องทดลองทำอีกมาก อย่าให้

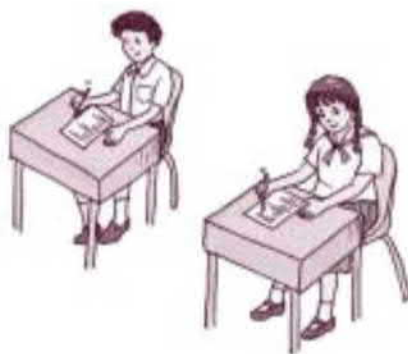
ความรักมาปิดหูปิดตาเราเลย โลกนี้มีคนอยู่กว่า 6 พันล้านคน มีใช้มีแต่เรากับคนรักสองคน คู่เดียว

ข้อสุดท้ายที่เราควรต้องสำนึกคือ ยามนี้เป็นยามที่ประเทศชาติของเราและรวมทั้งโลกของเราด้วยเข้าสู่จุดวิกฤติแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เนื่องจากมีปัญหาใหญ่ที่แก้ไม่ตกมากมาย เช่น วิกฤติการณ์เศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ จำนวนประชากรมากเกินไป การจัดรูปแบบและระบบสังคมยังไม่เป็นธรรม เปิดโอกาสให้คนกลุ่มหนึ่งมั่งมีอำนาจมหาศาลแต่คนส่วนใหญ่ยังยากจนเดือดร้อน ประเทศใหญ่เอารัดเอาเปรียบประเทศเล็ก

ในประเทศของเราเองก็ปัญหาเฉพาะมากมาย เป็นต้นว่า ปัญหาเกี่ยวกับความชบเซาทางเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ปัญหาเรื่องการไม่มั่งคั่ง การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาความยากจน เป็นต้น

เราต้องไม่ลืมเป็นอันขาดว่าชะตากรรมบ้านเมืองของเราอยู่ในช่วงวิกฤติ เป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาเหล่านี้ จะต้องขจัดความเห็นแก่ตัว ขจัดความรักสนุก เสริมสร้างนิสัยที่เห็นแก่ส่วนรวม เอาจริงเอาจังกล้าหาญ และใช้ปัญญาไตร่ตรองให้เห็นการณ์ไกล ให้เราตั้งใจศึกษาเพื่อส่วนรวม ตักเตือนกันและกัน ช่วยเหลือกันและกัน เป็นตัวอย่างอันดีของกันและกัน ต้องทำเช่นนี้เท่านั้นประเทศชาติของเราจึงจะมั่งคั่งมีสันติภาพ สันติสุขและมีศักดิ์ศรีทัดเทียมชาติอื่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอบ

ช่วงเดือนมีนาคม นักเรียนจำนวนมากกำลังเข้าสู่สนามสอบ การเข้าสู่สนามสอบในระบบการเรียนการสอนหรือระบบโรงเรียนของเราในปัจจุบัน เป็นสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจนักสำหรับนักเรียนโดยทั่วไป เพราะมันหมายถึงการนั่งอยู่โดดเดี่ยวคนเดียว ต้องเผชิญกับคำถามที่ต้องใช้ความระลึกจำ สอบถามใครหรือให้ใครช่วยเหลือก็ไม่ได้ ทั้งยังต้องรีบเร่งให้เสร็จทันเวลา ช่วงเวลาแห่งการสอบนี้ ยังหมายถึงการเคร่งเครียดทางจิตใจที่งប់ง่วนรำคาญกันแทบไม่เป็นอันหลับอันนอน ผลกระทบกระเทือนของการสอบที่มีต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียนปรากฏเด่นชัดทั่วไป จนนักการศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป เริ่มคิดถึงการสอบว่าเท่าที่ทำกันอยู่นั้นถูกต้องเพียงไร ผลดีของการสอบคุ้มกับผลเสียของการเสียเวลาและการเสื่อมขวัญของเยาวชนหรือไม่

การสอบนั้นโดยแท้ก็เพื่อทดสอบดูว่า นักเรียนหรือนักศึกษามีความรู้ความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้สามารถประกอบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้สนใจด้านการศึกษาหลายคน ได้วิจารณ์วิธีการสอบที่ทำกันในปัจจุบันไว้ 3 ข้อใหญ่ๆ คือ ข้อแรก การสอบในปัจจุบันเป็นการสอบตามหลักสูตรและตามระบบการศึกษาไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีหนี้สินรุงรัง สภาพนี้เป็นสภาพหลักของประเทศ แต่ก็ไม่ได้กล่าวไว้มากเลยในตำราเรียน นอกจากนี้หลักสูตรและตำราเรียนก็ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษามากำรับใช้สังคมคือ แก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ได้แก่ สภาพความอ่อนแอแล้งหลัง และยากจนของเกษตรกร เป็นต้น ดังนั้น การสอบที่ทำกันอยู่จึงมุ่งเพื่อพิสูจน์ความเป็นปราชญ์ หรือ กล่าวให้ถูกต้องยิ่งขึ้น คือ ความเป็นผู้ประหลาดของผู้สำเร็จการศึกษาที่แสดงว่าผู้สำเร็จการศึกษาคือเป็นผู้สามารถจดจำอะไรได้อย่างพิลึกกึกกือ รู้อะไรอย่างพิลึกกึกกือ และท่องจำอะไรได้อย่างพิลึกกึกกือ แม้ว่าสิ่งที่รู้หรือท่องได้นั้น อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเลยก็ตาม

ข้อที่สองคือ สภาพการสอบนั้นมีบรรยากาศเหมือนสู้รบเป็นศัตรูกัน ก่อนสอบต้องหยุดเรียน จัดสถานที่ร่ำกับเตรียมตัวนอนหมอนูโรงฆ่า จัดที่นั่งห่างๆ กัน อยู่โดดเดี่ยวคนเดียว เหลียวไปพึ่งอะไรพึ่งใครก็ไม่ได้ สภาพเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับการทำงาน

ในสังคม ซึ่งต้องมีการปรึกษาหารือและค้นคว้าจากหนังสือตำรารับตำราเลย ข้อสอบที่ออกมานั้นก็เลือกเอาอย่างพิลึกพิลั่น อย่างที่เรียกกันว่า “กระดุกขัดมัน” เรื่องเกลียดชังยอมนิยมชนิดหนึ่งก็ยกมาออก ที่เป็นใจความสำคัญไม่เอามาให้นักเรียนได้อภิปรายกัน

ถ้าปรับปรุงการสอบให้ได้ผลขึ้น ก็ต้องปรับหลักสูตรและเป้าหมายการศึกษาให้สอดคล้องกับความจริงของสังคม ให้บรรยากาศของการสอบเป็นมิตรไมตรี คือ ข้อสอบเน้นหนักไปในทางปฏิบัติ ไม่ใช่ท่องจำเรื่องพิลึกกึกกือ เวลาสอบบางวิชาอนุญาตให้เด็กดูตำราได้ ถ้าสอบตกก็ชี้แจงข้อบกพร่องให้ทราบ และเปิดโอกาสให้สอบแก้ตัวได้หลายๆ ครั้งเป็นต้น และการสอบต้องเน้นเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่คนเก่งไม่กี่คน ทำได้เช่นนี้การสอบก็เป็นมนุษยธรรมมากขึ้น รับใช้สังคมส่วนรวมมากขึ้น และเราก็ไม่ต้องกลัวด้วยว่า ผู้สำเร็จการศึกษาหรือบัณฑิตจะล้นประเทศ

ประชาธิปไตยในโรงเรียน

ขณะนี้มีความสนใจเรื่องประชาธิปไตยกันมาก มีกลุ่มนิสิตนักศึกษาออกไปโฆษณาเรื่องประชาธิปไตยในหมู่ประชาชนพูดกันถึงประชาธิปไตยในประเทศ กลุ่มนักเรียนและกลุ่มครูพูดถึงสถานักเรียนและสภาครู ตลอดจนเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียน ประชาธิปไตยหมายถึงอะไร ประชาธิปไตยในโรงเรียนหมายถึงอะไร เราควรจะทำความเข้าใจให้ดี เพื่อนำไปปฏิบัติมิฉะนั้นก็อาจจะทำให้เกิดกรณีประชาธิปไตยเพ้อคือ เสรีจนไม่มีระเบียบวินัย หรือเกิดกรณีไม่ต่อสู้เพื่อสิทธิประชาธิปไตยปล่อยให้การปกครองแบบเผด็จการทรราชกลับมาใช้อำนาจมากขึ้นอีก

ประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้นกล่าวอย่างกว้างๆ มี 3 ลักษณะด้วยกัน ข้อแรกคือ ความเป็นตัวเอง ข้อสองคือ เสรีภาพทางวิชาการ ข้อที่สามคือ การจัดองค์กรทางประชาธิปไตยขึ้น

ภายในโรงเรียนถ้าหากว่าโรงเรียนใดมีความเป็นตัวของตัวเองมาก มีเสรีภาพทางวิชาการ มีการจัดองค์กรทางประชาธิปไตยขึ้นภายในแล้ว เราก็ถือได้ว่าโรงเรียนนั้นเป็นประชาธิปไตย เราจึงควรพูดถึงลักษณะทั้ง 3 ดังกล่าวให้ละเอียดขึ้น

ที่ว่าเป็นตัวของตัวเอชนั้นอย่างไร พูดถึงการเป็นตัวเอชนั้นมักฟังเลื่องไปที่ว่านักเรียนไม่ใช่ว่าตัวเอช นักเรียนถูกกด ซึ่งก็ถูกแต่ไม่ทั้งหมด ครูจำนวนมากในโรงเรียนก็ไม่ใช่ว่าตัวเอชและถูกกด ต้องคอยฟังเสียงจากครูใหญ่หรือผู้จัดการโรงเรียน โดยส่วนรวมก็ไม่เป็นตนเองและถูกกด ต้องฟังคำสั่งจากเบื้องบนลงมาอีก ดังนั้นการเป็นตัวเอชจึงไม่มีขอบเขตอยู่เพียงนักเรียน ต้องขยายไปถึงว่าให้ครูและโรงเรียนเป็นตัวเอชด้วย เราอาจกล่าวได้ว่าที่นักเรียนไม่สามารถเป็นตัวเอชได้ก็เพราะครูและโรงเรียนก็ไม่เป็นตัวเอช การเป็นตัวเอชคือ ความสามารถแสดงตัวอย่างเต็มที่ในขอบเขตของระเบียบและวินัยที่เป็นธรรม ไม่ใช่ระเบียบวินัยที่ออกมาเพื่อจำกัดนักเรียนที่ตัวเอชที่จะกล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ อย่างจริงจังและตรงไปตรงมา มีความเคารพนับถือครูและนับถือตนเองพร้อมกัน ครูที่เป็นตัวของตัวเอชก็จะกล้าแสดงออก รักความเป็นธรรม กล้าเข้าข้างนักเรียนหรือผู้น้อยเมื่อเห็นว่านักเรียนและผู้น้อยทำถูก กล้าแสดงความเห็นต่อครูใหญ่ไม่ใช่คอยรับฟังคำสั่ง โรงเรียนที่ตัวเอชของตัวเองก็จะสร้างวิถีศึกษาและการบริหารตามความเหมาะสมของตน ไม่ใช่คอยแต่ฟังคำสั่งครูใหญ่เบื้องบน ถ้าครูใหญ่เบื้องบนสั่งลงมาอย่างไม่ถูกต้อง เช่น ใช้อภิสิทธิ์ฝากคนเข้ามาเรียนโดยไม่ผ่านการสอบ

คัดเลือก ก็ต้องกล้าคัดค้าน รวมความก็คือ ควรกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาสู่โรงเรียน สร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้เป็น ประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความเห็นอย่าง กว้างขวาง

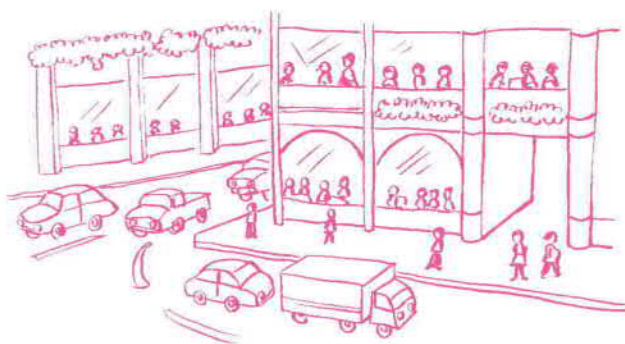
การเป็นตัวเองของทั้งนักเรียน ครูและโรงเรียนมีขอบเขต กว้างขวางดังกล่าว แต่การเป็นตัวเองที่สำคัญมากคือ การเป็น ตัวเองทางวิชาการ หรือที่เรียกว่าเสรีภาพทางวิชาการ เพราะว่า โรงเรียนเป็นสถานศึกษา หากมีเสรีภาพอื่นร้อยแปด แต่ไม่ได้มี เสรีภาพทางวิชาการแล้วก็ถือว่าไม่มีเสรีภาพ และไม่เป็นประชา- ธิปไตย ในทำนองกลับกัน ถ้าหากว่าโรงเรียนใดมีเสรีภาพทาง วิชาการแต่ว่ามีระเบียบวินัยด้านอื่นเคร่งครัด เช่น ตัดผมสั้น นุ่ง กางเกง หรือกระโปรงยาว ก็ยังถือว่าโรงเรียนนั้นมีเสรีภาพ และ เป็นประชาธิปไตย

ดังนั้น โรงเรียนจะต้องสร้างบรรยากาศดังกล่าวเท่านั้น ประชาธิปไตยจึงจะสามารถเกิดขึ้นได้ในขั้นต้น การสร้างประชา- ธิปไตยขึ้นในประเทศหรือในโรงเรียนจะต้องพบกับอุปสรรค และการขัดขวางต่างๆ จากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ จากการที่ ประเทศและโรงเรียนยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตยนี้ หากเรารัก ประชาธิปไตยก็ต้องตั้งใจสร้างประชาธิปไตยที่ถูกต้องขึ้นให้ได้

อารยธรรมมาจากไหน

นักเรียนที่เรียนประวัติศาสตร์จะได้พบคำหนึ่งอยู่บ่อยครั้งคำนั้นคือ “อารยธรรม” เรามักพบเห็นในที่ต่างๆ เป็นต้นว่า บ่อเกิดของอารยธรรม อารยธรรมตะวันตก อารยธรรมจีน หรืออารยธรรมของมนุษย์เริ่มต้นตามลุ่มแม่น้ำ อารยธรรม แปลว่าอะไรกันแน่ แปลกันตามตัว อารยะ แปลว่า เจริญ ธรรม คือสภาวะดำรงอยู่ “อารยธรรม” คงแปลได้ว่า สภาวะแห่งความเจริญ ความหมายเช่นนี้กว้างเกินไปจนเข้าใจยาก เราลองดูอีกวิธีหนึ่ง คำว่า อารยธรรม นี้เราแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Civilization สมัยก่อนเราแปลคำนี้กันว่า “นาครธรรม” คือ ธรรมของชาวเมือง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า อารยธรรม เมื่อแปลให้ตรงศัพท์เดิม แปลว่า “ธรรมของชาวเมือง” แปลเช่นนี้เราก็เข้าใจความหมายของคำนี้ได้ชัดเจนขึ้น

อารยธรรมหรือธรรมของชาวเมือง หมายความว่าอย่างไร
ตอบได้ว่า มนุษย์เรามีระดับขั้นของความเจริญทางสังคม ประวัติ-
ศาสตร์ ก็คือ วิชาที่ว่าด้วยระดับขั้นความเจริญทางสังคมของ
มนุษย์ เมื่อมีมนุษย์เกิดขึ้นในโลกนี้ มนุษย์ไม่ได้อยู่ในเมือง หาก
อยู่ตามป่าเขา ถิ่นถ้ำ รวมกันอยู่เป็นกลุ่มเล็ก เก็บกินผลไม้
และผักปลาเป็นอาหาร ต่อมามนุษย์ได้พัฒนาเครื่องมือในการ
ทำกิน ซึ่งในครั้งนั้นก็คือ เครื่องมือล่าสัตว์ เช่น เป็นขวานหิน
หรือกระดูกสัตว์ สามารถล่าสัตว์ใหญ่ เช่น กวาง กินเป็นอาหารได้
เพื่อให้สะดวกในการทำกิน มนุษย์จึงเริ่มแบ่งงานกันทำ โดยให้สตรี
ที่มีร่างกายเล็กกว่า และต้องรับภาระในการเลี้ยงดูลูกซึ่งต้อง
ใช้เวลานานหลายปี ดูแลเกี่ยวกับที่พัก ส่วนผู้ชายที่ร่างกายล่ำสัน
กว่าเป็นผู้ล่าสัตว์ ถึงตอนนั้นมนุษย์ก็ยังไม่ได้อยู่ในเมือง หรือกล่าว
ว่ายังไม่มีอารยธรรม มนุษย์เริ่มสร้างเมืองได้ เมื่อสามารถพัฒนา
อาวุธในการล่าสัตว์ และเครื่องมือทำกินอื่นๆ ตลอดจน
เริ่มมีความรู้ในการใช้ไฟและทำการเพาะปลูก เมื่อมนุษย์พัฒนา
เครื่องมือและตัวเองจนมีความสามารถในการทำการเพาะปลูก
เลี้ยงสัตว์ได้แล้ว ภาระที่จะต้องอพยพโยกย้ายตามฝูงสัตว์ หรือ
ตามพืชผลที่ออกเองตามธรรมชาติก็หมดไป สามารถตั้งภูมิลำเนา
เป็นการถาวรได้นาน ในเงื่อนไขเช่นนี้มนุษย์ก็สามารถสร้างเมือง
ขึ้นได้อารยธรรมก็เกิดขึ้นพร้อมกัน

แต่ว่าเมืองที่มนุษย์สร้างขึ้นนี้ก็ได้หยุดอยู่กับที่ หาก
เจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย นั่นคืออารยธรรมของมนุษย์ไม่ได้หยุด
อยู่กับที่ หากเจริญก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ ดังนั้น อารยธรรมของ

มนุษย์ก็คือ บรรดาสิ่งทั้งปวงที่มนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาการทำกิน ทำอยู่ ทำให้ ตลอดจนพัฒนาตัวของตนเอง

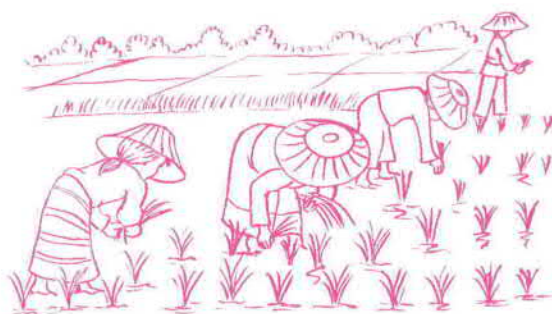
สมมุติว่านักเรียนเป็นนักโบราณคดี ไปขุดซากเมืองโบราณเมืองหนึ่ง ก็อาจจะได้พบหม้อไห ที่ฝังศพ ภาพเขียนตามฝาผนัง แสดงการแต่งกายหรือการทำกินในเมืองนั้นๆ จากนั้นเราจะสามารถเอามารวบรวมวิเคราะห์และบันทึกว่าอารยธรรมของเมืองนั้นเป็นอย่างไร มีเครื่องมือเครื่องใช้ ความเจริญทางวิทยาการเพียงไร และมีประเพณีความเชื่ออะไร เป็นต้น นั่นก็คือ จากผลงานของมนุษย์ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ศิลปวรรณกรรม ฯลฯ เราสามารถรู้ได้ว่าอารยธรรมหรือความเจริญของชาวนั้นๆ อยู่ในระดับไหน เราสามารถนำหลักนี้มาศึกษาอารยธรรมของเมืองไทยในปัจจุบัน และสรุปได้ในทำนองเดียวกันว่า อารยธรรมของเราปัจจุบันอยู่ในระดับใด

กล่าวโดยสรุปแล้วอารยธรรมคือ ผลงานของมนุษย์ เกิดจากแรงงานของมนุษย์ที่เข้าไปดัดแปลงวัตถุดิบทางธรรมชาติให้กลายเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งแวดล้อมอันเหมาะสมที่มนุษย์จะอยู่อาศัย ได้แก่บ้านเมืองอันสะอาด มีสันติสุข และมีความก้าวหน้า อารยธรรมของมนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง หรือพูดเปรียบเทียบได้ว่า “ฝนไม่เคยตกลงมาเป็นข้าวต้ม” ฝนตกลงมาเป็นน้ำฝน เราอาศัยน้ำฝนทำการเพาะปลูก รู้จักใช้ไฟ จึงทำข้าวต้มได้ สิ่งที่เรากินเราใช้เราอยู่ไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก ก็ต้องอาศัยแรงงานมนุษย์สร้างขึ้น

ดังนั้น เมื่อเราทราบว่าอารยธรรมของมนุษย์เกิดมาจากการใช้แรงงานแล้ว เราก็ควรน้อมคารวะแด่ผู้ใช้แรงงานทั้งการใช้แรงงานมือและแรงงานสมองที่ได้ร่วมกันสร้างอารยธรรมขึ้น

เอกลักษณ์แห่งชาติ

ในปัจจุบันมีการคบค้าและการพึ่งพากันระหว่างประเทศมีการกลมกลืนวัฒนธรรมชาติต่างๆ ให้คล้ายคลึงกัน เช่น การแต่งตัว การบันเทิง การทำอาหาร รวมความก็คือ มีท่วงทำนองดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกันภายใต้ระบบตลาดเสรี แต่ก็ปรากฏว่าประชาชาติต่างๆ ก็พยายามรักษาเอกลักษณ์แห่งชาติของตนไว้ เราลองมาทำความเข้าใจกันเสียว่าเอกลักษณ์ของชาติคืออะไร การรักษาเอกลักษณ์แห่งชาตินั้นต้องทำอะไร

“เอกลักษณ์” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า identity ปัจจุบันบางทีแปลว่าอัตลักษณ์ หมายถึงคุณสมบัติหรือคุณภาพที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความคิดเรื่องเอกลักษณ์แห่งชาตินี้ สืบเนื่องมาจากความคิดที่ว่าชาติมีลักษณะคล้ายกับบุคคล คือตัวบุคคลนั้นมีคุณสมบัติที่เรียกกันว่ามีบุคลิกลักษณะ อากัปกริยา

เป็นตัวของตัวเองต่างกับบุคคลอื่น ชาตிக็เช่นเดียวกัน มีประวัติความเป็นมา ทำที่และค่านิยมสภาพสถานการณ์ที่เป็นตัวของตัวเองต่างกับชาติอื่น คนบางคนมีบุคลิกภาพดี ใครเห็นใครชมและยอมรับนับถือ แต่คนบางคนก็มีบุคลิกภาพไม่ดีเช่น หลุ่หลิกไม่ซื่อสัตย์ หน้าไหว้หลังหลอก บางชาติก็มีเอกลักษณ์แห่งชาติ ในด้านที่รักสันติ บางชาติมีเอกลักษณ์ในทางรุกรานชาติอื่น แต่ทุกคนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองได้ ชาตึก็ปรับปรุงเอกลักษณ์ของตนให้ดีขึ้นได้

ตอนนี้เรามีปัญหาเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งหมายความว่าเอกลักษณ์แห่งชาติของเรายังบกพร่องอยู่ การค้นคว้าความเป็นไทยในตอนนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องควรช่วยกันทำ แต่ไม่ใช่ค้นหาพบแล้วจะเก็บรักษาเอาไว้อย่างเดิม หากต้องปรับปรุง เอกลักษณ์ให้ดีขึ้น เหมือนกับเราปรับปรุงบุคลิกภาพของเราให้ดีขึ้น ปัญหาของเราตอนนี้จึงไม่ใช่ปัญหาการค้นหาความเป็นไทย และรักษาความเป็นไทย แต่อยู่ที่ค้นหาความเป็นไทยและปรับปรุงความเป็นไทย

เราจะค้นหาและปรับปรุงเอกลักษณ์แห่งชาติของเราได้อย่างไร เรากลับมาสู่ความหมายของคำว่า “เอกลักษณ์แห่งชาติ” อีกครั้งหนึ่ง เอกลักษณ์แห่งชาติแปลในความหมายหนึ่งก็คือความเป็นตัวของตัวเองแห่งชาติ และอีกความหมายหนึ่งคือคุณสมบัติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การที่เราจะค้นหาและปรับปรุงเอกลักษณ์ของชาติได้ โดยที่ชาติของเราต้องแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่เดินตามกันของชาติมหาอำนาจ ไม่ปล่อยให้ชะตากรรมของประเทศชาติของเราตกอยู่ในกำมือของต่างชาติ จะต้องรู้จัก

พึ่งตนเอง ยืนบนขาของตนเอง ไม่ให้ใครต้องมาช่วยอุ้ม ความเจริญทุกแขนงจะต้องให้ประชาชนชาวไทยเป็นผู้บุกเบิกและรับภาระในการสร้างสรรค์จนบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่พึ่งนายทุนต่างชาติ หรือผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ ดังนั้น ตราบใดที่เรายังทำตัวเป็นเด็ก ไม่รู้จักโต ทำอะไรก็ต้องดูจากชาติมหาอำนาจ ชาติไทยเราก็เหมือนไม่มีความเป็นไทย ไม่มีเอกลักษณ์ของตน

ข้อต่อมาคือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ประชาชนในชาติจะต้องมีวิถียุทธในการสร้างสรรค์ประเทศไทยที่เข้มแข็งอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ในสภาพปัจจุบันกลับปรากฏว่ามีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันอย่างมากระหว่างคนรวยกับคนจน ระหว่างคนที่อยู่ในเมืองกับชาวไร่ชาวนาที่อยู่ในชนบท ตลอดจนเจ้าหน้าที่กับประชาชนก็ไม่เข้ากัน ภายในหมู่ชนชั้นสูงเองก็ยังขัดแย้งผลประโยชน์หรือค้ำึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป

กล่าวโดยสรุปก็คือ เราจะค้นหาเอกลักษณ์แห่งชาติสามารถปรับปรุงเอกลักษณ์แห่งชาติได้ ก็ต่อเมื่อชาติของเราต้องดำเนินนโยบายเป็นตัวเอง พึ่งตนเอง และส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิส่วนในการบริหารปกครองประเทศอย่างแท้จริง

ไทยเป็นประเทศชั้นเยี่ยมได้

มีทัศนะที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศของเราอยู่ 2 ข้อ ซึ่งมีส่วนทำให้ประเทศของเราเป็นประเทศชั้นสอง ไม่ได้ได้รับความนับถือจากสากล ทัศนะข้อแรกดูหมิ่นประเทศของตนเองว่าเป็นประเทศเล็กไม่สามารถทำอะไรด้วยตัวเองได้ ต้องพึ่งแต่ประเทศมหาอำนาจต่างชาติ ทัศนะข้อที่สองมองแต่ความรุ่งเรืองในอดีตไม่มองเหตุการณ์ปัจจุบันและความรุ่งเรืองในอนาคต

ทัศนะข้อแรก โดยแท้จริงแล้วประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเล็กไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของพื้นที่หรือจำนวนประชากร ประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเล็ก หากเป็นประเทศขนาดกลาง มีกำลังคนและทรัพยากรธรรมชาติมาก เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวไทยในปัจจุบันและในอนาคตด้วย

การคิดว่าประเทศของเราเป็นประเทศที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เช่น ในด้านการเมืองดำเนินนโยบายตามประเทศมหาอำนาจ ในทางเศรษฐกิจก็ต้องพึ่งทุนจากนายทุนต่างชาติ และเราได้เห็นผลแล้วว่าเราต้องเป็นเบี้ยล่างทางเศรษฐกิจอย่างไร ในทางวิชาการก็ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญต่างชาติอย่างไม่รู้จบสิ้น แม้ในเรื่องเล็กน้อย คล้ายกับว่าคนไทยไม่มีฝีมือ

การคิดว่าประเทศของเราเป็นประเทศเล็ก การทำประเทศของเราให้เป็นประเทศชั้นสอง ก็เท่ากับทำประเทศของเราให้เป็นเมืองขึ้นของต่างชาตินั่นเอง เราต้องเลิกทัศนคติที่คิดแต่พึ่งผู้อื่นเสีย ไม่เช่นนั้นชาติของเราจะไม่รุ่งเรืองได้ในอนาคต ช้ากลับจะมีดมัวลงอีก เราต้องพึ่งตัวเราเอง

ทัศนคติที่ไม่ถูกต้องข้อที่สองที่พรั้งพุดถึงแต่ความรุ่งเรืองในอดีตทำให้เราละเลยปัจจุบันและอนาคต อดีตจะรุ่งเรืองสักเพียงใดก็ไม่สามารถทำให้สภาพความยากจน การไม่เป็นประชาธิปไตย แหล่งเสื่อมโทรมในนครหลวง การขาดคลองส่งน้ำ การเสียเปรียบดุลการค้าและหนี้สินของชาวนาและของประเทศหมดสิ้นไปได้

เราควรยอมรับความเป็นจริงว่าในปัจจุบันประเทศของเรายังไม่เข้มแข็งในหลาย ๆ ด้าน แต่การยอมรับความจริงนี้ไม่ใช่ยอมรับแล้วนิ่งดูดาย หากต้องคิดแก้ไขให้ประเทศของเรามีความเข้มแข็งและก้าวหน้าขึ้น

เมื่อเราเลิกคิดว่าประเทศของเราอ่อนแอขึ้นด้วยตัวเองไม่ได้ กล้าสู้ความจริง กล้าพึ่งตนเอง เราก็สามารถทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นเยี่ยมได้

อุดมการณ์ของชาติกับชีวิตจริง ของเยาวชนคนหนึ่ง

อุดมการณ์แปลง่าย ๆ ว่าเป้าหมายอันดีงาม อุดมการณ์ของชาติคือเป้าหมายอันดีงามของชาติ ชาติใดที่ปราศจากเป้าหมายอันดีงาม ชาตินั้นก็มีแต่จะเสื่อมถอย เต็มไปด้วยการโกงกิน และความทุกข์ยาก เช่นเดียวกับคนที่ขาดอุดมการณ์ มีแต่จะเสื่อมถอยเข้าสู่อบายมุขเห็นการโกงกินเป็นของถูกต้อง และมีแต่ความทุกข์ยากหวนตระเวง

ชาติและสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามระดับความเจริญและสถานการณ์ ในสถานการณ์หนึ่งเป้าหมายก็เป็นอย่างหนึ่ง เช่น เมื่อครั้งเสียเอกราชแก่พม่า เป้าหมายคือการกู้เอกราช ผู้ที่ประกาศอุดมการณ์ของชาติว่าจะกอบกู้เอกราช ประชาชนก็สนับสนุนอุดมการณ์จึงต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่ใช่ประกาศตั้งขึ้นอย่างเลื่อนลอย ถ้าเราจะเป็นวิศวกร เราก็จะต้องศึกษาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

ความเป็นจริงของชาติเป็นอย่างไรนั้น ต้องมองจากชีวิตประจำวันของเรา ต่อไปนี้เป็นชีวิตจริงของเยาวชนคนหนึ่งที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์

เธออายุ 14 ปี ถูกจับเมื่อวันที่ 22 เมษายนนี้ ในข้อหาวิ่งราวทรัพย์ เธอร้องให้เสียงดังอยู่ตลอดเวลา เมื่อนักข่าวสัมภาษณ์เธอในห้องขังผู้ต้องหา ได้กล่าวว่าเยาวชนคนนี้ไม่เคยเข้าโรงเรียนเลย แม่เธอมีสามีใหม่เพราะถูกสามีเดิมทอดทิ้ง เธอหนีออกจากบ้านเพราะถูกพ่อเลี้ยงบังคับจะให้หลับนอนด้วย เพราะความหิว เพราะความไม่มีที่พึ่งอื่นใดเลย เธอจึงวิ่งราวสายสร้อย

ชีวิตจริงนี้เป็นเยาวชนคนหนึ่งที่น่าเศร้ามาก ยิ่งถ้าเป็นชีวิตของเยาวชนจำนวนมาก ยิ่งน่าเศร้าขึ้นไปอีก เป็นสภาพที่เราจะปล่อยให้เกิดขึ้นโดยทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นไม่ได้ อุดมการณ์ของชาติถ้าไม่ได้ประกาศเพื่อแก้ไขสภาพเช่นนี้ ก็เป็นอุดมการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

อุดมการณ์ของชาติเกี่ยวกับเยาวชนจะต้องมีว่า เยาวชนทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ และมีงานทำเมื่อเติบโตขึ้น เยาวชนจะต้องมีสุขภาพแข็งแรง เยาวชนจะต้องเคารพความสัตย์จริงและกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

การหวังที่จะให้เยาวชนรักชาติ เคารพนับนอบต่อผู้ใหญ่โดยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ให้อาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา ความอบอุ่น และแบบอย่างอันดีงามนั้นเป็นการหวังที่เลื่อนลอย และไม่มีทางเป็นจริงขึ้นได้

ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

บ้านเมืองของเรามีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างมาก และช่องว่างนี้บ่อนทำลายเสถียรภาพของบ้านเมืองของเราด้วย เรามาลองศึกษากันดูว่าเป็นไปได้อย่างไร

คำว่า “ช่องว่าง” นี้ แปลจากภาษาอังกฤษว่า gap หมายถึง ความแตกต่างกันมากจนกระทั่งต่อไม่ติด สัมพันธ์กันไม่ได้ หรือได้ก็ยากลำบาก ช่องว่างที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกที่เป็นข่าวกันมากคือ ช่องว่างระหว่างวัยหรือช่องว่างระหว่างรุ่น ได้แก่ คนต่างรุ่นต่างวัยกัน เช่น พ่อกับลูกไม่เข้าใจกันอย่างรุนแรง พ่อเห็นว่าการร่งวนคิดทำงานหาเงินเป็นของดี ลูกเห็นว่าไม่ดี ช่องว่างอย่างอื่นที่พูดถึงกันมากก็มี เช่น ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่องว่างทางการศึกษา ช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

ไม่ว่าจะเป็นช่องว่างแบบใด ก็ล้วนเป็นสภาพที่ไม่พึงปรารถนาทั้งสิ้น เพราะช่องว่างทำลายความมั่นคงแน่นแฟ้นของ

การรวมกันอยู่ของคน ลองนึกถึงที่บ้านของนักเรียน ถ้าเกิดความไม่เข้าใจกันอย่างมากระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ ก็จะทำให้ห่างเหินกัน บ้านก็ไม่อบอุ่น

ในบรรดาช่องว่างที่กล่าวมา ช่องว่างที่ก่อปัญหามากที่สุดคือช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และถ้าเราขยายออกไปถึงระดับโลกก็เป็นช่องว่างระหว่างประเทศมั่งคั่งกับประเทศยากจน

ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมากอย่างไร ยกตัวอย่างจะเห็นได้ชัด หมู่บ้านหนึ่งๆ ในชนบท คนอยู่อาศัยรวมกันราว 200 คนมีทรัพย์สินทั้งหมดคิดเป็นเงินได้เพียง 5-6 หมื่นบาท แต่ห้องน้ำของคนรวยในกรุงเพียงห้องเดียวราคาถึงหนึ่งแสนบาทก็มี

สภาพที่คนเหลื่อมล้ำต่ำสูงอย่างมากในทางของกินของใช้ทำนองนี้ นอกจากจะชี้ให้เห็นความไม่เป็นธรรมในสังคมแล้วยังแสดงถึงความล้มเหลวของการกระจายรายได้ ความลุ่มๆ ดอนๆ ของความเจริญ ยิ่งกว่านั้นเมื่อมีความเหลื่อมล้ำในด้านนี้มากแล้ว ก็ยังเป็นเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านอื่นๆ อีก เช่น ในด้านการศึกษา การสังคม การเมือง

เมื่อเราขยายความออกไปถึงระดับโลก เราจะเห็นว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการมีของกินของใช้อยู่มาก ระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจน เช่น ประเทศร่ำรวยซึ่งมีประชากรเพียงราว 20 เปอร์เซนต์ แต่ว่ามีของกินของใช้ราว 80 เปอร์เซนต์ของจำนวนของกินของใช้ที่ผลิตขึ้นทั่วโลกในปีหนึ่ง

ดังนั้นจึงมีการอภิปรายว่าควรจะหาทางลดช่องว่างนี้ลงบ้าง แต่ข้อเท็จจริงเป็นว่า คนจนยังจนเหมือนเดิม คนรวยกลับรวยขึ้น ประเทศยากจนยังจนอยู่เช่นเดิม ประเทศที่ร่ำรวยแล้วยิ่งรวยขึ้น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญ คือ ผู้มีอำนาจหรือประเทศมหาอำนาจ อันเป็นฝ่ายมักมีเป็นผู้คิดแก้ไข และยังแก้ไข ข้อเท็จจริงกลับเป็นดังกล่าวข้างต้น ในปัจจุบันจึงมีแนวคิดที่จะมอบอำนาจให้แก่คนยากจน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาของตนเอง ความอยากจนเป็นปัญหาหลักของประเทศและของโลก ถ้าไม่แก้ไขก็ยากที่จะเกิดสันติภาพได้

สตรีศรีทั่วโลก

วันที่ 8 มีนาคม ถือเป็นวันสตรีสากล เราควรระลึกถึง และสตรีศรีทั่วโลก กล่าวเช่นนี้ก็มีข้อแย้งขึ้นได้ 2 ข้อ คือ ข้อแรก สตรีในปัจจุบันยังไม่ได้รับการสตรีศรีจริงๆ หรือเห็นใน มารยาทสังคม ก็บอกให้เกียรติ จะทำอะไรก็ต้องให้แก่สตรี ก่อน อย่างนี้ยังไม่พออีกหรือ อีกข้อหนึ่งก็คือทำไมจะต้องมา สตรีศรีกันวันเดียว วันอื่นๆ ไม่เหลียวแลก็ไม่มีประโยชน์ เราจะ กล่าวถึงข้อขัดแย้งทั้งสองข้อนี้ตามลำดับไป

ข้อแรกที่ว่าสตรีศรีทั่วโลกในปัจจุบันยังไม่ได้รับเกียรติ หรือไม่ได้รับสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมชายจริงหรือไม่ คำตอบ ก็คือว่าเป็นจริงเช่นนั้น สตรีศรีทั่วโลก แม้กระทั่งในสังคมที่คิดว่าก้าวหน้าที่สุดของปัจจุบันก็ยังมีฐานะต่ำกว่าชายอยู่ระดับหนึ่ง

เราควรจะกล่าวต่อไปว่าสตรีศรีถูกกดขี่อย่างไรบ้าง ที่ว่า สตรีศรีถูกกดขี่หรือถูกผู้ชายเอารัดเอาเปรียบนั้น พิจารณาจากข้อ

เท็จจริงที่ว่าสตรีทั่วไปที่ใช้แรงงานและแม่บ้านนั้นต้องทำงานหนัก ยิ่งงานของสตรีนั้นเป็นงานที่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย สตรีไม่ได้อยู่สบายต้องทำงานหนักทั้งนอกบ้านและภายในบ้าน เช่น หากอยู่ในชนบทต้องปักดำ เกี่ยวข้าว เป็นต้น อยู่ในเมืองก็ทำงานตามสำนักงานหรือทำงานอื่นเพื่อเป็นรายได้จุนเจือครอบครัว แต่ว่าในด้านผลตอบแทนแล้วปรากฏว่ากลับได้น้อย ผู้หญิงต้องทำตัวเป็นช้างเท้าหลังให้กับสามีหรือบุรุษ ต้องระทมขมขื่นใจเมื่อถูกทอดทิ้งเหยียวยจากผู้ชายและสังคม **สภาพที่สตรีต้องทำงานหนักและมีความรับผิดชอบสูงแต่ว่าได้รับผลตอบแทนน้อยนี้แหละเรียกว่าเป็นสภาพที่สตรีถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบ**

สภาพดังกล่าวเป็นสภาพทั่วไป เราลองมาดูเฉพาะกรณีบ้างตั้งแต่เกิดมาลูกผู้หญิงก็ถือว่าไม่ดี (ปัจจุบันความคิดทำนองนี้เบาบางไปบ้างแล้ว) **สิบสกุลไม่ได้** มีแต่จะเป็นเบี้ยล่างผู้ชาย พอโตขึ้นมาหน่อยก็ต้องรับภาระเลี้ยงดูน้อง (ถ้าหากว่ามี) หรือดูแลบ้าน ทำให้บุตรของผู้หญิงคับแคบอยู่แต่ในเรื่องครัวเรือน ส่วนผู้ชายนั้นมีอิสระจะไปเที่ยวเตร่ที่ไหนก็ได้ บุตรก็กว้างขวาง **พอเข้าเรียนหนังสือผู้หญิงก็มักจะถูกกีดกันว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนมากนัก ควรรู้เรื่องการบ้านการเรือนมากกว่า** ในสมัยก่อนเด็กหญิงแทบจะไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเลย เพราะว่าโรงเรียนอยู่ตามวัดโดยพระเป็นผู้สอน ต่อมาก็ค่อยๆ ดีขึ้น แต่ก็ยังถูกกีดกันดังกล่าว ถึงแม้สตรีได้เข้าเรียนหนังสือตามโรงเรียนเป็นจำนวนมากขึ้นอย่างในปัจจุบัน แต่ยังได้รับการอบรมต่อไปว่าผู้หญิงต้อง

เรียนเรื่องการเรียน เรื่องที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก ส่วนเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลเป็นวิทยาศาสตร์ หรือเรื่องการบ้านการเมืองปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของผู้ชาย สตรีที่ถูกอบรมมาทำนองนี้ถึงได้ร่ำเรียนสูง ค่อยตื่นตัวหรือสำนึกทางการเมือง เป็นคนถือความรู้สึกอารมณ์ เป็นใหญ่ (เพราะถูกอบรมมาเช่นนั้น) พออย่างเข้าสู่วัยมีความรัก ความรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องความรักทั้งหมดตกอยู่กับผู้หญิง ทั้งๆ ที่มีข้อห้ามไม่ให้ผู้หญิงทำอะไรทั้งหมด เช่น จะไปเล่นสนุกสนานหรือทอดสะพานเกี่ยวพาราสีผู้ชายก่อนไม่ได้ ต้องให้ผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำ แต่พอเมื่อเกิดเรื่องเสียหาย ไม่ว่าจะเกิดการแตกแยก ไปจนถึงขั้นร่วมประเวณีกัน ความผิดก็ตกอยู่กับสตรีเป็นสำคัญ สตรีเป็นฝ่ายมัวหมอง ส่วนฝ่ายชายไม่เสียหายอะไร มีหน้าซ้ำ บางทีจะได้คำชมว่า “เขาแน่” เสียด้วย พอเข้าถึงชั้นแต่งงาน สตรีจำนวนมากแม้ในอดีตไม่มีสิทธิที่จะเลือกคู่ครองของตน ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้จัดการให้หมดอย่างประเพณี ที่เรียกว่า “คลุมถุงชน” ในระดับแต่งงานนี้เราก็เห็นเช่นกันว่าผู้ชายมีสิทธิ ในการเลือกคู่ครองได้มากกว่าผู้หญิงในทุกทาง เช่น ในทาง พ่อแม่ผู้ปกครองก็บังคับเข้มงวดผู้หญิง หรือในทางวิธีการเลือก ฝ่ายชายก็ได้มากกว่า คือผู้ชายสามารถเลือกที่จะแต่งงานกับสตรี ทุกคนที่ตนชอบ ส่วนสตรีสามารถเลือกได้แต่ผู้ชายที่มาชอบตน เท่านั้น หลังจากแต่งงานแล้วความรับผิดชอบเรื่องชีวิตครอบครัวก็ตก อยู่กับสตรีอีก ไม่ว่าจะเกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งหรือร้ายฉานขึ้น แตกหัก ความผิดหรือผลเสียก็ตกแก่สตรีเป็นสำคัญ ยิ่งกว่านั้น ผู้ชายยังมีเมียน้อย มี “อนุ” กันอย่างเป็นที่ภาคภูมิใจ นำความ

ชมชื่นใจมาสู่สตรีอย่างสุดประมาณ มองในด้านการทำงานบ้าง สตรีจะได้รับค่าแรงต่ำกว่าชาย ทั้งที่เป็นงานแบบเดียวกัน เราจะเห็นว่าตำแหน่งงานที่สูงนั้นเกือบทั้งหมดตกอยู่กับชาย ผู้หญิงนั้นได้แต่ตำแหน่งงานต่ำๆ หรือเป็นตำแหน่งที่ขายบริการ เช่น เป็นพนักงานขายของ พนักงานเสิร์ฟหรือเป็นเลขานุการ เป็นต้น

สตรีนั้นต้องรับภารกิจที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งสำหรับเผ่าพันธุ์มนุษย์นั้นคือคลอดลูก แต่การที่สตรีต้องปฏิบัติภารกิจอันสำคัญและมีเกียรตินี้กลับกลายเป็นช่องทางให้ถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบ ได้ค่าจ้างแรงงานต่ำก็โดยอ้างว่าเดียวต้องไปคลอดบุตร ตำแหน่งการงานไปไม่สูงก็เพราะต้องลาไปคลอดบุตร เป็นต้น สภาพเช่นนี้เป็นสภาพที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น สตรีต้องรวมตัวกันเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศและความเป็นธรรมในสังคมด้วย

สดุดีวีรชน

ในระยะ 30 ปี มานี้ในเมืองไทยมีการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการต่อสู้เพื่อสิทธิประชาธิปไตย ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” พ.ศ. 2535 ที่มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง ผู้เสียสละชีวิตและเลือดเนื้อหยาดเหงื่อและน้ำตานี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรชน การต่อสู้ของวีรชนดังกล่าวไม่เพียงก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางประชาธิปไตย และความสะเทือนใจทั่วทั้งประเทศเท่านั้น หากยังให้บทเรียนและแนวทางปฏิบัติอันล้ำค่าแก่เราอีก เราผู้อยู่ข้างหลังควรจดจำบทเรียนและแนวทางนี้ไว้ให้ดี

บทเรียนข้อแรกคือ การย้ำความจริงว่า ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศและเป็นพลังผลักดันประวัติศาสตร์ที่แท้จริง พลังและอำนาจของประชาชนเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ แม้อู๋เหินๆ ว่าพลัง

และอำนาจจะตกอยู่กับคนกลุ่มหนึ่งหรือคณะหนึ่ง แต่แท้ที่จริงแล้วอยู่กับประชาชนทั้งประเทศ เมื่อประชาชนตื่นตัวขึ้นมาและลุกขึ้นมาแล้วอย่างเป็นกระบวนการก็จะสามารถทำลายล้างเผด็จการอำนาจได้

บทเรียนข้อต่อมาก็คือ การลบล้างคำประณามต่าง ๆ นานาที่มีต่อประชาชนชาวไทย ว่าประชาชนชาวไทยเป็นเช่นเดียวกับประชาชนทั่วโลก คือ รักสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรม และพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสองสิ่งนี้เสมอ ที่ต่อสู้เข้าไปบ้างเพราะตื่นตัวช้า มิใช่เพราะขี้ลาดหรือทำอะไรจริงจังไม่ได้ เมื่อตื่นตัวแล้วชีวิตก็เสียสละได้ บทเรียนข้อนี้มิได้สอนใจแต่ประชาชนให้มีจิตใจต่อสู้มากขึ้น แต่หากสอนใจคนทุกกลุ่ม ทุกประเทศ ที่หวังจะมากดขี่ประชาชนชาวไทยด้วย

ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติที่ได้จากการต่อสู้ครั้งสำคัญก็คือ ในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวต่อสู้ครั้ง พ.ศ. 2516 ช่วงเวลาประจวบกับเวลาสอบกลางปีของนักศึกษา ซึ่งเยาวชน นักศึกษา ได้เลือกตัดสินใจอย่างแน่วแน่และถูกต้องว่าต้องต่อสู้ก่อน การเมืองต้องมาก่อน นั่นคือส่วนรวมต้องมาก่อนส่วนตัว ที่ว่าการตัดสินใจครั้งนี้ถูกต้อง เพราะว่าโดยความจริงแล้ว การเมืองมาก่อนการศึกษา การเมืองกำหนดการศึกษา หลักสูตรตำราเรียนที่เราศึกษาในชั้นเรียนนั้น ถูกกำหนดด้วยระบบการเมืองและระบอบการปกครอง หากตกลงทางการเมืองไม่ได้ก็ตกลงทางการศึกษาไม่ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามการต่อสู้ทางการเมืองนั้น มิใช่เป็นการแข่งขันจัดซื้อหรือการเล่นเนตบอล หากเป็นการต่อสู้ที่ดุเดือด

รุนแรงเกี่ยวพันกับผลประโยชน์มหาศาล และพร้อมที่จะขยายตัวไปสู่การปะทะการรบและสงครามได้ทุกเมื่อ เราจึงควรเรียนรู้บทเรียนที่แลกมาด้วยเลือดเนื้อและชีวิตนี้

การต่อสู้ครั้งนั้นได้รับชัยชนะในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองและระบอบของประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และสามารถจัดระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจลงไปได้ แต่ว่าประชาธิปไตยยังมีได้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนยังไม่ได้จัดตั้งรัฐบาลหรือมีตัวแทนในคณะรัฐบาล ดังนั้นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนในครั้งนั้นจึงยังไม่ยุติ จึงยังเป็นเพียงขั้นต้น ยังต้องต่อสู้ต่อไป ผลพวงจากการต่อสู้นั้นทำให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมสิทธิประชาธิปไตย และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

สำหรับเราผู้อยู่เบื้องหลังวีรชนที่เสียสละเลือดเนื้อและชีวิต ควรเอาเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นบทเรียนและแนวทางปฏิบัติช่วยกันปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศ ขจัดการคอร์รัปชัน การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม สร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมขึ้นมา

เรารักประชาธิปไตย

เรารักประชาธิปไตยเพราะเราได้เห็นแล้วว่าประชาธิปไตยนั้นแลงมาด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของพี่น้องร่วมชาติจำนวนมาก ยิ่งกว่านั้น เรารักประชาธิปไตยเพราะเชื่อแน่ว่าประชาธิปไตยเป็นระบบสังคม และระบบการเมืองที่ถูกต้องเป็นธรรม เรารักประชาธิปไตยเพราะว่าประชาธิปไตยเป็นระบบสังคม และระบบการเมืองที่จะช่วยให้ประเทศชาติของเรามีเอกราชสมบูรณ์ มีศักดิ์ศรีในทางระหว่างประเทศ

ประชาธิปไตยเป็นระบบสังคม และระบบการเมืองที่ถูกต้องเพราะประชาธิปไตยเป็นระบบการจัดการปกครองสังคมที่สอดคล้องกับกระแสประวัติศาสตร์ นักเรียนลองดูสถานการณ์ทั่วโลกขณะนี้ก็จะเห็นว่าประชาชนและประชาชาติทุกแห่งหนต่างอยู่ภายใต้การปกครองหรือพยายามที่จะต่อสู้สถาปนาการ

ปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีเลยที่จะยินดีปกครองในระบบเผด็จการรวมอำนาจ หรือแบบเจ้าขุนมูลนาย

ประชาธิปไตยยังเป็นระบบสังคม และระบบการเมืองที่เป็นธรรมด้วย เพราะการปกครองนี้ถือเอาประชาชนคนหมู่มากเป็นหลัก ถือความผาสุกอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นมาตรฐานในการทำหรือไม่ทำสิ่งใด นั่นคือให้ความเป็นธรรมแก่คนหมู่มาก

เมื่อประชาธิปไตยเป็นระบบสังคมและการเมืองที่ถูกต้องเป็นธรรม จึงไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าประเทศชาติใดที่ใช้ระบบนี้จะต้องเจริญก้าวหน้า มีเอกราช มีศักดิ์ศรี ไม่ต้องเดินตามกันใคร ไม่ต้องเป็นเบี้ยล่างใคร

กล่าวถึงคำว่า “ประชาธิปไตย” แล้ว จึงควรเข้าใจความหมายด้วยประชาธิปไตย มาจากศัพท์ 2 คำ คือ “ประชา” หมายถึง ประชาชน และ “อธิปไตย” หมายถึง อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจปกครองประเทศ “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึงระบบสังคม และระบบการเมืองที่อำนาจการปกครองอยู่ในมือประชาชน ไม่ได้อยู่ในคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของเราก็เขียนว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” นั้นหมายถึงว่า ผู้ปกครองต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชนจะต้องมีตัวแทนของประชาชนอยู่ในกลุ่มผู้บริหารปกครอง และการบริหารปกครองนั้นจะต้องยึดถือความผาสุกและความอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นประโยชน์สูงสุด ดังวาทะที่ว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยก็คือ การปกครองที่มี “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”

ข้างต้นนี้คือหลักใหญ่ของประชาธิปไตย แต่หลักของประชาธิปไตยในแต่ละประเทศก็ต่างกันไป เช่น ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อมีการปฏิวัติสถาปนาประชาธิปไตยขึ้น ประชาชนพากันเปล่งคำขวัญว่า “เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ” นั่นคือ ประชาชนชาวฝรั่งเศสต้องการให้มีเสรีภาพ มีความเสมอภาค และให้ทุกคนอยู่กันอย่างพี่น้อง สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการปฏิวัติเพื่อสถาปนาประชาธิปไตยขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดย “คณะราษฎร” การปฏิวัติเพื่อสถาปนาประชาธิปไตยของคณะราษฎรในครั้งนั้นประสบความสำเร็จไม่เต็มที่ เพราะยังไม่สามารถสร้างประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประเทศไทยยังถูกปกครองด้วยระบบเผด็จการรวบอำนาจติดต่อกันมา ปัจจุบันสถานการณ์ประชาธิปไตยของประเทศดีขึ้น อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ที่คณะราษฎรประกาศครั้งนี้ที่เรียกกันว่า “หลัก 6 ประการ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้น ดูจะยังไม่สำเร็จ เราที่อยู่เบื้องหลังควรทำให้สำเร็จให้จงได้ หลัก 6 ประการของคณะราษฎรมีดังนี้คือ

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันน้อยลงให้มาก

3. จะต้องบำรุงความสุขสบายสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
4. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอกัน
5. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวข้างต้น
6. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

นี่คืออุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ได้วางรากฐานไว้เมื่อเกือบ 70 ปี เป็นอุดมการณ์ที่มีเกียรติ ทำหาย และมีค่าที่จะปฏิบัติให้เป็นจริง เพราะเป็นการสร้างทั้งเอกราช ความมั่นคง เสรีภาพ และความเป็นธรรมขึ้นในประเทศ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ
(นายวินัย รอดจ่าย)

ผู้เรียบเรียง

นายอนุช อภาภิรม

ผู้ตรวจ

นายเอนก รัตน์ปิยะภากรณ์
นางสาวอุ้มบุญ สิงห์อัศวิน
นางรัตนวิภา ธรรมโชติ
นางสาวระเบียบ กิติมากุลนรเดช

บรรณาธิการ

นางสาวระเบียบ กิติมากุลนรเดช

วาดภาพประกอบ ออกแบบปก และจัดทำรูปเล่ม

นางสาวสละ กำทรัพย์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือ โลกทรรศน์เยาวชน ระดับ
มัธยมศึกษา เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษา ชั้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้
ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2545

0
01/01 ✓

(นายอำรุง จันทวานิช)
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

